

เรื่อง การศึกษาความสามารถทางภาษาด้านการพูดของเด็กปฐมวัยศูนย์
พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไทรโดยใช้นิทานพื้นบ้านเป็นสื่อ
เสริมประสบการณ์

เสนอ

ผศ.กรรณก ฐปประสม ดร.กาญจนา ท่อแก้ว

โดย

ธนาวดี ศรีประโคน รหัส 571031321232

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของรายวิชา 1074905 วิจัยในชั้นเรียน
หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต ภาคฤดูร้อน

ชื่อวิจัยการศึกษาความสามารถทางภาษาด้านการพูดของเด็กปฐมวัยศูนย์พัฒนาเด็ก
เล็กองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไทรโดยใช้นิทานพื้นบ้านเป็นสื่อเสริมประสบการณ์

ชื่อผู้วิจัย นางธนาวดี ศรีประโคน

ปี พ.ศ. 2560

สถานที่วิจัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไทร อำเภอลำปาง
ชัย จังหวัดบุรีรัมย์

การศึกษาความสามารถทางภาษาด้านการพูดของเด็กปฐมวัยศูนย์พัฒนาเด็ก
เล็กองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไทร โดยใช้นิทานพื้นบ้านเป็นสื่อเสริม
ประสบการณ์

ธนาวดี ศรีประโคน

การวิจัยในชั้นเรียนนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิชาวิจัยในชั้นเรียน
หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

กรกฎาคม 2560

งานวิจัยในชั้นเรียน เรื่อง การศึกษาความสามารถทางภาษาด้านการพูดของเด็กปฐมวัย
ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไทร โดยใช้นิทานพื้นบ้านเป็นสื่อเสริม
ประสบการณ์ได้รับการตรวจ และอนุมัติจากคณะกรรมการวิชาการวิจัยในชั้นเรียน เพื่อเป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาในหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะ
ครุศาสตร์ ภาคฤดูร้อน ปีการศึกษา 2560 และนำเสนอต่อคณะอาจารย์ประจำวิชา
มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

.....อาจารย์ผู้ตรวจ

()

.....อาจารย์ผู้ตรวจ

()

.....อาจารย์ผู้ตรวจ

()

.....อาจารย์ผู้ตรวจ

()

.....อาจารย์ผู้ตรวจ

()

บทคัดย่อ

ชื่อวิจัยในชั้นเรียน	การศึกษาความสามารถทางภาษาด้านการพูดของเด็กปฐมวัยศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไทร โดยใช้นิทานพื้นบ้านเป็นสื่อเสริมประสบการณ์
ชื่อผู้ทำวิจัย	นางธนาวดี ศรีประโคน 571031321232 ศึกษาศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย
ปี พ.ศ.	2560
อาจารย์ที่ปรึกษา	

การพัฒนาความสามารถด้านการพูด ของเด็กปฐมวัยชาย-หญิง อายุระหว่าง 4 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไทร โดยใช้นิทานพื้นบ้าน ประเภทของนิทานพื้นบ้าน (นิทานสัตว์) เรื่องเต่ากับห่านฟ้า เป็นสื่อเสริมประสบการณ์ ในครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อ ศึกษาพัฒนาการด้านการพูดของเด็กปฐมวัย โดยการจัดกิจกรรมเล่านิทานพื้นบ้าน เพื่อเปรียบเทียบผลการพัฒนาความสามารถทักษะด้านการพูดของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเล่านิทานพื้นบ้าน เพื่อเปรียบเทียบผลการพัฒนาความสามารถทักษะด้านการพูดของเด็กปฐมวัยที่ใช้นิทานพื้นบ้านจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ด้านการพูดก่อนและหลังการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ กับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ร้อยละ 70 โดยกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย คือ เด็กปฐมวัยชาย-หญิง มีอายุระหว่าง 4 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไทร อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 10 คน นวัตกรรมที่ใช้ คือ นิทานพื้นบ้านพร้อม ภาพประกอบ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ นิทานพื้นบ้านพร้อมภาพประกอบ แผนการจัดประสบการณ์แบบทดสอบวัดความสามารถทักษะด้านการพูด มีการดำเนินการทดลองทั้งสิ้น 1 สัปดาห์ รวม 5 วัน วันละ 15 นาที ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่า ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และร้อยละ (%)

ผลการวิจัยพบว่า

- ความสามารถทางทักษะด้านการพูดของเด็กปฐมวัยหลังการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้นิทานพื้นบ้านในด้านการพูดสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์
- ความสามารถทางทักษะด้านการพูดของเด็กปฐมวัยหลังการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้นิทานพื้นบ้าน สูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้

สารบัญ

บทที่	หน้า
บทคัดย่อ.....	
กิตติกรรมประกาศ.....	
สารบัญ.....	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญ.....	1
คำถามการวิจัย.....	2
จุดมุ่งหมายของการวิจัย.....	2
สมมุติฐานการวิจัย.....	2
ขอบเขตของการวิจัย.....	3
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	3
ประโยชน์ที่จะได้รับ.....	4
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	5
หลักสูตรสถานศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กบ้านไทร พ.ศ.2546.....	6
ความหมายของภาษา.....	7
ความสำคัญของภาษา.....	9
ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความสามารถทางภาษา.....	10
แนวทางในการส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาของเด็กปฐมวัย.....	12
ความหมายความสำคัญการจัดประสบการณ์.....	14
แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์ของเด็กปฐมวัย.....	16
หลักการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย.....	18
การใช้นิทานพื้นบ้านเสริมประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย.....	22
ความหมายของนิทานพื้นบ้าน.....	22
ประเภทของนิทานพื้นบ้าน.....	24
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	33
3 วิธีการดำเนินการวิจัย.....	35
แผนแบบการทดลอง.....	35
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	36

สารบัญ(ต่อ)

	หน้า
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	36
การดำเนินการทดลอง.....	36
สาระการจัดประสบการณ์.....	37
ระยะเวลาทดลอง.....	38
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	41
บทที่	
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	42
ผลการวิเคราะห์สถิติพื้นฐานของคะแนนแบบทดสอบวัดความสามารถด้านการพูด ของเด็กปฐมวัยทั้ง 4 ด้าน.....	43
ผลการศึกษาเปรียบเทียบการพัฒนาความสามารถทักษะด้านการพูดของเด็กปฐม วัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเล่นิทานพื้นบ้าน.....	44
ผลการศึกษาเปรียบเทียบการพัฒนาความสามารถทักษะด้านการพูดของเด็กปฐม วัยที่ใช้ิทานพื้นบ้านจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์หลังการจัดกิจกรรมกับเกณฑ์ที่ ตั้งไว้ร้อยละ 70.....	44
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	46
สรุปผลการวิจัย.....	46
อภิปรายผล.....	48
ข้อเสนอแนะ.....	49
บรรณานุกรม.....	50
ภาคผนวก.....	
ภาคผนวก ก แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้.....	52
ภาคผนวก ข แบบทดสอบวัดความสามารถทางภาษา.....	58
ภาคผนวก ค ภาพประกอบนิทานพื้นบ้าน.....	70
ภาคผนวก ภาพประกอบการจัดกิจกรรม.....	92
ประวัติย่อผู้ทำวิจัย.....	93

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญ

การจัดการศึกษาในระดับปฐมวัยเป็นการจัดการศึกษาโดยอาศัยแนวคิดและหลักการจัดการศึกษาที่จะพัฒนาเด็กให้มีพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา อย่างสัมพันธ์และพัฒนาอย่างต่อเนื่องไปพร้อมกันทุกด้าน (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 : 3) ดังที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตราที่ 18 ได้ระบุให้มีการจัดการศึกษาปฐมวัยและสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ผนวกกับสำนักงานคณะกรรมการสถานศึกษาแห่งชาติได้จัดตั้งสถาบันแห่งชาติเพื่อการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย ในปี พ.ศ.2542 ขึ้นพร้อมประกาศว่า “การศึกษาปฐมวัยคือ การสร้างคน สร้างชาติ” (คณะกรรมการงานวิจัยและพัฒนาอนุบาลศึกษา. 2543 : 2) จึงกล่าวได้ว่าการจัดการศึกษาปฐมวัยเป็นรากฐานที่สำคัญที่สุดในการเรียนรู้ โดยมีเป้าหมายหลักเพื่อการพัฒนาเด็กอย่างเป็นองค์รวมในทุกด้าน(นภเนตร ธรรมบวร. 2546 : 81)

เด็กปฐมวัยเป็นช่วงระยะเวลาที่มีพัฒนาการทางภาษาอย่างรวดเร็ว (อารี สันหฉวี. 2537 : 183) การเรียนรู้ของเด็กเกิดจากการได้ฟังและมีโอกาสได้พูดคุยกับผู้อื่นโดยมีสิ่งเร้า เช่น รูปภาพ ฟังเพลง รูปภาพจากนิทาน เด็กจะสนใจกระตุ้นการอยากรู้อยากเห็นอยากซักถามด้วยคำถามแบบเด็กๆ ทำให้เด็กมีพัฒนาการทางภาษาดีขึ้น(วิลาวัลย์ โชติเบญจมาภรณ์. 2542 : 49-51) สอดคล้องกับแนวคิดของ กุลยา ตันติผลาชีวะ (2542 : 112) ที่กล่าวไว้ว่า เด็กปฐมวัยเป็นวัยที่มีจินตนาการสูงสามารถเล่าเรื่องต่างๆ ตามความคิดของตนเองได้ ควรเปิดโอกาสให้เด็กได้เล่าเรื่องที่เด็กเห็นเด็กรู้การพูดสนทนาจะทำให้เด็กพัฒนาภาษาได้ดี ภาษาจึงมีความสำคัญต่อการเรียนรู้ของเด็ก ช่วยให้สามารถสื่อความหมายและเข้าใจผู้อื่นได้มากขึ้น ตอบสนองความต้องการของตนเองพยายามเข้าใจผู้อื่นเข้าใจตนเอง เด็กจึงเกิดการเรียนรู้ในการใช้ภาษาสื่อความหมาย(บุษบง ตันติวงษ์. 2541 : 141)

นิทานพื้นบ้านถือเป็นมรดกทางวัฒนธรรมเป็นภูมิปัญญาทางภาษาที่บรรพบุรุษได้ถ่ายทอดกันมาเป็นเวลาช้านาน การนำนิทานพื้นบ้านมาสอดแทรกในกิจกรรมเสริมประสบการณ์ เป็นรูปแบบหนึ่งที่จะสามารถถ่ายทอดความรู้ความคิดให้กับเด็กได้เนื้อหาสาระในนิทานมีลักษณะของตัวละคร เหตุการณ์ หรือพฤติกรรมเด่น แปลก สะดุดตา จะกระตุ้นให้เด็กเกิดความสนใจ ตั้งใจฟัง ขณะเดียวกันเด็กจะได้เรียนรู้ภาษา วัฒนธรรมและจริยธรรมจากการฟังนิทาน เกิดความคิดความเข้าใจเกี่ยวกับคำ ความหมายของสิ่งต่างๆ เป็นการเพิ่มพูนประสบการณ์และพัฒนาสู่การเรียนรู้ภาษาต่อไป (นางอรรณญา เพิ่มพีรพัฒน์, 2548 : 2)

จากสภาพปัญหา ของเด็กปฐมวัย (อายุ 3-4 ปี) ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 ของศูนย์พัฒนาเด็กองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไทร พบเด็กที่มีปัญหาในด้านการพูดจำนวน 10 คน ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาความสามารถด้านการพูดของเด็กปฐมวัย โดยใช้นิทานพื้นบ้านเป็นสื่อในการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์พร้อมภาพประกอบ เป็นสื่อว่ามีผลต่อความสามารถทางการพูดของเด็กหรือไม่ผลที่ได้รับจากการวิจัยจะเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์เพื่อส่งเสริมภาษาทางการพูดของเด็กปฐมวัย หรือไม่อย่างไรซึ่งผลการศึกษารั้งนี้จะเป็นข้อมูลสำคัญสำหรับครู พ่อแม่ ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้องได้มีแนวทางในการส่งเสริมความสามารถด้านด้านการพูดของเด็กปฐมวัย ได้อย่างเหมาะสมเป็นรากฐานสำคัญ ในการพัฒนาเด็กให้เกิดความพร้อมในขั้นสูงต่อไปในอนาคต

คำถามวิจัย

การจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้นิทานพื้นบ้านจะสามารถพัฒนาทักษะการพูดของเด็กปฐมวัยศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไทรได้อย่างไร

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสามารถทักษะด้านการพูดของเด็กปฐมวัยโดยการจัดกิจกรรมเล่านิทานเป็นสื่อเสริมประสบการณ์ด้านการพูด
2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะด้านการพูดของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเล่านิทานพื้นบ้านเป็นสื่อเสริมประสบการณ์ด้านการพูด

สมมุติฐานการวิจัย

1. ความสามารถทักษะด้านการพูดของเด็กปฐมวัยศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไทร ที่ได้รับการจัดกิจกรรมโดยใช้นิทานพื้นบ้านเป็นสื่อเสริมประสบการณ์สามารถพัฒนาทักษะด้านการพูด สูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมโดยใช้นิทานพื้นบ้านเป็นสื่อเสริมประสบการณ์
2. ความสามารถด้านการพูดของเด็กปฐมวัยศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไทร ที่ได้รับการจัดกิจกรรมโดยใช้นิทานพื้นบ้านเป็นสื่อเสริมประสบการณ์จะพัฒนาทักษะด้านการพูดสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ร้อยละ 75

ขอบเขตของการวิจัย

1. กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายเด็กปฐมวัย อายุ 3-4 ปี ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลบ้าน ไทร อำเภอบางขัน จังหวัดบุรีรัมย์ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 10 คน ได้มาโดย เลือกแบบเจาะจง

2. ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น คือ นิทานพื้นบ้านพร้อมภาพประกอบ

ตัวแปรตาม คือ ความสามารถทักษะด้านการพูดของเด็กปฐมวัย

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้เวลาในการวิจัย 1 สัปดาห์ รวม 5 วัน วันละ 15 นาที โดยจัดกิจกรรมในช่วง กิจกรรมเสริมประสบการณ์ของทุกวัน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ความสามารถด้านการพูด หมายถึง ความสามารถทางภาษาที่เด็กแสดงออกด้วยการใช้ ถ้อยคำถ่ายทอดความคิดความรู้สึกรู้สึกความต้องการออกมาเป็นภาษาพูด เพื่อให้ผู้อื่นเข้าใจและสื่อสารได้ อย่างถูกต้องแบ่งออกเป็น

1.1 ความสามารถทางด้านการพูดคำศัพท์ หมายถึง เด็กสามารถพูดความหมาย ของคำที่สื่อ ผ่านน้ำเสียง ซึ่งวัดโดยแบบทดสอบวัดความสามารถทางด้านการพูดผ่านตัวละครในนิทาน

1.2 ความสามารถทางด้านการพูดเป็นประโยค หมายถึง เด็กสามารถคิดคำ รู้จักใช้คำที่ เหมาะสมเรียงเรียงเป็นประโยคของตนเองด้วยภาษาที่สละสลวยงดงามโดยอาศัยการผูก จากคำวลี และประโยคที่เคยได้ยิน ซึ่งวัดโดยแบบทดสอบวัดความสามารถทางด้านการพูดเป็น ประโยค

1.3 ความสามารถทางด้านการพูดเป็นเรื่องราว หมายถึง เด็กสามารถ พูด อธิบาย ขยาย ความเพื่อสื่อสารให้ผู้ฟังเกิดความเข้าใจโดยการพูดตามลำดับเหตุการณ์อย่างต่อเนื่องตลอดจนการ แสดงสีหน้าท่าทางและน้ำเสียงเหมาะสมกับสถานการณ์ที่กำลังพูด ซึ่งวัด โดยแบบทดสอบวัด ความสามารถทางด้านการพูดเป็นเรื่องราว

2. นิทานพื้นบ้านประเภทนิทานพื้นบ้านแบ่งออกเป็น 11 ประเภท นิทานมหัศจรรย์ นิทาน ชีวิต นิทานวีรบุรุษ นิทานประจำถิ่น นิทานอธิบายเหตุ ตำนานปรัมปรา นิทานสัตว์ นิทานมุขตลก นิทานศาสนา นิทานผี นิทานเข้าแบบ สำหรับนิทานสัตว์ หมายถึง นิทานสัตว์เป็นเรื่องราวที่สัตว์เป็นตัว เอก นิทานสัตว์โดยทั่วไปมักแสดงให้เห็นความฉลาดของสัตว์ชนิดหนึ่งและความโง่เขลาของสัตว์อีก ชนิดหนึ่ง สัตว์ที่เป็นตัวเอกมีลักษณะเป็นตัวโกงที่เยาะเย้ยกลั่นแกล้งเอาเปรียบคนหรือสัตว์อื่น ซึ่งบางทีก็ ได้รับความเดือนร้อนตอบแทนบ้าง บางเรื่องมีหลายตอน ความน่าสนใจของเรื่องอยู่ที่ความขบขันจาก

ความโง่ของมัน นิทานที่ตัวละครเอกเป็นสัตว์ถ้าเล่าโดยเจตนาจะสอนจริยธรรมหรือคติธรรมอย่างใดอย่างหนึ่งจัดว่าเป็นนิทานคติ นิทานคติที่มีผู้รวบรวมไว้และเป็นที่รู้จักดี ได้แก่

นิทานอีสป

3. เด็กปฐมวัย หมายถึง เด็กผู้ชาย-เด็กผู้หญิง (อายุ 3-4 ปี) ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไทร อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560

4. ภาพประกอบนิทานพื้นบ้าน หมายถึง ภาพปก ภาพเริ่มเรื่อง ภาพกลางเรื่อง และภาพจบเรื่อง ใช้ประกอบการเล่านิทานพื้นบ้านในแต่ละเรื่อง โดยภาพสอดคล้องกับเนื้อหาของเรื่อง คือ การเกริ่นนำ การเริ่มเรื่อง การเล่าเรื่อง และการสรุปเรื่อง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบความสามารถทักษะทางการพูดของเด็กปฐมวัยที่ใช้ในนิทานพื้นบ้านจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ในด้านการพูด

2. ทำให้ทราบผลการเปรียบเทียบความสามารถทักษะด้านการพูดของเด็กปฐมวัยศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไทร โดยใช้ในนิทานพื้นบ้าน ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์

บทที่ 2

เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การพัฒนาความสามารถด้านการพูดของเด็กปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไทร ปฐมวัยอายุ 3-4 ปีที่กำลังศึกษาอยู่ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 โดยใช้นิทานพื้นบ้านเป็นสื่อในการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังมีหัวข้อดังนี้

1. หลักสูตรสถานศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไทร

พ.ศ. 2560

1.1 หลักสูตรสถานศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไทร พ.ศ. 2560

1.2 พัฒนาการทางภาษา

1.3 ความหมายของการพูด ความสำคัญของการพูด

1.4 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัย

1.5 แนวทางในการส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาของเด็กปฐมวัย

2. การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย

2.1 ความหมายและความสำคัญของการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย

2.2 แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย

2.3 หลักการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย

3. การใช้นิทานพื้นบ้านเสริมประสบการณ์สำหรับเด็ก

3.1 ความหมายและลักษณะของนิทานพื้นบ้าน

3.2 ประเภทของนิทานพื้นบ้าน

3.3 ความสำคัญของนิทานพื้นบ้าน

3.4 แนวทางการใช้นิทานพื้นบ้านเสริมประสบการณ์สำหรับเด็ก

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.1 งานวิจัยในประเทศ

1. หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546

1.1 หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 พัฒนาขึ้นมาโดยอาศัยแนวคิดเกี่ยวกับพัฒนาการ แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ แนวคิดเกี่ยวกับการเล่น แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรม และสังคม (กรมวิชาการ. 2546 : 3-5) โดยมีสาระสำคัญดังนี้

ปรัชญาการศึกษาปฐมวัย

การศึกษาปฐมวัยเป็นการพัฒนาเด็กตั้งแต่แรกเกิดถึง 5 ปี บนพื้นฐานการอบรมเลี้ยงดูและกระบวนการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่สนองต่อธรรมชาติ และพัฒนาการของเด็กแต่ละคนตามละคนตามศักยภาพได้บริบท สังคม วัฒนธรรม ที่เด็กอาศัยอยู่ด้วยความรักความเอื้ออาทรและความเข้าใจของทุกคนเพื่อสร้างรากฐานคุณภาพชีวิตให้เด็กพัฒนาการไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์เกิดคุณค่าต่อตนเองและสังคม

หลักการ

เด็กทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการอบรมเลี้ยงดู และส่งเสริมพัฒนาการตลอดจนการเรียนรู้ที่เหมาะสมด้วยปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเด็กกับพ่อแม่ เด็กกับผู้เลี้ยงดูหรือบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาเด็กปฐมวัยเพื่อให้เด็กมีโอกาสพัฒนาตนเองตามลำดับขั้นพัฒนาการทุกด้านสมดุลและเต็มศักยภาพโดยกำหนดหลักการ ดังนี้

1. ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาที่ครอบคลุมเด็กปฐมวัยทุกประเภท
2. ยึดหลักการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาที่เน้นเด็กเป็นสำคัญโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและวิถีชีวิตของเด็กตามบริบทของชุมชนสังคมและวัฒนธรรมไทย
3. พัฒนาเด็กโดยองค์รวมผ่านการเล่นและกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัย
4. จัดประสบการณ์การเรียนรู้สามารถดำรงชีวิตประจำวันได้อย่างมีคุณภาพและมีความสุข
5. ประสานความร่วมมือระหว่างครอบครัวชุมชนและสถานศึกษาในการพัฒนา

จุดหมาย

หลักการการศึกษาปฐมวัยมุ่งให้เด็กมีพัฒนาการที่เหมาะสมกับวัยความสามารถและความแตกต่างระหว่างบุคคลทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา เมื่อเด็กจบการศึกษาระดับปฐมวัย เด็กจะบรรลุตามมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่กำหนดไว้ในจุดหมาย 12 ข้อและในแต่ละข้อแต่ละช่วงวัยผู้สอนจะต้องคำนึงถึงคุณลักษณะตามวัยของเด็กด้วย มาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ครอบคลุมพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา ดังนี้

1. ร่างกายเจริญเติบโตตามวัยและมีสุขนิสัยที่ดี
2. กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็กแข็งแรงใช้ได้อย่างคล่องแคล่วและประสานสัมพันธ์กัน
3. มีสุขภาพจิตดีและมีความสุข

4. มีคุณธรรม จริยธรรม และจิตใจที่ดีงาม
5. ชื่นชมและแสดงออกทางศิลปะ ดนตรี การเคลื่อนไหว รักการออกกำลังกาย
6. ช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมกับวัย
7. รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมและความเป็นไทย
8. อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
9. ใช้ภาษาสื่อสารได้เหมาะสมกับวัย
10. มีความสามารถในการคิดแก้ปัญหาได้เหมาะสมกับวัย
11. มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์
12. มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้และมีทักษะในการแสวงหาความรู้

คุณลักษณะตามวัย

คุณลักษณะตามวัยเป็นความสามารถตามวัยหรือพัฒนาการตามธรรมชาติ เมื่อเด็กมีอายุถึงวัยนั้นๆ พัฒนาการแต่ละวัยอาจจะเกิดขึ้นตามวัยมากน้อยแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อม การอบรมเลี้ยงดู และประสบการณ์ที่เด็กได้รับ ผู้สอนจำเป็นต้องทำความเข้าใจคุณลักษณะตามวัยของเด็กอายุ 3-5 ปี เพื่อนำไปพิจารณาจัดประสบการณ์ให้เด็กแต่ละวัยได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ขณะเดียวกันจะต้องสังเกตเด็กแต่ละคนซึ่งมีความแตกต่างระหว่างบุคคล เพื่อนำข้อมูลไปช่วยพัฒนาเด็ก ถ้าเด็กมีพัฒนาการสูงกว่าวัย ผู้สอนควรจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการเต็มศักยภาพ

ดังนั้น หลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยจึงเป็นเสมือนแนวทางในการเตรียมความพร้อมและแนวทางในการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมตามวัย เพื่อส่งเสริมให้เด็กได้รับการพัฒนาจนบรรลุผลตามเป้าหมายที่ต้องการได้ชัดเจนขึ้น

1.2 พัฒนาการทางภาษา

พัฒนาการทางภาษาเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อเด็กเป็นอย่างมากโดยเฉพาะในเด็กปฐมวัยที่มีความอยากรู้อยากเห็นจะแสดงออกโดยการพูดช่างซักถามอยู่เสมอ จึงนับได้ว่าการใช้ภาษาของเด็กเป็นแรงกระตุ้นให้เกิดพัฒนาการทางภาษาได้เป็นอย่างดี

1.3 ความหมายของภาษาและความสำคัญของภาษา

ภาษาเป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารของมนุษย์ให้เกิดความเข้าใจมนุษย์ได้คิดค้นพิธีสื่อความหมายและถ่ายทอดการเรียนรู้สืบต่อกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษจนกระทั่งปัจจุบันที่สามารถใช้ภาษาติดต่อสื่อสารกันได้อย่างกว้างขวางทั่วโลก มีผู้ให้คำจำกัดความของภาษาและกล่าวถึงคำจำกัดความของภาษาตามทัศนะของนักวิชาการแต่ละกลุ่มไว้ดังนี้

ศศิธร ัญญลักษณ์นันท์ (2542 : 1-2) กล่าวถึงความหมายของภาษาตามทัศนะของนักวิชาการแต่ละกลุ่มดังนี้

นักภาษาศาสตร์ให้ความหมายของภาษาว่า หมายถึง ภาษาที่พูดเพื่อสื่อความหมายในชุมชนหนึ่งๆ

นักจิตวิทยามีความเห็นว่างาษาหมายถึงความสามารถในการติดต่อกับผู้อื่นโดยรวมเอาวิธีการต่างๆ อย่างที่ใช้ในการติดต่อเพื่อสื่อความหมาย หรือเพื่อแสดงความรู้สึกแสดงความคิดเห็นโดยรวมทั้ง การพูด การแสดงท่าทางประกอบ การใช้ภาษาใบ้ การแสดงสีหน้า การแสดงออกทางศิลปะและเป็นสิ่งที่ทำให้มนุษย์แตกต่างไปจากสัตว์

นักการศึกษาให้ความหมายของภาษาว่า หมายถึง เครื่องมืออำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ ประกอบด้วย การติดต่อ สัญลักษณ์ที่ใช้แสดงแทนความคิดและความเข้าใจในลักษณะของการติดต่อ

สุภาวดี ศรีวรรณะ (2542 : 3-5) ได้ให้ความหมายของภาษาไว้หลายด้านดังนี้
ในแง่ของภาษาศาสตร์ ภาษาและภาษาพูดมีความหมายอย่างเดียวกันมักเป็นคำที่ใช้แทนกันได้ เมื่อพูดถึงภาษาจึงหมายถึงภาษาที่ใช้พูดเพื่อสื่อความหมายในชุมชนหนึ่งๆ

ในด้านจิตวิทยา ภาษาหมายถึง ความสามารถในการติดต่อกับผู้อื่น ภาษาจะรวมเอาวิธีการต่างๆ อย่างที่ใช้ในการติดต่อเพื่อสื่อความหมายหรือแสดงความรู้สึก ดังนั้นภาษาจึงรวมถึงทั้งการพูดและการทำท่าทางในด้านการศึกษา นักการศึกษาลงความเห็นว่างาษาเป็นเครื่องอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้การที่เด็กคิดแล้วไม่พูดจึงดูเหมือนเด็กไม่รู้ภาษาซึ่งแท้จริงแล้วอาจเป็นเพราะเด็กไม่อาจแสดงความสามารถในการพูดได้เท่านั้น

อุทัยวรรณ ต้นหยง (2542 : 4) ได้สรุปความหมายของภาษาไว้ว่า ภาษาเป็นเสียงพูดที่มีระบบระเบียบมีความหมาย เป็นเครื่องมือสำหรับมนุษย์ ใช้สำหรับสื่อสารทำความเข้าใจซึ่งกันและกันแตกต่างกันไปในแต่ละกลุ่มชนทั้งในด้านเสียงพูดและสัญลักษณ์แทนเสียงพูด

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 (2546 : 822) ให้ความหมายของภาษาว่า ถ้อยคำที่ใช้พูดหรือเขียนเพื่อสื่อความของชนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง เช่น ภาษาไทย ภาษาจีน หรือเพื่อสื่อความเฉพาะวงการ เช่น ภาษาราชการ ภาษากฎหมาย ภาษาธรรม ; เสียง ตัวหนังสือ หรือกิริยาอาการที่สื่อความหมายได้ เช่น ภาษาพูด

จากความหมายของภาษาที่กล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า ภาษาเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารเพื่อการเรียนรู้ และถ่ายทอดความรู้สึกความคิดเห็นให้เข้าใจได้ตรงกันจำแนกได้เป็นภาษาพูด

ดังนั้น สำหรับเด็กปฐมวัยการพูดเป็นการสื่อสารสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่นโดยการเปล่งเสียงเพื่อสื่อความหมายไปให้ผู้ฟังรู้หรือเข้าใจความรู้สึกนึกคิดหรือความต้องการของตน

ความสำคัญของภาษา

ภาษาเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น มนุษย์ใช้ภาษาติดต่อทำความเข้าใจกันในแต่ละชุมชน ซึ่งแตกต่างจากสัตว์ที่ใช้เสียงสื่อความหมายแสดงความต้องการทางกาย เช่น สิงโต ส่งเสียงคำรามเมื่อเวลาหิว เจ็บปวด จึงอาจกล่าวได้ว่าเป็นสิ่งจำเป็นต่อการดำรงชีวิตทั้งต่อมนุษย์และสัตว์

ผออบ โปษะกฤษณะ (2541 : 14) ได้อันเชิญพระราชดำรัสของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ที่พระราชทานในพิธีพระราชทานรางวัลการประกวดทำนองเสนาะของกรมศิลปากร เมื่อวันที่ 30 มีนาคม 2521 ตอนหนึ่งว่า

**ภาษานอกจากจะเป็นเครื่องสื่อสารแสดงความรู้สึกรักนึกคิดของ
ชนทั่วโลกแล้ว ยังเป็นเครื่องแสดงให้เห็นวัฒนธรรมอารยธรรม
และเอกลักษณ์ประจำชาติอีกด้วย ไทยเป็นอารยประเทศซึ่งมี
ขนบประเพณี ศิลปกรรม วรรณคดี และภาษาซึ่งเจริญรุ่งเรือง
มาแต่อดีตกาล เราซึ่งเป็นอนุชนจึงควรภาคภูมิใจ ช่วยกันผดุงรักษา
มรดกทางวัฒนธรรม อันเป็นทรัพย์สินทางปัญญาที่บรรพบุรุษ
ได้อุตสาหะสร้างสรวรรคขึ้นไว้ให้เจริญสืบไป**

ผออบ โปษะกฤษณะ (2541 : 14) กล่าวถึงความสำคัญภาษาว่า ภาษาเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ ในด้านที่เป็นศาสตร์ คือภาษาของชาติต้องมีระเบียบมีกฎเกณฑ์ที่ผู้ใช้ต้องรักษากฎเกณฑ์แต่เป็นกฎเกณฑ์ที่ไม่ตายตัว เปลี่ยนแปลงไปตามกาลสมัยอย่างค่อยเป็นค่อยไปตามความเห็นของส่วนรวม โดยจุดสำคัญคือการสื่อความหมายที่ทำให้ส่วนรวมเข้าใจตรงกัน และในด้านที่ภาษาเป็นศิลป์คือมีความงดงามไพเราะในการใช้ภาษา ต้องอาศัยการฝึกฝนให้เกิดความชำนาญ สามารถใช้ภาษาสื่อสารทำความเข้าใจซึ่งกันและกันในการดำเนินชีวิตให้เป็นสุข

ศศิธร ัญญลักษณ์นันท์ (2542 : 8-9) ได้สรุปความสำคัญของภาษาไว้ดังนี้

1. เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารระหว่างคนไทยทั้งชาติทำให้มีความเข้าใจตรงกัน
2. เป็นศูนย์น้ำใจ แสดงความเป็นไทยเป็นชาติไทย ทำให้เกิดพลังเกิดความรู้สึกรักที่น้ำหนึ่งใจเดียวกัน
3. เป็นเอกลักษณ์แสดงความเป็นไทย เครื่องหมายแสดงความเป็นชาติไทย
4. เป็นภาษาประจำชาติ ใช้ในการติดต่อสื่อสารในชีวิตประจำวันของคนไทยทั้งชาติ ทั้งที่เป็นภาษาที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารกันตามธรรมดาและภาษาราชการ
5. แสดงวัฒนธรรมประจำชาติ ทำให้เกิดความภาคภูมิใจที่คนไทยมีภาษาของตนเองควรแก่การรักษาและสืบทอดต่อไป
6. แสดงความเป็นไทย แสดงความเป็นอิสระเสรี แสดงเป็นเอกราชของชาติไทย

7. เป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดวัฒนธรรมไทย
 8. เป็นเครื่องมือในการประกอบอาชีพทุกสาขาผู้มีความสามารถทางภาษาไทยโดยเฉพาะประกอบอาชีพที่ใช้ภาษาได้โดยตรง เช่น เลขาณูการ ผู้ประกาศข่าว ครูสอนภาษาไทย นักร้อง มัคคุเทศก์
 9. ผู้ที่มีความทักษะทางภาษาสูงจะใช้ภาษาไทยเป็นเครื่องมือแสดงความรู้สึกนึกคิดได้ดี ทำให้ประสบผลสำเร็จในชีวิตมีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับในสังคม เช่น นักพูด นักประพันธ์ นักการเมือง
 10. เป็นเครื่องมือในการศึกษาและเสาะแสวงหาความรู้ในสรรพวิทยาสาขาต่างๆ มากมาย
- ทิตินา แคมมณี และคณะ (2535 : 107) ได้กล่าวถึงความสำคัญของภาษาว่าเด็กจำเป็นต้องเรียนรู้ภาษาเพื่อใช้ในการคิดและสื่อความหมาย การปรับตัวความรู้ใหม่ เด็กสามารถใช้ภาษาในการติดต่อกับผู้อื่นทำให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกัน

แนวคิดของ ทิตินา แคมมณี และคณะ ที่กล่าวถึงความสำคัญของภาษาสอดคล้องกับแนวคิดของ วราภรณ์ รักวิจัย (2558 : 77) ที่กล่าวว่า ภาษามีความสำคัญกับเด็กมากเพราะการอยู่ในสังคมเด็กจะต้องสื่อสารกับผู้อื่นด้วยวิธีการพูด การที่เด็กอยากรู้ อยากเห็น ชอบซักถามอยู่เสมอจึงจำเป็นต้องใช้ภาษาในการพูดสื่อความหมายเพื่อตอบสนองความต้องการของเด็ก

ในการเรียนรู้ของเด็กจะเรียนรู้เกี่ยวกับระบบเสียงเป็นสิ่งสำคัญ เด็กจะเรียนรู้ภาษาได้จากการจัดกิจกรรมต่างๆ ภาษาจึงเป็นพฤติกรรมหนึ่งที่จะช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้การปรับตัวในสังคม ช่วยให้เด็กเกิดความรู้สึกอบอุ่นมั่นคง ดังนั้นการพัฒนาความสามารถให้เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการทางการพูดที่ดีจึงอาจจัดกิจกรรมต่างๆให้เป็นเครื่องมือในการเรียนการสอนให้เด็กเกิดการเรียนรู้ เด็กอายุ

3-4 ปี จะมีลักษณะชอบซักถามที่ขึ้นต้น ด้วยคำว่า ทำไม เมื่อไร อย่างไร และสนใจความหมายของคำต่างๆ สามารถจำคำศัพท์ได้ และเด็กสามารถพัฒนาการเรียนรู้คำได้มากขึ้นตามลำดับ (นภเนตร ธรรมบวร. 2545 : 115)

ดังนั้น ภาษามีความสำคัญต่อการพัฒนาการเรียนรู้ของเด็ก ภาษาเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ซึ่งจะต้องอาศัยทักษะทั้ง 4 ด้าน อันเป็นพื้นฐานสำคัญที่จะนำไปสู่การพัฒนาด้านสติปัญญาของเด็กต่อไป

1.4 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความสามารถทางภาษา

มนุษย์ใช้การสื่อสารระหว่างกันด้วยวิธีการหลายรูปแบบ วิธีที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดคือ การใช้ภาษาพูดและภาษาเขียน การพัฒนาทักษะการใช้ภาษาจะช่วยให้เด็กเข้าใจและเรียนรู้สิ่งต่างๆ ในสิ่งแวดล้อมได้ดีขึ้น ตลอดจนการแสดงออกถึงความต้องการความรู้สึก และการเข้าใจผู้อื่น

สุภาวดี ศรีวรรณะ (2542 : 33-45) ได้กล่าวถึงพัฒนาการทางภาษาของเด็กว่า เด็กเรียนการฟังและการพูดโดยไม่ต้องอาศัยการสอนอย่างเป็นทางการ การที่เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม

เกี่ยวกับภาษาจะทำให้เด็กเข้าใจและใช้ไวยากรณ์พื้นฐานของภาษาเมื่ออายุได้ 4 หรือ 5 ปี และแบ่งทฤษฎีเกี่ยวกับพัฒนาการทางภาษาออกเป็น 6 ทฤษฎี คือ

ทฤษฎีความพึงพอใจแห่งตน (The autism theory หรือ Autistic theory) ผู้ตั้งทฤษฎีนี้คือ Mowrer ซึ่งเป็นนักจิตวิทยาชาวอเมริกัน ทฤษฎีนี้เชื่อว่าการเรียนรู้การพูด ของเด็กเกิดจากการเลียนเสียงอันเนื่องมาจากความพึงพอใจที่จะได้ทำเช่นนั้น Mowrer เชื่อว่าความสามารถในการฟัง และ ความเปล็ดเปล็นจากการได้ยินเสียงผู้อื่นและเสียงตัวเอง เป็นสิ่งสำคัญยิ่งต่อพัฒนาการทางภาษา

ทฤษฎีการเลียนแบบ (The imitation theory) ทฤษฎีนี้เชื่อว่าพัฒนาการ ทางการพูดนั้นเกิดขึ้นได้หลายทางโดยอาศัยการเลียนแบบ ซึ่งเกิดขึ้นได้จากการมองเห็นหรือ การได้ยินเสียง ผู้ที่ทำการศึกษเกี่ยวกับ การเลียนแบบในการพัฒนาภาษาอย่างละเอียดคือ Lewis ซึ่งเชื่อว่าการเลียนแบบของเด็กเกิดจากความพอใจและความสนใจของตัวเด็กเอง ปกติช่วงความสนใจของเด็กนั้นสั้นมากเด็กจึงต้องมีสิ่งเร้าซ้ำๆ กันจึงทำให้เด็กมักพูดซ้ำๆ ในระยะการเล่นเสียงก็ใช้การเคาะโต๊ะเคาะ จังหวะไปด้วย เมื่อศึกษากระบวนการในการเลียนแบบภาษาพูด พบว่า จุดเริ่มต้นเกิดเมื่อ พ่อ แม่ เลียนแบบเด็กในระยะเล่นเสียง เช่น เด็กบังเอิญพูดย่ำพยางค์ คำว่า “แม่” เมื่อเสียงที่เด็กเปล่งออกมา นั้นก่อให้เกิดความสนใจ เด็กก็จะกล่าวซ้ำอีกและเป็นจังหวะเดียวกันกับที่แม่ปรากฏตัวเข้ามาเด็กจึงหยุดพูด แต่แม่อาจไม่สังเกตและอาจพูดกับลูกว่า “แม่หรือคะ” “หาแม่หรือคะ” ซึ่งเท่ากับเร้าความสนใจเด็ก ขึ้นมาใหม่เด็กก็ปรารถนาจะทำต่อไป อาจเปล่งเสียงคนเดียวซ้ำ ๆ ผลสุดท้ายเด็กจะโยงความเข้าใจจากเสียงไปยังบุคคลและเข้าใจในความหมายได้

ทฤษฎีการเสริมแรง (Reinforcement theory) ทฤษฎีนี้อาศัยพื้นฐานและหลักการจากทฤษฎีการเรียนรู้ซึ่งถือว่าพฤติกรรมทั้งหลายถูกสร้างขึ้นโดยอาศัยการวางเงื่อนไข ซึ่ง Rhiengold พบว่า หากเด็กได้รับรางวัลหรือได้รับการเสริมกำลังใจ เด็กจะพูดมากขึ้น

ทฤษฎีการรับรู้ (Motor theory of perception) ทฤษฎีนี้เชื่อว่า เด็กเรียนรู้ภาษาโดยการรับรู้ทางการฟัง เด็กจะพูดซ้ำกับตนเองและหัดเปล่งเสียงโดยอาศัยการอ่าน ซึ่งจะนำไปสู่การเรียนรู้คำจากการที่ Liberman ได้ตั้งสมมติฐานว่าการรับรู้ทางการฟังขึ้นอยู่กับการเปล่งเสียง จึงเห็นได้ว่าเด็กจ้องหน้าเวลาเราพูดด้วยการทำเช่นนี้ อาจเป็นเพราะเด็กฟังและพูดซ้ำกับตนเอง หรือหัดเปล่งเสียงโดยอาศัยการอ่านริมฝีปากแล้วจึง เรียนรู้คำนั่นเอง

ทฤษฎีความบังเอิญจากการเล่นเสียง (Babble luck) ซึ่ง Thorndike เป็นผู้คิดโดยอธิบายว่า เมื่อเด็กกำลังเล่นเสียงอยู่นั้นบังเอิญมีบางเสียงไปคล้ายกับเสียงที่มีความหมายในภาษาพูดของพ่อแม่ พ่อแม่จึงให้รางวัลในทันที ด้วยวิธีนี้เด็กจะพัฒนาการทางภาษาไปเรื่อย ๆ

ทฤษฎีการให้รางวัลของแม่ (Mother reward theory) ซึ่ง John Dollard และ Nell Miller เป็นผู้คิดตั้งทฤษฎีนี้โดยย้าเกี่ยวกับบทบาทของแม่ในการพัฒนาภาษา ของเด็กว่า ภาษาที่แม่ใช้ในการเลี้ยงดูเพื่อสนองความต้องการของลูกจะเป็นเหตุให้เกิดภาษาพูดแก่ลูกด้วยกระบวนการเรียนรู้ภาษา

พูดของเด็กตั้งแต่แรกเกิดจนกระทั่งสามารถใช้ภาษาในการสื่อความหมายได้นั้น รุ่งนภา วุฒิ (2543 : 15) ได้สรุปพัฒนาการทางภาษาของเด็ก ปฐมวัยว่า เกิดจากกระบวนการเรียนรู้ภาษาของเด็กตั้งแต่แรกเกิดจนสามารถสื่อความหมายได้ตามแนวคิดของนักจิตวิทยาการศึกษาที่กล่าวไว้ดังนี้

1. การเลียนแบบ (Imitation) เป็นกระบวนการที่สำคัญในการเรียนรู้ภาษา เพราะเป็นขั้นที่เด็กเลียนเสียงของคำ และพูดตามเสียงที่ได้ยิน

2. การเอาอย่าง (Identification) เด็กมิได้เลียนแบบการออกเสียงอย่างเดียว เท่านั้นแต่จะเลียนแบบท่าทาง นิสัยใจคอจากบุคคลตามเสียงที่ได้ยินด้วย

3. การเลียนแบบพฤติกรรมตอบสนองพร้อมกับสิ่งเร้าหลายตัว (Multiple response) เป็นพฤติกรรมตอบสนองสิ่งเร้าที่เด็กพยายามทำตามโดยลงใจช่วยด้วยการเปล่งเสียงต่าง ๆ นั้นให้ทำงานร่วมกัน ได้แก่ ส่วนสมองที่รับรู้ มองเห็น ได้ยิน ส่วนที่สะสม ความจำ ควบคุมริมฝีปาก สีสหน้าท่าทาง และสายตา

4. การเรียนรู้โดยสัมพันธ์กับสภาวะ (Association learning) เด็กเรียนรู้คำ และความหมาย โดยอาศัยความสัมพันธ์ระหว่างเสียงและสิ่งของหรือพฤติกรรม เช่น เด็กเรียนรู้คำว่า ตุ๊กตา เมื่อแม่ยื่นตุ๊กตาให้แล้วบอกว่าตุ๊กตา เด็กเรียนรู้ได้จากการเชื่อมโยงเสียงและสิ่งของเข้าด้วยกัน

5. การเรียนรู้แบบถามตอบ (Question-answering) เมื่อได้เรียนรู้ภาษาไปบ้างแล้วเด็กจะเกิดความคิดอย่างมีเหตุผลขึ้น ความสงสัยและความอยากรู้อยากเห็นทำให้เด็กชอบใช้คำถาม การตอบสนองความอยากรู้อยากเห็นโดยการตอบคำถามจะช่วยให้พัฒนาการทางภาษาของเด็กดีขึ้น

6. การลองผิดลองถูก (Trial and error) ช่วงนี้เป็นช่วงลองปฏิบัติ อาจจะ ถูกบ้าง ผิดบ้าง การเข้าใจและการชมเชยเมื่อเด็กออกเสียงได้ถูกต้องจะทำให้เด็กมั่นใจและ ช่วยให้ภาษาพัฒนาได้รวดเร็วขึ้น

7. การถ่ายทอดการเรียนรู้ (Transfer of learning) การเรียนรู้สิ่งใหม่ ถ้าผู้เรียนมีความรู้เกี่ยวพันกันมาก่อน เช่น การรู้จักไก่แล้วสอนให้รู้จักเป็ด ห่าน โดยชี้ให้เห็นความแตกต่าง เด็กจะจำได้เร็วและมีความคิดตามลำดับอย่างเป็นระเบียบ

จากทฤษฎีและกระบวนการเรียนรู้ภาษาดังกล่าวจะเห็นได้ว่า พัฒนาการทางภาษาของเด็กปฐมวัยเด็กจะเรียนรู้ภาษาจากการปฏิสัมพันธ์กับสิ่งต่าง ๆ และบุคคลใกล้ชิดตัวในลักษณะที่เลียนแบบหรือลองผิดลองถูก การเร้าและการให้แรงเสริมจะช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ โดยเฉพาะการเรียนรู้ภาษาจากการมีปฏิสัมพันธ์และได้รับแรงเสริมจากบุคคลที่มีความใกล้ชิดตั้งแต่แรกเกิดคือ พ่อ แม่ ซึ่งจะทำให้เด็กมีพัฒนาการทางภาษาได้ดียิ่งขึ้น

1.5 แนวทางในการส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาของเด็กปฐมวัย

เด็กปฐมวัยเป็นระยะที่มีการพัฒนาทางภาษาได้เร็วสามารถพูดเป็นประโยคที่ชัดเจน รู้จักคำมากขึ้น สามารถเลือกคำได้เหมาะสม รู้จักฟัง เข้าใจ และทำตามคำสั่งได้ สนใจ การฝึกอ่าน ชอบเล่า

เรื่อง สนใจคำใหม่ ๆ ศัพท์ต่าง ๆ ซักถามความหมายของคำอยู่เสมอ แนวทางการส่งเสริมภาษาสำหรับเด็กคือเปิดโอกาสให้เด็กทุกคนได้พูด สนทนาโต้ตอบ เล่นเกมการศึกษา เล่าเรื่องให้ฟัง คำคล้องจอง อ่านหนังสือให้ฟัง ร้องเพลง การรับฟังความคิดเห็นของเด็ก ซึ่งหลักการดังกล่าวนี้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็ก เช่น ครู ผู้ปกครอง ควรได้รับความรู้และแนวทางในการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความพร้อมทางภาษา สำหรับเด็กปฐมวัยเพื่อให้สามารถส่งเสริมด้านภาษาแก่เด็กได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ

นิตยา ประพฤติกิจ (2536 : 146) ได้กล่าวถึงการส่งเสริมพัฒนาการทางภาษา ของเด็กว่า ต้องมีองค์ประกอบอื่น ๆ เช่น พื้นฐานที่ดีทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ประสบการณ์ที่สร้างเสริม การฝึกฝนประสาทสัมผัส การยอมรับฟังเด็ก การปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน ๆ การมีผู้ใหญ่เป็นแบบอย่างที่ดี การตั้งใจฟังเด็ก การไม่มัวแต่คิดต่อการใช้ภาษาของเด็ก การที่เด็กมีโอกาสได้พูดคุยและสนุกสนาน

ฉันทนา ภาคบงกช (2538 : 1-2) ได้กล่าวถึงปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมพัฒนาการทางภาษา สำหรับเด็กว่า ภาษาสามารถพัฒนาได้ดีในบรรยากาศที่ผ่อนคลายมีการยอมรับและไม่ถูกวิพากษ์วิจารณ์ ปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมความก้าวหน้าทางภาษามีดังนี้

1. การจัดสภาพแวดล้อมทางภาษา ชั้นเรียนและโรงเรียนควรตกแต่งด้วยคำ หรือข้อความซึ่งเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน
2. การเล่น การเล่นของเด็กเปรียบได้กับการทำงานในโลกของผู้ใหญ่ การพัฒนาภาษาส่วนมากเกิดจากประสบการณ์จริง จึงควรจัดกิจกรรมต่างๆ ให้เด็กได้เล่น
3. การอ่าน การอ่านเป็นสื่อของการเรียนรู้ ควรจูงความสนใจให้เด็กรักการอ่าน เช่น อ่านนิทานให้เด็กฟัง
4. การเขียน การอ่านมีความสัมพันธ์กับการเขียน ควรจัดกิจกรรมการเขียน ให้สัมพันธ์กับสิ่งที่เด็กอ่าน
5. การใช้สิ่งที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน เช่น การสื่อข้อความถึงกัน ข้อความถึงเด็ก และข้อความถึงผู้ปกครอง การซื้อสิ่งของ เป็นต้น

สุภาวดี ศรีวรรณนะ (2542 : 229-234) ได้อธิบายถึงแนวทางการส่งเสริมให้เด็ก ปฐมวัยมีพัฒนาการทางภาษาที่ดีส่วนใหญ่จะใช้กิจกรรมเป็นเครื่องมือสอดแทรกให้เด็กเกิดการเรียนรู้ ซึ่งกิจกรรมที่จัดให้กับเด็กควรสอดคล้องกับพัฒนาการเด็กตามระดับอายุต่างๆ ในการจัดกิจกรรมทางภาษาให้กับเด็กควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้คือ

ความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ใหญ่ ผู้ใหญ่ควรจะมองเห็นความสำคัญของเด็กและควรให้เด็กรู้สึกมั่นใจและปลอดภัยเมื่ออยู่ใกล้

เพศของเด็ก เพศทำให้เกิดความแตกต่างด้านทักษะทางภาษา ในโรงเรียนเด็กเล็กเด็กผู้ชายบางที่พัฒนาการทางภาษาจะช้ากว่าเด็กผู้หญิงแต่ไม่ถือว่าเป็นการผิดปกติ การฟังและการเห็น ครู

จะต้องสังเกตการฟังตลอดจนสายตาของเด็ก ครูควรจะเป็นคนแรกที่พบว่าเด็กมีความผิดปกติทางหูทางตา ดังนั้นครูควรสังเกตและตรวจสอบด้านการพูด และสายตาของเด็กตลอดเวลา

ลำดับที่ของเด็กในครอบครัว ครอบครัวที่มีลูกคนเดียวเด็กมีโอกาสได้พัฒนาทางด้านภาษามากกว่าครอบครัวที่มีลูกหลายคน ลูกคนสุดท้ายมักจะพบว่า มีปัญหาทางด้านภาษาเนื่องจากพ่อแม่มีงานยุ่ง ก็จะบอกให้ลูก ๆ ไปเล่นกับพี่ ๆ เด็กจะไม่พัฒนาภาษาที่ถูกต้อง อีกประการหนึ่งลูกคนสุดท้ายมักจะถูกตามใจ หรือมีคนสนใจมากเด็กจะแสดงกิริยา เช่น ร้องไห้เมื่อไม่สบอารมณ์ทำให้ไม่พัฒนาภาษา และประการสุดท้ายลูกคนสุดท้ายจะเรียนภาษาจากพี่ ๆ อาจได้ภาษาที่ไม่ถูกต้องพ่อแม่จึงควรพูดคุยกับลูกทุก ๆ วัน

การจูงใจ เด็กต้องการที่จะติดต่อพูดคุยกับคนอื่นการได้พูดมาก ๆ จะทำให้เด็กมีการพัฒนาทางด้านภาษามากขึ้น

จะเห็นได้ว่า การส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาสำหรับเด็กปฐมวัยนั้นควรให้โอกาส ในการฝึกฝนประสาทสัมผัส การยอมรับฟังเด็ก การปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน ๆ การมีผู้ใหญ่ เป็นแบบอย่างที่ดี การตั้งใจฟังเด็ก การไม่มีอคติต่อการใช้ภาษาของเด็ก และการที่เด็ก มีโอกาสได้พูดคุยอย่างสนุกสนาน ครูหรือผู้ที่เกี่ยวข้องอาจจัดประสบการณ์ให้เด็กได้ฝึกทักษะด้านการฟัง พูด อ่าน เขียนในบรรยากาศที่เป็นอิสระ ใช้สื่อประกอบการฝึกฝน ตลอดจนให้กำลังใจและความมั่นใจเพื่อเป็นการเสริมแรงให้เด็กเกิดการพัฒนาภาษาได้ดี

ดังนั้น การส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาสำหรับเด็กปฐมวัยนั้น ครูผู้สอนควรได้จัดประสบการณ์ที่หลากหลายวิธีในอันที่จะกระตุ้นให้เด็กได้ฝึกฝนได้พัฒนาทักษะ เพื่อส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการทางภาษาอย่างต่อเนื่องและเหมาะสมต่อไป

การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย

การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยมีความสำคัญต่อพัฒนาการของเด็กทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา และองค์ความรู้ของเด็ก ซึ่งครูผู้สอนหรือผู้จัดการศึกษาควรเลือกใช้รูปแบบที่เหมาะสมกับเด็ก รวมทั้งสอดคล้องกับปรัชญาและหลักการจัดการศึกษาปฐมวัย

1. ความหมายและความสำคัญของการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย

1.1 ความหมายของการจัดประสบการณ์

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2528 : 2) ได้ให้ความหมายของการจัดประสบการณ์ว่าหมายถึง การจัดกิจกรรมโดยยึดแนวการจัดประสบการณ์ หรือหลักสูตรเพื่อให้เด็กได้พัฒนารอบตามวัยทั้ง 4 ด้าน ซึ่งได้แก่ ด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา โดยมีได้มุ่งจะให้อ่านออกเขียนได้ดังเช่นในระดับประถมศึกษา แต่เป็นการปูพื้นฐานให้โดยคำนึงถึงความสามารถ

ของเด็กเป็นหลักและเนื่องจากเด็กปฐมวัยเรียนรู้ได้ดีจากประสบการณ์ตรง ฉะนั้นประสบการณ์ที่ดีควรให้เด็กได้ลงมือทำด้วยตนเองโดยใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้า

เยาวยา เดชะคุปต์ (2542 : 117) ได้กล่าวถึงความหมายของการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดของนักการศึกษาต่างประเทศไว้ ดังนี้

Bloom ได้กล่าวสรุปว่า การจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ภายใต้ภาวะที่เหมาะสมจะช่วยให้ความแตกต่างระหว่างบุคคลหมดไปโดยการจัดประสบการณ์ควรคำนึงถึงความรู้พื้นฐานเดิม การกระตุ้นการสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนสนใจ และจัดให้เหมาะสม กับความต้องการ ความสนใจของผู้เรียน

Good ได้ให้ความหมายของประสบการณ์ (Experiences) ว่าหมายถึง กระบวนการในการได้รับความรู้หรือการเกิดทักษะโดยการกระทำหรือการเห็นสิ่งต่างๆ หรือ กระบวนการของจิตสำนึกในการรับรู้ถึงความรู้ ทักษะ และทัศนคติ โดยการมีส่วนร่วมในการ กระทำสิ่งต่าง ๆ

Cunningham และคนอื่นๆ ได้กล่าวว่า ประสบการณ์ที่มีความหมายต่อผู้เรียนคือการให้ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์หรือมีส่วนร่วมในกลุ่ม ซึ่งจะให้ผู้เรียนมีโอกาสพัฒนาทักษะทางสังคม ความคิดสร้างสรรค์ ทักษะการอยู่ร่วมกันในสังคมประชาธิปไตย และการเรียนรู้เนื้อหาวิชา ผลการเรียนรู้ช่วยให้ผู้เรียนมีความต้องการที่จะเรียน มีทักษะของความเป็น ผู้นำ รู้จักทำงานเป็นกลุ่ม การแก้ปัญหา ตลอดจนสามารถประเมินผลการเรียนรู้ของตนเอง ได้

จากความหมายของประสบการณ์ที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่าประสบการณ์ หมายถึง กระบวนการที่นำมาใช้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เกิดทักษะ คุณธรรม จริยธรรม และได้พัฒนาทักษะทั้ง 4 คือ ด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม และสติปัญญาของเด็ก อย่างต่อเนื่องและสัมพันธ์กัน

1.2 ความสำคัญของการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย

การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยจะไม่จัดเป็นรายวิชาแต่จัดในรูปของกิจกรรมบูรณาการผ่านการเล่นเพื่อให้เด็กเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง โดยสอดคล้องกับความพร้อมวุฒิภาวะ ความสนใจ ความต้องการและความสามารถของเด็ก สร้างบรรยากาศ ในการส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ กระตุ้นให้เด็กเกิดความกระตือรือร้น อยากรู้ อยากเห็น อยากทำ อยากเล่น อยากค้นคว้า ทดลอง มีอิสระในการคิด แสดงความรู้สึกความต้องการ และเปิดเผยตนเองมากที่สุด

เยาวยา เดชะคุปต์ (2542 : 129) ได้อธิบายถึงการเตรียมจัดประสบการณ์ สำหรับเด็กปฐมวัยว่าครุควรถามตัวเองว่ามีความรู้อะไรบ้างเกี่ยวกับตัวเด็ก อะไรคือกิจกรรมที่จะทำให้การมา ศูนย์เด็กของเด็กในแต่ละวันมีความหมาย และการจัดกิจกรรมให้เด็กแต่ละวัย ควรแตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับวุฒิภาวะของเด็กและค่านิยมทางสังคมนั้นด้วย

โปรแกรมวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏนครราชสีมาได้จัดสัมมนา เรื่องนวัตกรรมทางการศึกษาปฐมวัยขึ้นและรวบรวมสาระสำคัญของงานเขียนตอนหนึ่งของภรณี คุรุรัตนะ ซึ่งกล่าวถึงการศึกษาปฐมวัยไว้ว่ากระบวนการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการพัฒนาขีดความสามารถของผู้เรียนให้เต็มศักยภาพและสอดคล้องตามจุดประสงค์ของการศึกษาแต่ละระดับ โดยปรับให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้และส่งเสริมให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้โดยการเรียนจากประสบการณ์จริง และกิจกรรมต่างๆ ที่เด็กได้สัมผัสปฏิบัติ ด้วยตนเอง ใช้แหล่งการเรียนรู้ที่นอกเหนือจากห้องเรียน โรงเรียน และหนังสือเรียน เพื่อให้เกิดความเหมาะสมสอดคล้องกับความแตกต่างของเด็กแต่ละกลุ่มแต่ละคน ตลอดจนบริบท ทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (สถาบันราชภัฏนครราชสีมา. 2543 : 1)

นงนตร ธรรมบวร (2546 : 111) ได้กล่าวสรุปว่า การจัดประสบการณ์เพื่อ พัฒนาเด็กอย่างเป็นองค์รวมโดยให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติจริงเพื่อช่วยให้เด็กได้พัฒนาอย่างเต็ม ตามศักยภาพ ส่งเสริมการเรียนรู้ ให้เด็กได้ฝึกการทำงานร่วมกัน ซึ่งจะช่วยให้เด็กได้มีโอกาส เรียนรู้ทักษะต่าง ๆ เช่น ทักษะการเข้าสังคม การสื่อสาร และการรับฟังผู้อื่น เป็นต้น

ดังนั้น การจัดประสบการณ์ให้กับเด็กปฐมวัย มีความสำคัญในการฝึกให้เด็กได้เรียนรู้ ฝึกปฏิบัติได้แสดงออกทั้งความคิดจินตนาการ มีปฏิสัมพันธ์ กับผู้อื่นซึ่งจะช่วยส่งเสริมให้เด็กเกิดการเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เหมาะสมกับวัย

2. แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย

การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยเกิดจากแนวคิดของนักปรัชญาการศึกษาต่างๆ ที่ได้รับการยอมรับและนำมาประยุกต์ใช้กับการจัดการศึกษาปฐมวัยในปัจจุบัน นับว่ามีอิทธิพลต่อการจัดประสบการณ์และกิจกรรมในระดับปฐมวัยเป็นอย่างมาก

นงนตร ธรรมบวร (2546 : 5-19) ได้รวบรวมแนวคิดที่สำคัญของนักปรัชญาการศึกษาไว้ดังนี้

John Amos Comenius เป็นนักการศึกษาชาวเชโกสโลวะเกีย มีความเห็นว่า การศึกษาควรเป็นไปตามลำดับขั้นของธรรมชาติ ครูจำเป็นต้องสังเกตลำดับขั้นตอนตามธรรมชาติดังกล่าวและจัดการเรียนรู้สำหรับเด็ก Comenius มุ่งเน้นความคิดรวบยอดพื้นฐาน ที่พูดถึงเสมอในปัจจุบันคือการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติ (Learning by doing) Comenius พยายามส่งเสริมให้พ่อแม่ผู้ปกครองเปิดโอกาสให้เด็กเล่นกับเพื่อนในวัยเดียวกัน ส่งเสริมให้มีการปฏิรูประบบสังคมที่ให้โอกาสทางการศึกษาแก่คนยากจนเช่นเดียวกับคนร่ำรวย

John Locke มีความเห็นว่าเด็กเปรียบเสมือนกับผ้าขาวสะอาดเด็กจะเติบโต เป็นบุคคลเช่นใดนั้นขึ้นอยู่กับประสบการณ์ที่ได้รับจากพ่อแม่ สังคม การศึกษา และโลกรอบตัว ดังนั้นการจัดการศึกษาควรคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของเด็ก

Rousseau มีความเห็นว่าเด็กเกิดมาพร้อมกับแนวโน้มที่จะเป็นคนดี เด็กเรียนรู้ จากการมีปฏิสัมพันธ์โดยตรงกับสิ่งแวดล้อม การสร้างบรรยากาศการเรียนการสอนควรยืดหยุ่นได้ โดยคำนึงถึงความต้องการและความสนใจของเด็กเป็นหลัก วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียนการสอนเด็กควรเป็นรูปธรรม

Pestalozzi นักการศึกษาชาวอิตาลี-สวิส มีความเห็นว่าการจัดการศึกษาให้ กับเด็กควรรวมถึงการพัฒนาร่างกาย สติปัญญา และจิตใจ Pestalozzi ให้ความสำคัญ กับ การเตรียมความพร้อมเด็กไม่ควรถูกบังคับให้เรียนรู้ด้วยการท่องจำแต่ต้องใช้เวลาและประสบการณ์แก่เด็กในการทำ ความเข้าใจสิ่งต่าง ๆ รอบตนเอง

Froebel บุคคลที่มีความสำคัญและมีบทบาทมากผู้หนึ่งต่อการศึกษาปฐมวัย ได้รับการยกย่องเป็นบิดาของการอนุบาลศึกษา Froebel มีความเห็นว่า เด็กเล็กเกิดมาพร้อมกับความรู้และทักษะที่สะสมอยู่ภายใน หน้าที่ที่สำคัญของครูคือ การพยายามดึงความสามารถ ที่มีอยู่ภายในของเด็กออกมาและช่วยให้เด็กตระหนักถึงความสามารถของตนเอง

John Dewey นักการศึกษาชาวอเมริกันที่มีความเห็นว่า เด็กเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง การศึกษาควรมีความสัมพันธ์กับชีวิตปัจจุบันของเด็ก การสอนควรยึดเด็กเป็น ศูนย์กลางโดยคำนึงถึงความสนใจและความสามารถของเด็ก ครูเป็นผู้จัดเตรียมประสบการณ์ สภาพแวดล้อม เพื่อให้เด็กสามารถเรียนรู้หรือมีประสบการณ์ด้วยตนเอง เด็กควรมีเสรีภาพในการคิดการแสดงออก โดยครูเป็นผู้ให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ ส่งเสริม และวางแนวทางที่เหมาะสมแก่เด็กอย่างต่อเนื่อง

Piaget เป็นนักการศึกษาที่มีความเห็นว่าการจัดสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมและวิธีการสอนที่ให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติจริงเป็นสิ่งสำคัญต่อการสร้างองค์ความรู้ให้กับเด็ก

Gardner นักการศึกษาที่มีความเห็นว่าเด็กแต่ละคนมีความสามารถและความฉลาดที่แตกต่างกัน วิธีการเรียนรู้หรือเข้าใจสิ่งต่าง ๆ รอบตัวยังแตกต่างกันอีกด้วย ครูจำเป็นต้องจัดประสบการณ์ที่หลากหลายเพื่อตอบสนองความต้องการและการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน ของเด็ก

นอกจากนี้ ภรณ์ คุรุรัตน์ (2542 : 50) ได้กล่าวว่า การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย นั้นการสร้างรูปแบบการจัดกิจกรรมต่างๆ ที่เน้นการสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับ กระบวนการเรียนการสอนเด็กปฐมวัย การเชื่อมโยงประสบการณ์ที่เด็กหรือผู้เรียนมีอยู่เดิม ให้สัมพันธ์กับกิจกรรมที่จัดขึ้น อาจเป็นการเล่าเรื่องที่เคยพบเห็นหรือมีประสบการณ์มาก่อน การบูรณาการกิจกรรมที่สัมพันธ์กัน การปรับบทบาทครู เป็นการจัดประสบการณ์ให้แก่ เด็ก ปฐมวัยโดยมีเป้าหมายพัฒนาเด็กในด้าน ทักษะทางภาษา ความคิดสร้างสรรค์ ความเชื่อมั่น และทักษะทางสังคม

ดังนั้น การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยนั้นอาศัย แนวคิดพื้นฐานความเชื่อของนักปรัชญาการศึกษา นักจิตวิทยาการศึกษาต่างๆ ที่มีเป้าหมายเพื่อจัดประสบการณ์ให้เด็กเกิดการเรียนรู้ มีพัฒนาการที่เหมาะสมกับวัยโดยคำนึงถึงความสนใจและประสบการณ์เดิมของเด็ก

3. หลักการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย

การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยมีเป้าหมายเพื่อกระตุ้นให้เด็กเจริญและพัฒนาไปในทิศทางที่พึงประสงค์ทั้ง 4 ด้านคือ ด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา รวมทั้งสอดคล้องกับความพร้อม วุฒิภาวะความสนใจความต้องการและความสามารถของเด็ก

เยาวยา เดชะคุปต์ (2542 : 117-124) ได้อธิบายถึงหลักการและแนวทางในการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยดังนี้

หลักการจัดประสบการณ์

1. การจัดประสบการณ์ต้องเหมาะสมกับวัย ความสามารถ ความต้องการ และ ความสนใจของเด็ก
2. การจัดประสบการณ์ต้องดัดแปลงให้เหมาะสมกับสภาพของเด็ก
3. การจัดประสบการณ์ต้องสอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น เพื่อให้เด็กได้มีโอกาสฝึกฝนตนเองให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น
4. การจัดประสบการณ์ต้องเหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจ อุปกรณ์ในการจัด ควรเป็นอุปกรณ์ที่หาได้ในท้องถิ่นนั้นๆ

แนวทางการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย แบ่งออกเป็น 7 ช่วง ดังนี้

1. ประสบการณ์สำหรับเด็กวัย 0-1 ปี เด็กวัยนี้เป็นวัยเริ่มต้นของชีวิตการจัด ประสบการณ์ให้กับเด็กในวัยนี้มีดังต่อไปนี้

1.1 การดูแลให้ถูกหลักสุขวิทยาและถูกหลักอนามัยในเรื่องการกิน การนอน การทำความสะอาดให้เด็กโดยดูความต้องการของเด็กแต่ละคนเป็นสำคัญ บางคนกินมาก บางคนกินน้อย บางคนหิวบ่อย ผู้ดูแลควรพยายามตอบสนองความต้องการของเด็กให้เหมาะสม

1.2 การกอดสัมผัส อุ้ม การพูดคุยหยอกล้อเด็ก เด็กจะได้เรียนรู้จากการสัมผัสเป็นสำคัญ โดยสายตา การได้ยิน สัมผัสทางผิวหนังในขณะที่ป้อนนม อาบน้ำ และ เปลี่ยนเสื้อผ้าหรือทำกิจกรรมใดให้เด็ก ควรพูดคุยยิ้มแย้มกับเด็ก มีเวลาเล่นกับเด็กเสมอ เป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่มีความหมายระหว่างบุคคลกับเด็ก

1.3 ปกป้องอันตรายให้เด็ก เพราะเด็กวัยนี้ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้

1.4 งดการลงโทษทุกชนิด เพราะเด็กวัยนี้ยังไม่รู้เรื่องใดมาก และยังไม่รู้ดีน้อยหรือไม่ได้เลย เด็กยังไม่รู้จักใช้ความคิดแต่เรียนรู้จากการเลียนแบบกระทำตามสิ่งที่ พบเห็นการทอดทิ้งละเลย เด็กจะเป็นผลเสียต่อพัฒนาการอาจทำให้ล่าช้าในการเจริญเติบโต หรือการชะงักในการเรียนรู้ของสมองได้

1.5 ควรหัดเด็กตามอายุที่เขามีความพร้อมและตามความเหมาะสม

1.6 อุปกรณ์และสถานที่สำหรับเด็กก่อนควรฟังเสียงเรื่องความสะอาด เป็นสำคัญ

1.7 เครื่องเล่นของเด็กวัยนี้ เป็นสิ่งที่เด็กจะหยิบ ต้องลูบคลำได้ถนัดมือ ต้องเป็นสิ่งที่ไม่แหลม ไม่มีคม ของเล่นที่มีสีจะต้องเป็นสีที่ไม่ลอกและไม่เป็นอันตราย

2. ประสบการณ์สำหรับเด็กวัย 1-2 ปี มีข้อแตกต่างจากวัยต้นคือ

2.1 การดูแลใกล้ชิดเพื่อป้องกันอันตราย เนื่องจากเด็กเริ่มชนและยังไม่เข้าใจสิ่งต่าง ๆ ดีพอ มักพบว่ามีอุบัติเหตุเกิดขึ้นกับเด็กวัยนี้บ่อยที่สุด เช่น หกล้ม ตกจากที่สูง ไฟลวก

2.2 เด็กต้องการเป็นอิสระและแสดงการเป็นตัวของตัวเอง ฉะนั้นต้องปล่อยให้เขาได้ออกกำลัง ได้วิ่ง ได้ฝึกหัดใช้กล้ามเนื้อของตน โดยผู้ใหญ่ต้องคอยระวังและสังเกตพฤติกรรมเด็ก

2.3 ควรเริ่มฝึกหัดบางอย่างที่จำเป็นได้ เช่น ฝึกหัดการขับถ่ายให้เป็นที่ การฝึกต้องเป็นไปอย่างเข้าใจและละมุนละม่อม อย่าเคร่งครัดหรือบังคับจนเกินไป

2.4 เด็กเริ่มจำและเลียนแบบ มีอะไรหลายอย่างในชีวิตประจำวัน ที่จะนำมาสอนให้เด็กร่วมมือได้หรือหัดกิจกรรมบางอย่างได้ แต่ไม่ควรเคร่งครัดบังคับเด็กหรือเข้าชี้แจงเด็กเพื่อรำคาญและต่อต้าน ควรสอนให้เด็กรู้จักไหว้ ขอบคุณ สวัสดี ขอโทษ รู้จักความสะอาดไม่ทำหรือเล่นสิ่งสกปรก รู้จักหัดป้อนข้าวตนเอง ดื่มน้ำจากแก้ว เป็นต้น

2.5 อนุญาตให้เด็กอยู่ใกล้ เด็กวัยนี้ต้องการความใกล้ชิดและความอบอุ่นทางใจ ควรเปิดโอกาสให้เด็กได้ทำอะไรตามผู้ใหญ่เพราะเขาชอบเลียนแบบ เช่น มีกระดาษ ดินสอให้เขาขีดเขียนเล่น ในขณะที่ท่านเขียนหนังสือ หรือมีผ้าให้เขาช่วยเช็ดน้ำ ภูบ้าน เป็นต้น

2.6 ภาษาจะเกิดได้ดีและจะเป็นเครื่องช่วยพัฒนาการเด็ก พ่อแม่หรือผู้ดูแลจำเป็นต้องพูดคุยกับเด็ก ภาษาที่ใช้ควรง่ายๆ ให้เขาเข้าใจและเป็นภาษาเดียวในเด็กบางคนพูดล่าช้า มักเกิดจากผู้ใหญ่พูดเร็วมากเด็กจับคำพูดไม่ทัน พูดกันหลายภาษาทำให้เด็ก มีความงุนงงและไม่เข้าใจ

2.7 การโอนอ่อนผ่อนตามเด็กเป็นสิ่งจำเป็น แต่ผู้ใหญ่ไม่ควรออกคำสั่งบังคับ เด็กอย่าหลอกเด็กโดยไม่มีเหตุผลหรือดูเด็กจนกลัวลนลาน หรือใช้อารมณ์กับเด็กบ่อยๆ เพราะเท่ากับผู้ใหญ่สอนให้เด็กเป็นอย่างที่ได้ทำกับเขา

2.8 เด็กต้องการที่พึ่งทางใจ เด็กวัยนี้ต้องเข้าหาผู้ใหญ่อยู่เป็นนิจ ต้องการให้ปลอบให้กำลังใจและสนใจเขา

2.9 ถ้าเด็กมีอาการหงุดหงิด งอแง ไม่มีเหตุผล พฤติกรรมเปลี่ยนแปลง เช่น ดื้อมาก เบื่ออาหาร กัดเล็บ ต้องหาสาเหตุว่ามีอะไรมากกว่าไปลงโทษหรือวิตกกังวล กับอาการจนเกินไป บ่อยครั้งอาจพบว่าเด็กไม่สบายหรือเกิดภาวะเครียดทางจิตใจขึ้น

2.10 หาสิ่งที่เป็นประโยชน์ให้เด็กได้เล่นและเรียนรู้ ส่วนใหญ่เด็กวัยนี้ชอบ ของที่มีอยู่ในบ้าน ชอบสิ่งที่มีการเคลื่อนไหว เช่น ล้อเลื่อน รถลาก ลูกฟุตบอล หนังสือ รูปภาพ เริ่มสนใจดูสัตว์

ต่างๆ ชอบดู หนังสือนิทาน และทำตามผู้ใหญ่ ฉะนั้นอุปกรณ์ของเด็กวัยนี้ จะมีที่เล่นทราย น้ำ สิ่งของที่เด็กจะ จูงลากหรือทำให้เคลื่อนไหวได้ เช่น รถ สิ่งของเด็กเปิดปิด ได้เอง เช่น หนังสือ รูปภาพ

3. ประสบการณ์สำหรับเด็กวัย 2-3 ปี เมื่อเด็กย่างเข้าปีที่ 3 เด็กจะดูเหมือน ตื้อและปฏิเสธ ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่พัฒนาตามวัยที่เด็กจะแสวงหาความเป็นตัวของตัวเอง ต้องการเรียนรู้และทดลอง ดังนั้นพ่อแม่ผู้ปกครองจึงต้องใจเย็น อดทน ประสบการณ์ที่ควรจัดให้กับเด็กวัยนี้ได้แก่

3.1 กิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมให้เด็กช่วยตัวเอง เช่น ให้ทำงานง่าย ๆ ที่ไม่เกินกำลังเด็กจะเกิดความภาคภูมิใจในผลงานของเขา

3.2 กิจกรรมส่งเสริมการใช้ภาษาของเด็ก เช่น การตั้งใจฟังเมื่อเด็กพูด ไม่ล้อหรือขัดคอ ตอบคำถามที่เด็กถาม

3.3 กิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการทางร่างกายและสติปัญญา เช่น การเล่น กลางแจ้ง การ เล่นบทบาทสมมติ

4. ประสบการณ์สำหรับเด็กวัย 3-4 ปี เด็กเริ่มมีความสนใจด้านสังคม ชอบเล่น และอยู่ใกล้ กับเด็กอื่น ๆ ชอบเล่นกลางแจ้ง ชอบคันคว่ำ อยากรู้อยากเห็น ชอบเลียนเสียงต่างๆ เช่น เสียงรถยนต์ รถไฟ ชอบเล่นสมมติ การเล่นเกมเด็กจะได้รับประสบการณ์ จากการเลียนแบบและการกระทำของ ผู้ใหญ่ หรือจากสิ่งที่ได้พบเห็นทำให้เกิดความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ เพราะเด็กได้แสดงออก แลกเปลี่ยน ความคิดเห็นระหว่างเพื่อน ๆ อย่างเต็มที่ เด็กจะสนใจชอบสิ่งที่มีชีวิต เช่น แมลง สัตว์ พืช ดอกไม้ และธรรมชาติรอบตัว ควรจัดกิจกรรมให้เด็กได้เล่นตามความต้องการของร่างกาย ครูต้องคอยแนะนำ เป็นผู้ช่วยเหลือและเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงความสามารถช่วยตนเองได้

5. ประสบการณ์สำหรับเด็กวัย 4-5 ปี ในวัยนี้เด็กจะชอบเล่นกับเพื่อนอายุ เท่า ๆ กัน ชอบ เล่นรวมกลุ่มเล็ก ๆ มากกว่ากลุ่มใหญ่ ชอบเลือกกิจกรรมและเล่นของตนเอง ดังนั้นครูควรให้โอกาส เด็กโดยปรึกษากันว่าจะทำอะไร ครูต้องเตรียมอุปกรณ์ให้พร้อมสำหรับให้เด็กได้เลือกเล่นหา ประสบการณ์ด้วยตนเอง ครูจะเป็นผู้แนะนำให้สำหรับเด็ก เด็กวัยนี้ชอบเล่นบทบาทสมมติ ครูต้องจัด ฉากสมมติ เสื้อผ้าเครื่องแต่งกายของผู้ใหญ่ เช่น พ่อแม่ หมอพยาบาล มีเครื่องมือเครื่องใช้สำหรับ ประกอบการเล่นสมมตินั้น ซึ่งทำให้จินตนาการ ของเด็กใกล้เคียงกับความเป็นจริงยิ่งขึ้น ทางด้าน ภาษาเด็กสามารถพูดคุยกเล่าเรื่องที่ตนสนใจ ควรจัดเวลาให้เด็กได้เล่าเรื่องนั้นๆ ในเวลานิทานบางครั้ง อาจให้เด็กดูภาพ ให้เด็กพูดคำคล้องจอง สุภาษิตหรือบทกลอนที่ไพเราะพร้อมๆ กัน เด็กวัยนี้มี อารมณ์ขันหัวเราะง่าย ในขณะที่เล่าเรื่องราวต่าง ๆ ควรให้เด็กรู้จักคำคุณศัพท์ คำวิเศษณ์ต่างๆ เช่น เดินต๊อก ๆ ช่างร่อง ฮูมฮูม ครูควรคำนึงถึงความต้องการทางร่างกายของเด็กเพื่อช่วยให้ผู้ปกครองจัด กิจกรรมประจำวัน มีสุขนิสัยที่ดีในการรับประทานอาหาร การพักผ่อน นอกจากนั้นควรแก้ไขและฝึกให้ ติดเป็นนิสัยเพราะเด็กในวัยนี้ว่องไวฝึกหัดได้ง่าย

6. ประสบการณ์สำหรับเด็กวัย 5-6 ปี เด็กในวัยนี้พยายามที่จะเรียนรู้ในการ อยู่ร่วมกัน ทำงานร่วมกัน พยายามแก้ปัญหาด้วยตนเอง เรียนรู้การระวังรักษาอุปกรณ์ดังนั้นจึงต้องจัดอุปกรณ์ให้ เด็กเล่นอย่างอิสระเพื่อเสริมสร้างนิสัยที่ดี ครูควรพยายามวางแผนร่วมกันกับเด็กว่าจะทำอะไรในวัน นั้นแล้วแบ่งหน้าที่เพื่อให้เด็กเกิดความรับผิดชอบ เด็กจะได้เรียนรู้ ถึงความสัมพันธ์ระหว่างบ้าน ร้านค้า และอื่นๆ โดยการ เล่นสมมติ ครูควรจัดกิจกรรมส่งเสริมความพร้อมทางด้านความสัมพันธ์ ระหว่างกล้ามเนื้อส่วนต่าง ๆ เช่น มือ ตา ประสาทสัมผัสต่าง ๆ ควรเปิดโอกาสให้เด็กได้ทดลองทำ ส่งเสริมให้เด็กได้แสดงออกเพื่อเสริมการริเริ่มสร้างสรรค์และความกล้า เด็กจะช่างซักถามอยากรู้อยาก เห็น ครูควรพยายามตอบและแนะนำให้เด็กทดลองเพื่ออยู่หาคำตอบด้วยตนเองในขอบเขตที่ เหมาะสมในขณะที่เด็กเล่นหรือทำงาน ครูพยายามฝึกให้เด็กหัดสังเกตโดยใช้วัสดุอุปกรณ์ซึ่งจะช่วยยั่วยุให้เด็กได้รับประสบการณ์และความรู้มากขึ้น

7. ประสบการณ์สำหรับเด็กวัย 6-7 ปี เด็กวัยนี้ชอบกระโดดโลดเต้น กิจกรรม จึงควรจัดให้ เด็กได้เต้นหรือรำตามจังหวะดนตรี เด็กวัยนี้ชอบโอ้อวด ควรจัดให้มีเวลาสำหรับ เล่า แสดง และ สนับสนุนให้รู้จักการวางแผนร่วมกัน นอกจากนั้นเด็กในวัยนี้ยังใจร้อน ว่องไว ครูต้องเตือนให้เด็ก ระวังระมัดระวังเพื่อไม่ให้เกิดอันตรายขึ้นกับตนเองและผู้อื่น ทั้งในการเล่นและการทำงาน เด็กชอบ ช่วยเหลือเพื่อนในการทำงาน ครูต้องคอยสนับสนุน กระตุ้น ส่งเสริม และแนะนำวิธีที่ดีและถูกต้อง ให้กับเด็ก พัฒนาการทางด้านภาษาเด็กพูดได้คล่องแคล่วและเขียนชื่อของตนเองได้ ครูต้องแก้ภาษา ให้ถูกต้องเหมาะสม เด็กพร้อมที่จะอ่านเขียนมากขึ้น ครูอาจเขียนหนังสือบนกระดานดำเพื่อให้เด็กได้ สังเกตและรู้จักตัวหนังสือไปด้วย ตัวหนังสือต้องโตเห็นชัดเจน อ่านให้เด็กฟังโดยชี้ตัวหนังสือไปที่ละตัว เพื่อฝึกการเคลื่อนไหวสายตาตามไปด้วย แล้วให้เด็กฝึกทีละคนเพื่อให้เกิดความมั่นใจเชื่อมั่นใน ความสามารถของตนเอง

ในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ของกระทรวงศึกษาธิการ (2546ก : 35-36) ได้กำหนดการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยดังนี้

1. หลักการจัดประสบการณ์

- 1.1 จัดประสบการณ์การเล่นและการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเด็กโดยองค์รวมอย่างต่อเนื่อง
- 1.2 เน้นเด็กเป็นสำคัญ สนองความต้องการ ความสนใจ ความแตกต่างระหว่างบุคคลและ บริบทของสังคมที่เด็กอาศัยอยู่
- 1.3 จัดให้เด็กได้รับการพัฒนาโดยให้ความสำคัญทั้งกับกระบวนการและผลผลิต
- 1.4 จัดประเมินพัฒนาการให้เป็นกระบวนการอย่างต่อเนื่องและเป็นส่วนหนึ่งของการจัด ประสบการณ์
- 1.5 ให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก

การใช้นิทานพื้นบ้านเสริมประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย

นิทานและการเล่าเรื่องเป็นสิ่งที่เด็กทุกคนชอบฟังโดยเฉพาะเด็กในระดับปฐมวัยเนื่องจากการฟังนิทานสำหรับเด็กปฐมวัยหมายถึง การได้รับความสนุกสนาน เพลิดเพลินจากการฟัง เด็กจะฟังอย่างตั้งใจในบางครั้งพ่อแม่หรือครูก็อาจสอดแทรกเรื่องสอนใจหรือคติธรรมไปกับนิทานที่เล่า ดังที่ดวงเดือน แจ่มสว่าง (2542 : 1) ได้กล่าวไว้ว่า ช่วงแห่งปฐมวัยถือเป็นวัยทองของชีวิตเป็นช่วงวัยที่เหมาะสมที่สุดในการพัฒนามนุษย์เนื่องจากชีวิตของเด็กในวัยนี้สามารถซึมซับรับรู้ความเป็นไปของโลกด้วยการใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 การลองชิมรส การดมกลิ่น การได้เห็นและการได้ฟัง จึงเป็นหน้าที่โดยตรงของครู พ่อแม่ ผู้ปกครองและผู้เลี้ยงดูเด็กควรได้พิจารณาเลือกสรรสื่อที่จะให้เด็กได้รับสาร อันพึงประสงค์นิทานจึงเป็นสื่อชนิดหนึ่งที่ได้รับการยอมรับจากนักศึกษว่าเป็นวิถีทางที่มีประสิทธิภาพยิ่งในการพัฒนาจิตมนุษย์ตั้งแต่สมัยโบราณจวบจนปัจจุบัน

1. ความหมายและลักษณะของนิทานพื้นบ้าน

1.1 ความหมายของนิทานพื้นบ้าน

วรรณิ ศิริสุนทร (2539 : 13) ได้ให้ความหมายของนิทานพื้นบ้านว่า เป็นเรื่องเล่าสืบทอดกันมาเป็นเวลาช้านานเป็นเวลาช้านานจนภายหลังมีการเขียนขึ้นตามเค้าเดิมบ้าง จดจำเรื่องราวมาเขียนขึ้นบ้างไม่ปรากฏว่าผู้แต่งดั้งเดิมเป็นใคร มักจะกล่าวอ้างว่าเป็นของเก่าแล้วเอามาเล่าใหม่

ประคอง นิมมานนเหมินทร์ (2543 : 6) ได้อธิบายถึงความหมายของนิทานพื้นบ้านว่า หมายถึง เรื่องที่เราสืบทอดต่อกันมาจนถือเป็นมรดกทางวัฒนธรรมอย่างหนึ่งเรียกว่านิทานพื้นบ้าน บ้าง นิทานพื้นเมืองบ้าง และนิทานชาวบ้านบ้าง

พรทิพย์ ชังธาดา (2545 : 88) ได้ให้ความหมายของนิทานพื้นบ้านว่า หมายถึง เรื่องที่ชาวบ้านเราถ่ายทอดโดยมุขปาฐะเป็นภาษาร้อยแก้วหรือร้อยคำสำนวนของชาวบ้านในแต่ละท้องถิ่นเล่าสืบทอดกันมาเป็นเวลาช้านานจนไม่ทราบว่าเป็นคนต้นคิดขึ้นมักจะขึ้นต้นว่านานมาแล้วหรือกาลครั้งหนึ่งนานมาแล้วเป็นการเริ่มเรื่อง

โชติ ศรีสุวรรณ (2546 : 10) ได้อธิบายความหมายของนิทานพื้นบ้านว่า หมายถึงเรื่องเล่าที่สืบทอดต่อกันมากลายเป็นมรดกทางวัฒนธรรมอย่างหนึ่งเป็นเรื่องสืบทอดจากปากต่อปากด้วยความทรงจำจึงไม่ทราบชื่อผู้แต่ง

จากความหมายของนิทานพื้นบ้านดังที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่านิทานพื้นบ้านเป็นเรื่องที่เล่าด้วยปากสืบทอดกันมาเป็นเวลาช้านานด้วยร้อยคำธรรมดาเรียบง่าย ไม่ปรากฏว่าผู้เล่าดั้งเดิมเป็นใคร เนื้อเรื่องของนิทานอาจเป็นเรื่องที่แสดงความคิด ความเชื่อ แฝงคุณธรรม ให้ความรู้ และสร้างจินตนาการให้กับผู้ฟัง นิทานพื้นบ้านจึงนับเป็นสื่อที่ดีที่สุดอย่างหนึ่งในการส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาและการเรียนรู้ของเด็ก

1.2 ลักษณะของนิทานพื้นบ้าน

เจือ สตะเวทิน (2527 : 46) ได้กล่าวถึงลักษณะของนิทานพื้นบ้านไว้ ดังนี้

1. ต้องเป็นเรื่องเก่า
2. ต้องเล่าด้วยภาษาร้อยแก้ว
3. ต้องเร้าด้วยปากมาก่อน
4. ต้องแสดงความคิดความเชื่อของชาวบ้าน
5. เรื่องจริงที่มีคติก็นับอนุโลมเป็นนิทาน เช่น มะกะโท เป็นต้น

ประคอง นิมมานเหมินทร์ (2543 : 7) สรุปลักษณะของนิทานพื้นบ้านว่าเป็นนิทานที่เราสืบทอดกันมาด้วยปากและไม่ทราบว่าเป็นผู้แต่ง เป็นการเล่าจากความจำที่ได้ฟังต่อๆกันมา เช่น พ่อเล่าให้ลูกฟังเคยฟังมาจากปู่หรือย่า ปู่หรือย่าเคยฟังมาจากทวดและลูกก็คือฟังจากผู้อื่นเล่ามาอีกที ไม่สามารถสืบสาวได้ว่าผู้เร้าคนแรกคือใคร

พรทิพย์ ชังธาดา (2545 : 88) ได้อธิบายลักษณะของนิทานพื้นบ้านว่ามีลักษณะ ดังต่อไปนี้

1. เป็นเรื่องเล่าที่เราด้วยถ้อยคำธรรมดาเป็นภาษาร้อยแก้วง่าย ๆ ไม่ซับซ้อน
2. เป็นการเล่าด้วยปากสืบทอดกันมาเป็นเวลาช้านาน แต่ต่อมาในระยะหลังเมื่อการเขียนเจริญขึ้น ก็อาจเขียนตามเขาเดิมที่เคยเล่าด้วยปากเปล่า
3. เนื้อเรื่องเป็นเรื่องที่แสดงความคิดความเชื่อของชาวบ้าน บางครั้งเป็นเรื่องจริงที่เป็นคติ ก็อนุโลมเป็นนิทาน
4. ไม่ปรากฏว่าผู้เล่าดั้งเดิมเป็นใคร

โชติ ศรีสุวรรณ (2546 : 10) ได้สรุปลักษณะของนิทานพื้นบ้านไว้ ดังนี้

1. เป็นเรื่องเล่าปากต่อปากเป็นภาษาร้อยแก้ว
2. เป็นเรื่องเล่าถ่ายทอดจากปากต่อปาก ไม่มีการเขียนเป็นลายลักษณ์อักษรนิทานเรื่องนั้นๆ จะดำรงอยู่ได้นานหรือไม่ขึ้นขึ้นอยู่กับความจดจำของผู้เล่าและผู้ฟัง แต่ต่อมาเมื่อคนมีความรู้มากขึ้น นิทานพื้นบ้านจึงมีการบันทึกเรื่องราวเป็นตัวหนังสือด้วยภาษาลอยแก้วเก็บไว้ตามวัดวาอารามซึ่งเป็นแหล่งเรียนรู้ของคนในยุคนั้น

3. ไม่ปรากฏชื่อผู้แต่ง
4. เนื้อเรื่องอาจจะมีการเปลี่ยนแปลง ผู้เล่านิทานอาจคิดเรื่องเยอะหรือตัดทอนให้สั้นได้

วิเชียร เกษประทุม (2546 : 2) ได้รวบรวมลักษณะของนิทานพื้นบ้านตามที่
กุหลาบ มัลลิกะมาส อธิบายถึงลักษณะสำคัญของนิทานพื้นบ้าน 3 ประการ ดังนี้

1. เป็นเรื่องเล่าด้วยถ้อยคำธรรมดาเป็นภาษาร้อยแก้วไม่ใช่ร้อยกรอง
2. เล่ากันด้วยปากสืบทอดกันมาเป็นเวลาช้านานแต่ต่อมาในระยะหลังเมื่อการเขียนเจริญขึ้นก็อาจเขียนขึ้นตามเค้าเดิมที่เคยเล่าด้วยปากเปล่า

3. ไม่ปรากฏว่าผู้เล่าดั้งเดิมนั้นเป็นใคร อ่างแต่ว่าเป็นของเก่าฟังมาจากผู้เล่าซึ่งเป็นบุคคลสำคัญยิ่งในอดีตอีกต่อหนึ่ง

จากคำอธิบายเกี่ยวกับลักษณะของนิทานพื้นบ้านที่นักคติชนวิทยาได้กล่าวไว้ข้างต้น สรุปได้ว่า ลักษณะของนิทานพื้นบ้านนั้นเป็นเรื่องเล่าด้วยถ้อยคำธรรมดาเป็นภาษาร้อยแก้วเล่าสืบทอดกันมาด้วยปากโดยไม่ทราบว่ามีผู้เล่าดั้งเดิมคือใคร

2. ประเภทของนิทานพื้นบ้าน

ประคอง นิมมานเหมินทร์ (2543 : 8-25) ได้แบ่งประเภทของนิทานพื้นบ้านออกเป็น 11 ประเภทดังนี้

1. นิทานมหัศจรรย์นิทานมหัศจรรย์หมายถึงนิทานพื้นบ้านที่แต่เดิมเรียกกันว่าเทพนิยาย นิทานประเภทนี้ทุกเรื่องมีเรื่องราวของอิทธิปาฏิหาริย์และความสัมพันธ์เนื้อเนื้อธรรมชาติจนถือได้ว่าเป็นลักษณะสำคัญของนิทาน ดังเช่นตัวอย่างนิทานพื้นบ้านของยุโรป เรื่อง สโนว์ไวท์ ซินเดอเรลล่า เจ้าชายกบ เจ้าหญิงนิทรา เป็นต้น

2. นิทานชีวิตนิทานชีวิตมีลักษณะคล้ายครั้งกับนิทานมหัศจรรย์ที่เนื้อเรื่องค่อนข้างยาวหลายตอน ต่างกันคือนิทานชีวิตดำเนินเรื่องอยู่ในโลกแห่งความจริงบ่งถึงสถานที่และตัวละครชัดเจน อาจมีเรื่องของอิทธิปาฏิหาริย์หรือความมหัศจรรย์แต่มีลักษณะที่ผู้อ่านผู้ฟังเชื่อ เป็นสิ่งที่เป็นไปได้มากกว่านิทานมหัศจรรย์ เช่น นิทานชีวิตของไทยเรื่องไกรทอง ขุนช้างขุนแผน พระลอ

3. นิทานวีรบุรุษเป็นนิทานที่มีขนาดค่อนข้างยาวหลายตอน อาจอยู่ในโลกแห่งจินตนาการหรือโรคที่ดูเหมือนจะเป็นจริง นิทานวีรบุรุษเป็นนิทานชุดเราถึงการผจญภัยของวีรบุรุษคนเดียวหลายครั้งหลายหนและมักเราถึงการผจญภัยของวีรบุรุษที่มีความสามารถเหนือมนุษย์

4. นิทานประจําถิ่น เป็นนิทานที่มีขนาดของเรื่องไม่แน่นอนบางเรื่องก็สั้นบางเรื่องก็ยาว มักเป็นเรื่องแปลกพิสดารซึ่งเชื่อว่าเคยเกิดขึ้นจริง ณ สถานที่ใดสถานที่หนึ่งตัวละครและสถานที่บ่งไว้ชัดเจน อ่านเป็นเรื่องของบุคคลในประวัติศาสตร์หรือคนสำคัญของเมืองนิทานประจําถิ่นจะอธิบายถึงความเป็นมาของสิ่งที่อยู่ในท้องถิ่นอาจเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติหรือก่อสร้างขึ้นมาตัวละครและสถานที่บ่งไว้ชัดเจนตัวละครอาจเป็นมนุษย์เทวดาสัตว์หรือผีนางงามนิทานประจําถิ่นของไทยเช่นเรื่องพระร่วง ท้าวประจิดกับนางอรพิม เป็นต้น

5. นิทานอธิบายเหตุ เป็นเรื่องที่อธิบายถึงกำเนิด รู้ความเป็นมาของสิ่งที่เกิดขึ้นในธรรมชาติ อาจอธิบายถึงกำเนิดของสัตว์บางชนิด สาเหตุที่สัตว์บางชนิดมีรูปร่างลักษณะต่างๆ กำเนิดของต้นไม้หรือดอกไม้บางชนิด ความเป็นมาของดวงดาวบางดวงหรือบางกลุ่ม นิทานประเภทนี้มักจะสั้นและเล่าอย่างตรงไปตรงมาเพื่อตอบคำถามว่าทำไมสิ่งนั้นจึงเป็นอย่างนี้เช่น อธิบายว่าเหตุใดจระเข้จึงไม่มีลิ้น เหตุใดนกบางชนิดจึงพูดไม่ได้ เป็นต้น

6. ตำนานปรัมปราตำนานปรัมปราหรือบางที่เรียกว่าเทพเวทปกรณหรือเทพปกรณัม เป็นเรื่องอธิบายถึงกำเนิดของจักรวาลโครงสร้างและระบบของจักรวาลมนุษย์สัตว์ปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ เช่น ลม ฝน กลางวันกลางคืน พายุร้อน พายุฝน ความเป็นมาของชนชั้นผู้นำ ลำดับชั้นและบทบาทหน้าที่ของมนุษย์ ตลอดจนประเพณี พิธีกรรมและการประพฤติปฏิบัติต่างๆ ว่าเกิดเมื่อไหร่เพราะเหตุใด

7. นิทานสัตว์ นิทานสัตว์เป็นเรื่องสัตว์เป็นตัวเอกที่ซานสัตว์โดยทั่วไปมักแสดงให้เห็นความฉลาดของสัตว์ชนิดหนึ่งและความโง่เขลาของสัตว์อีกชนิดหนึ่ง สัตว์ที่เป็นตัวเอกมีลักษณะเป็นตัวโกง เทียบกลั่นแกล้งเอาเปรียบคนหรือสัตว์อื่น ซึ่งบางทีก็ได้รับความเดือดร้อนตอบแทนบ้าง บางเรื่องมีหลายตอน ความน่าสนใจของเรื่องอยู่ที่ความขบขันจากการหลอกลวง หรือการตกอยู่ในสถานการณ์ลำบากที่ไม่น่าเป็นไปได้ของสัตว์อันเนื่องมาจากความโง่ของมัน นิทานที่ตัวละครเอกเป็นสัตว์ทวนเหล่า โดยเจตนาจะสอนจริยธรรมหรือคิดทำอย่างใดอย่างหนึ่งจัดว่าเป็น นิทานคตินิทานคติที่มีผู้รวบรวมไว้เป็นที่รู้จักกันดี ได้แก่นิทานอีสป

8. นิทานมุขตลก นิทานที่เรียกว่ามุขตลกมักมีขนาดสั้น โครงเรื่องไม่ซับซ้อนแต่ตัวละครเป็นมนุษย์หรือสัตว์ก็ได้ จุดสำคัญของเรื่องอยู่ที่ความไม่น่าเป็นไปได้ต่างๆแนวคิดของเรื่องที่เป็นมุขตลกมี 16 ประการ คือ ความฉลาด ความโง่ การชนะการแข่งขันด้วยกลลวงการ ล่อลวง กลลวงที่ทารุณ กลลวงโดยวิธีแข่งขัน การปลอมแปลง การกล่าวหาที่ผิด ภรรยาที่เลว ความเดียดคร้าน คนหนวก นักบวช และการโม้

9. นิทานศาสนา นิทานศาสนาเป็นเรื่องเกี่ยวกับศาสนา ตามทัศนะของผู้เล่ามักถือว่าเป็นเรื่องจริง

10. นิทานเรื่องผี นิทานเรื่องผีมีอยู่ในทุกสังคม ผีบางประเภทไม่ปรากฏชัดเจนว่ามาจากไหนเกิดขึ้นได้อย่างไร

11. นิทานเข้าแบบ นิทานเข้าแบบหมายถึง นิทานที่มีแบบแผนในการเล่าพิเศษการเล่าเพื่อความสนุกสนานของผู้เล่าและผู้ฟังโดยแท้ บางเรื่องอาจใช้ในการเล่นเกมส มีหลายแบบ เช่น นิทานลูกโซ่ นิทานหลอกผู้ฟัง นิทานไม่จบเรื่อง และนิทานไม่รู้จบ

จากประเภทของนิทานพื้นบ้านที่ ประคอง นิมมานเหมินทร์ ได้อธิบายไว้ 11 ประเภทนี้ สอดคล้องกับ โชติ ศรีสุวรรณ (2546 : 11-18) ที่กล่าวถึงนิทานพื้นบ้านภายในประเทศไทยไว้ 11 ประเภท เช่นเดียวกันมีลักษณะที่แตกต่างกันบ้างในบางประเภทดังต่อไปนี้

1. นิทานตำนาน คือ นิทานที่เราถึงจักรวาล การกำเนิดของมนุษย์ สัตว์ เรื่องของทะเลดวงอาทิตย์ ดวงจันทร์ นิทานมีโครงสร้างความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ ว่าอยู่ในลักษณะใด

2. นิทานท้องถิ่น คือ นิทานที่เกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณีและบุคคลในท้องถิ่นเกิดความเชื่อว่าเป็นเรื่องจริงในถิ่นนั้น เช่น เรื่องกลองข้าวน้อยฆ่าแม่ นิทานพื้นบ้านของจังหวัดยโสธร นิทานเรื่องพญาหง-พญาพาน นิทานพื้นบ้าน จังหวัดนครปฐม เป็นต้น

3. นิทานชีวิต คือ นิทานเล่าที่มีลักษณะเหมือนจริง เรื่องเกิดขึ้นจริงๆหรือระยะเวลาสถานที่เกิดแน่นอน มักเป็นเรื่องเกี่ยวกับความรัก การต่อสู้ผจญภัย เช่น พระอภัยมณี

4. นิทานผี คือ นิทานเล่าเกี่ยวกับผี มีความตื่นเต้น บ่งบอกสถานที่ราวกับเกิดขึ้นในถิ่นนั้นจริงๆ เช่น แม่นาคพระโขนง

5. นิทานอธิบายเหตุ คือ นิทานพื้นบ้านที่เล่าถึงที่มาของคน สัตว์ สิ่งของปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ พิธีกรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีต่างๆ เป็นนิทานสั้นๆมักมีชื่อเรื่องขึ้นต้นด้วยคำว่า เช่น ทำไมเสือโคร่งจึงมีลาย ทำไมน้ำทะเลจึงเค็ม เป็นต้น

6. นิทานศาสนา คือ นิทานพื้นบ้านที่เกี่ยวกับความเชื่อทางศาสนา เช่น พระพุทธบาทจังหวัดสระบุรี ที่เป็นเรื่องเล่าตามความเชื่อว่าเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ที่พระพุทธเจ้าเสด็จมาเมื่อครั้งพุทธกาล

7. นิทานมุขตลก คือ นิทานพื้นบ้านที่เน้นการเล่าให้เกิดความตลกขบขันอาจเป็นเรื่องของความฉลาด ความเป็น กลโกง เป็นต้น

8. นิทานเข้าแบบ คือ นิทานพื้นบ้านที่มีแนวการเล่าโดยซ้ำประโยคเดิม หรือซ้ำแบบเดิม เช่น นิทานเรื่องตากับยายปลูกถั่วปลูกงาให้หลานเฝ้าหลานไม่เฝ้า กามากินถั่วกินงาของตากับยาย ยายมายายตา ตามาตี หลานร้องให้ไปบอกนายพรานให้มายิงกานายพรานบอกว่าไม่ใช่ธนูของข้า กามากินถั่วกินงาของตากับยาย ยายมายายตา ตามาตาตี เรื่องจะซ้ำแบบไปเรื่อยๆ จนจบ

9. นิทานสัตว์ เป็นนิทานพื้นบ้านที่เล่าให้สัตว์มีพฤติกรรมแบบมนุษย์ เช่น เรื่องจระเข้กับลิงแม่โคกลับแม่เสือ เป็นต้น

10. นิทานคติ คือ นิทานพื้นบ้านที่เน้นการเล่าให้คติสอนใจผู้ฟัง ตามกฎแห่งศาสนา คือ ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว

11. นิทานอัศจรรย์หรือเทพนิยาย คือ นิทานพื้นบ้านขนาดยาวเป็นเรื่องเกี่ยวกับจักรๆ วงศ์ๆ มีปาฏิหาริย์เกี่ยวกับดาบ มีดวิเศษ เจ้าชาย เจ้าหญิง เป็นเรื่องแห่งจินตนาการ เช่น ปลาบู่ทอง สังข์ทอง เป็นต้น

วิเชียร เกษประทุม (2546 : 3-5) ได้อธิบายถึงประเภทของนิทานพื้นบ้านว่าโดยปกติแล้วนิทานเองมักจะไม่น่าสนใจเลยว่านิทานพื้นบ้านที่เขาเหล่านั้นเป็นนิทานประเภทใดการจำแนกนิทานพื้นบ้านออกเป็นประเภทต่าง ๆ นั้น เป็นการจำแนกของนักคติชนวิทยาเพื่อประโยชน์ในการศึกษา ซึ่งในการแบ่งนั้นอาจจะเหมาะสมเฉพาะนิทานในบางถิ่นบางชาติเท่านั้นไม่สามารถครอบคลุมนิทานในท้องถิ่นอื่นๆ ได้และได้กล่าวถึง กุหลาบ มัลลิกะมาส ซึ่งแบ่งประเภทของนิทานพื้นบ้านออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

1. แบ่งนิทานตามเขตพื้นที่ (Area) เป็นการแบ่งโดยอาศัยเขตแดนทางภูมิศาสตร์เช่นจิตอินเดีย เขตประเทศที่นับถือศาสนาอิสลามเขตประเทศอังกฤษ เป็นต้น

2. แบ่งตามรูปแบบของนิทาน (Form) แบ่งได้เป็น 5 ประเภทดังนี้

2.1 นิทานปรัมปรา มีลักษณะค่อนข้างยาว มีสารัตถะหลายสารัตถะประกอบอยู่ในฐานนั้น เนื้อเรื่องประกอบด้วยอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ ตลอดจนอำนาจอันพิสดารของเรื่องเป็นผู้มีคุณสมบัติพิเศษ เช่น เป็นผู้มีอำนาจมีบุญหรือมีฤทธิ์เดชที่สามารถเอาชนะศัตรูหรืออุปสรรคใดๆ ทั้งหมดในบั้นปลาย

2.2 นิทานท้องถิ่น มีขนาดสั้นกว่านิทานปรัมปรา มักเป็นเรื่องเหตุการณ์ เดียวและเกี่ยวกับความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณี โขลกกลาง หรือคตินิยมอย่างใดอย่างหนึ่งอันเป็นพื้นฐานของคนในแต่ละท้องถิ่นแม้ว่าจะเป็นเรื่องแปลกพิสดารหรือผลนิสสัยความเป็นจริงไปบ้างแต่ก็ยังเชื่อกันว่าเรื่องเหล่านี้เกิดขึ้นจริง มีเค้าความจริงมีตัวละครจริงๆ ที่สถานที่ที่เกิดจริงที่กำหนดแน่นอน นิทานท้องถิ่นจำแนกออกได้ดังนี้

2.2.1 นิทานอธิบาย เช่น อธิบายปรากฏการณ์ต่างๆ ของธรรมชาติอธิบายสาเหตุของความเชื่อ โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เกี่ยวกับสถานที่ตลอดจนโบราณสถานที่สำคัญ

2.2.2 นิทานเกี่ยวกับความเชื่อต่างๆ เช่น โขลกกลาง เรื่องผีตลอดจนเรื่องเกี่ยวกับไสยศาสตร์

2.2.3 นิทานเกี่ยวกับสมบัติที่ฝังไว้และลายแทง แนะนำให้ไปหาสมบัตินั้นๆ

2.2.4 นิทานวีรบุรุษ คือเรื่องที่กำลังกล่าวถึงคุณธรรม ความฉลาดสามารถและความกล้าหาญของบุคคล มักมีกำหนดสถานที่ที่แน่นอนว่าเป็นที่ใดและมีความกำหนดเวลาของเรื่องที่แน่ชัด

2.2.5 นิทานคติสอนใจ เป็นเรื่องสั้นๆ ไม่สมจริง มีเจตนาจะสอนความประพฤติอย่างใดอย่างหนึ่ง

2.2.6 นิทานเกี่ยวกับนักบวชต่างๆ เป็นเรื่องเกี่ยวกับบอภินิหารของผู้บวชที่เจริญภาวนานี้จนมีฌานแก่กล้า มีฤทธิ์พิเศษ

2.3 นิทานเทพนิยาย หมายถึง นิทานที่มีเทวดา นางฟ้า เป็นตัวละครในเรื่องนั้น เช่น พระอินทร์ หรือเป็นเพียงตึงเทวดา เช่น เจ้าป่า เจ้าเขา เจ้าแม่ต่างๆ และมักมีส่วนสัมพันธ์กับความเชื่อทางศาสนาและพิธีกรรมทางศาสนา

2.4 นิทานเรื่องสัตว์ มีตัวละครในเรื่องเป็นสัตว์ทั้งที่เป็นสัตว์ป่า สัตว์บ้าน และสัตว์บางเรื่องก็มีคนเกี่ยวข้องอยู่ด้วยไม่ใช่มีแต่สัตว์ล้วนๆ แต่ทั้งคนและสัตว์นั้นจะพูดโต้ตอบกันเสมือนหนึ่งว่าเป็นมนุษย์ แบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ

2.4.1 นิทานประเภทสอนคติธรรม ต่างกับนิทานคติสอนใจตรงที่ว่านิทานประเภทนี้ตัวเอกของเรื่องจะต้องเป็นสัตว์เสมอ

2.4.2 นิทานประเภทเล่าซ้ำหรือเล่าไม่รู้จบ นิทานชนิดนี้มีเรื่องและวิธีการเราเป็นแบบเฉพาะ มีการเล่าซ้ำวนไม่รู้จบ

2.5 นิทานตลกขบขัน มักเป็นเรื่องสั้นๆ จุดสำคัญของเรื่องอยู่ที่มีเรื่องไม่น่าจะเป็นไปได้ต่างๆ อาจเป็นเรื่องเกี่ยวกับความโง่ กลโกง การแก้แค้น การแสดงปฏิกิริยา ไหวพริบ การพ่นขันต่อ การเดินทางและการผจญภัยที่ก่อเรื่องผิดปกติในแง่ขบขันต่างๆ ซึ่งการแบ่งนิทานตามรูปแบบของนิทานตลกขบขันนิยมนำมาใช้แบ่งนิทานของไทยกันมาก

3. แบ่งตามชนิดของนิทาน (Type index) เป็นการแบ่งแยกนิทานให้ละเอียดมากขึ้น แบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ

3.1 นิทานเกี่ยวกับสัตว์ แยกออกเป็นสัตว์ป่า สัตว์บ้าน

3.2 นิทานชาวบ้านทั่วไป แยกออกได้อีกหลายแบบ เช่น นิทานเกี่ยวกับเวทมนตร์คาถา นิทานทางศาสนา

3.3 นิทานตลกขบขัน แยกออกไปได้หลายชนิด เช่น นิทานเกี่ยวกับคนโง่ นิทานเกี่ยวกับสามีภรรยา นิทานโกหก

4. แบ่งนิทานตามสารัตถะที่ (Motif index) เป็นการแบ่งเพื่อจัดหมวดหมู่จัดระเบียบของนิทานให้ชัดเจน ประกอบด้วยลักษณะสำคัญ 3 ประการคือ

4.1 ตัวสำคัญในเรื่องนิทานจะต้องแปลกพิสดารกว่าตัวอื่นๆ ในเรื่องอาจเป็นเทวดา สัตว์ ตลาดลิกคนที่มีความแปลกพิเศษออกไปอย่างใดอย่างหนึ่ง

4.2 มีข้อสำคัญหรือสิ่งสำคัญอย่างใดอย่างหนึ่งที่จะเป็นต้นเหตุให้เรื่องนิทานนั้นเกิดขึ้นและดำเนินไป อาจเป็นสิ่งของ เวทมนตร์คาถา ความเชื่อถือหรือขนบธรรมเนียม

4.3 สารัตถะหนึ่งมีเหตุการณ์เดียว ถ้านิทานเรื่องหนึ่งๆ ประกอบด้วยเหตุการณ์หลายๆ เหตุการณ์เท่ากับว่าในนิทานเรื่องนั้นมีหลายสารัตถะ

จากประเภทของนิทานพื้นบ้านดังที่กล่าวมา สรุปได้ว่า การแบ่งประเภทของนิทานพื้นบ้านสามารถแบ่งได้หลายวิธีขึ้นอยู่กับเกณฑ์ที่กำหนดว่ายึดเกณฑ์อะไร เช่นตัวละคร เขตพื้นที่ ยุคสมัย เนื้อหา จึงทำให้การแบ่งประเภทของนิทานพื้นบ้านมีรูปแบบที่คล้ายคลึงกันหรือแตกต่างกันไปบ้าง

3. ความสำคัญของนิทานพื้นบ้าน

นิทานพื้นบ้านเป็นวรรณกรรมมุขปาฐะที่มีความสำคัญยิ่งต่อวิถีชีวิตของคนไทยตั้งแต่อดีตกาล ประคอง นิมมานเหมินท์ (2543 : 75-81) ได้อธิบายถึงความสำคัญของนิทานพื้นบ้านว่ามีบทบาทในสังคมดังนี้

1. ให้ความเพลิดเพลิน ในประเทศไทยการปณิธานมีทั้งในครอบครัว เช่นปู่ตายาย หรือพ่อแม่เล่าให้ลูกหลานฟังก่อนนอนหรือยามว่าง การเล่าเมื่อมีการทำงานร่วมกันหรือขณะหยุดพัก

2. นิทานช่วยกระชับความสัมพันธ์ในครอบครัว เด็กบางคนอาจมองผู้ใหญ่ว่าเป็นบุคคลขี้บ่น ชอบบดขี้ น่าน้ำหรือน่าเกรงขาม แต่ถ้าผู้ใหญ่มีเวลาเล่านิทานให้เด็กฟังบ้างนิทานที่สนุกๆ ก็จะช่วยทำให้เด็กอยากอยู่ใกล้ชิด ลดความเกรงกลัวหรือเบียดเบียนผู้ใหญ่ลงผู้ใหญ่และเด็กก็จะมี ความใกล้ชิดสนิทสนมกันเป็นอย่างดี

3. นิทานให้การศึกษาและเสริมสร้างจินตนาการ โดยเหตุที่นิทานมีตัวละครซึ่งมีชีวิตจิตใจแบบมนุษย์ เด็กได้ฟังนิทานจึงเท่ากับได้เรียนรู้ลักษณะมนุษย์ การได้เรียนรู้เกี่ยวกับอุปสรรคต่างๆ ตลอดจนการเอาชนะอุปสรรคของตัวละคร จะช่วยให้เด็กได้เรียนรู้เรื่องของชีวิตมากขึ้น สามารถอดทน และพยายามหาทางเอาชนะเมื่อต้องเผชิญอุปสรรคในชีวิตจริง นอกจากนี้นิทานที่มีเรื่องของนางฟ้า แม่มด อิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ สิ่งมหัศจรรย์ต่างๆ ยังมีคุณค่าในการเสริมสร้างจินตนาการของเด็ก กล่าวได้ว่านิทานช่วยให้เด็กรู้จักโลกรู้จักชีวิตจริงอย่างที่เป็นอย่างจริง และยังช่วยให้รู้จักใช้จินตนาการซึ่งเป็นสิ่งสำคัญสำหรับความคิดสร้างสรรค์

4. นิทานให้ความคิดและคติเตือนใจ นิทานไม่ได้ให้แต่ความสนุกสนานเพลิดเพลินแก่ผู้ฟังเท่านั้น นิทานจำนวนมากโดยเฉพาะนิทานคติจะให้ความคิดในแง่ใดแง่หนึ่ง เป็นการช่วยปลูกฝังคุณธรรมต่างๆ ที่สั่งสมฟังประสงค์ผู้ฟัง เช่น ให้ชื่อสัตย์ ให้เชื่อฟังผู้ใหญ่ ให้พูดจาไพเราะอ่อนหวาน ให้ขยันขันแข็ง ให้มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การสอนนิทานนั้นๆ เผลอจะแฝงข้อคิดไว้ในเรื่องจึงทำให้คล้ายกับว่าฟังไม่ได้ถูกสอนโดยตรง นิทานไม่ใช่ให้ข้อคิดแต่เฉพาะเด็ก นิทานหลายเรื่องให้ข้อคิดแก่ผู้ใหญ่ในด้านความประพฤติดีประพฤติชอบอยู่ในระเบียบอันดีงามของสังคม นิทานได้ชี้ให้เห็นลักษณะของบุคคลที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ของสังคม

5. นิทานช่วยสะท้อนให้เห็นสภาพของสังคมในอดีตหลายๆ ด้าน เช่น ลักษณะของสังคมวิถีชีวิตของประชาชนในสังคม ตลอดจนประเพณี ค่านิยม และความเชื่อ สิ่งต่างๆ เหล่านี้จะปรากฏอยู่ในนิทานเสมอ ถ้าผู้ฟังหรือผู้อ่านนิทานได้รู้จักสังเกต วิเคราะห์นิทานต่างๆ เหล่านี้ ก็จะทำให้เกิดความเข้าใจสภาพวิถีชีวิตของประชาชนในท้องถิ่นต่างๆ อย่างแท้จริง

จากที่นักคิดชนวิทยาได้อธิบายถึงความสำคัญของนิทานพื้นบ้าน สรุปได้ว่านิทานพื้นบ้านเป็นแหล่งรวมความคิดจินตนาการที่สอดแทรกด้วยคติธรรมวิถีชีวิตขนบธรรมเนียมประเพณีต่างๆ ในท้องถิ่น นับว่ามีคุณค่าและเป็นประโยชน์ควรแก่การอนุรักษ์ไว้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะนำนิทานพื้นบ้านมาใช้เป็นเสริมประสบการณ์ในระดับชั้นอนุบาล เพื่อศึกษาความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยที่จะส่งผลต่อพัฒนาการทางร่างกายอารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญาของเด็ก ดังที่ กัลยา นิมจิตต์ (2545 : 39) ได้สรุปความสำคัญไว้ดังนี้

พัฒนาการทางร่างกาย เมื่อเด็กได้ฟังนิทานเด็กจะเลียนแบบการปฏิบัติตัวตามตัวละครเอก มีสาระที่ได้จากนิทานเพราะเด็กเป็นคนกล้า คนเก่ง มีความมั่นใจและกล้าแสดงออกตามตัวละคร หรือเนื้อเรื่องในนิทาน เช่น นิทานเรื่องลูกหมีปวดฟัน จะทำให้เด็กเห็นคุณค่าของการรักษาฟัน เนื้อหา

สาระของนิทานจะเป็นเครื่องช่วยเสริมความมั่นใจให้ผู้ฟังปฏิบัติตาม ก่อให้เกิดผลดีต่อพัฒนาการทางกายของเด็กเป็นอย่างยิ่ง

พัฒนาการทางอารมณ์ ในขณะที่ฟังนิทานเด็กจะเกิดความสุขสนุกสนานเพลิดเพลินมีอารมณ์สงบเยือกเย็น ช่วงความสนใจยาวนานขึ้น มีความสำรวมจิตใจจดจ่อต่อเนื้อหาในนิทานพร้อมที่จะสร้างจินตนาการของตนเอง เป็นผลให้กล้าคิดกล้าแสดงออกเป็นตัวของตัวเอง เกิดความมั่นใจ รวมทั้งจะเจอสิ่งที่ตัวเองขาดทำให้เกิดผลดีทางอารมณ์

พัฒนาการทางสังคม รูปแบบของการเล่านิทานเป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เล่ากับผู้ฟังซึ่งจะแสดงออกมาทั้งน้ำเสียงลีลาท่าทางที่เป็นกันเอง เพื่อถ่ายทอดเรื่องราวที่สนุกสนานผสมผสานกับความรู้ คือธรรมจรรยาขนบธรรมเนียมประเพณี รูปแบบการดำเนินชีวิตในสังคม ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตนในสังคม มีความพร้อมในการคบค้าสมาคมกับบุคคลอื่นๆ รู้จักกันรวมกลุ่มเกิดความสนิทสนมระหว่างผู้ฟังด้วยกันและระหว่างผู้ฟังกับผู้เล่า รู้จักการรอคอย รู้มารยาทในสังคมที่ควรปฏิบัติ จึงถือว่านิทานช่วยสร้างพัฒนาการทางสังคมของเด็กเป็นอย่างยิ่ง

พัฒนาการทางสติปัญญา นิทานเป็นสิ่งเสริมสร้างสติปัญญาได้อย่างชัดเจน เช่น ผู้ฟังจะต้องจับใจความสำคัญของเรื่อง มีทักษะในการใช้ภาษาไทยโดยใช้เรื่องที่เล่าเป็นต้นแบบรู้จักเรียบเรียงใช้คำในการโต้ตอบระหว่างผู้เล่าและผู้ฟัง เพิ่มพูนคำศัพท์และขยายประสบการณ์ของตนเองให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

จากที่กล่าวมาสรุป ได้ว่านิทานไม่ว่าจะเป็นนิทานประเภทใดๆ ต่างมีความสำคัญ และมีคุณค่าต่อเด็กเป็นอย่างมาก การเล่านิทานให้เด็กฟังเสมอๆ ช่วยเสริมสร้างพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม สติปัญญา และภาษาของเด็ก ขยายประสบการณ์ทางภาษา จุดประกายจินตนาการความคิดสร้างสรรค์ที่จะส่งผลให้เด็กสามารถเติบโตเป็นคนดีมีคุณค่าในสังคมต่อไป

4. แนวทางการใช้นิทานที่บ้านเสริมประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย

ในการเล่านิทานเสริมประสบการณ์สำหรับเด็กนั้นการให้ทานให้ได้ดีเป็นเรื่องที่ยากพอคุณสมควรผู้เล่าจึงควรรหาแนวทางเทคนิควิธี ที่จะทำให้เด็กเกิดความสนใจได้ตลอด ดังนี้

ฉวีวรรณ กินาวงศ์ (2533 : 104) ได้กล่าวถึงแนวทางในการเล่านิทานให้ประสบผลสำเร็จว่าควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

1. ควรทำความเข้าใจกับนิทานเรื่องที่จะเล่าเสียก่อน
2. เลือกทางที่ง่าย ๆ
3. ใช้บทสนทนาจะทำให้เด็กตื่นตัว
4. หลีกเลี่ยงการบรรยายและคำอธิบายที่ไม่จำเป็น
5. ใช้เสียงแบบสนทนากัน คือ ซ้ำ ชัดเจน มีหนักเบา
6. จับเวลาให้ดี เว้นต่างจังหวัดตามอารมณ์ของเรื่อง

7. เวลาเล่าให้เป็นกันเอง ให้ความรักความสนทนสมอย่างจริงใจ
 8. นิทานที่นำมาเล่าให้ยาวพอๆ กับระยะเวลาความสนใจของเด็ก ประมาณ 15-20 นาที
 9. มีรูปภาพประกอบอาจเป็นหนังสือภาพจะช่วยให้เด็กสนใจยิ่งขึ้น
 10. เวลาเล่าอย่าย่อเรื่องให้สั้นจนขาดความสนุก
 11. จัดบรรยากาศในห้องให้เหมาะสม
 12. อย่าแสดงท่าทางประกอบการเล่ามากเกินไป
 13. ขณะเล่าอาจให้เด็กมีส่วนร่วมในการเล่านิทานด้วยก็ได้ เช่น แสดงท่าทางตามเนื้อเรื่องแต่ไม่ควรให้บ่อยนัก
 14. สายตาของผู้เล่าจะต้องกวาดมองเด็กทุกคน
 15. หลังจากเล่านิทานจบควรเปิดโอกาสถามและวิพากษ์วิจารณ์
- สัณห์พัฒน์ อรุณธารี (2542 : 25-27) ได้อธิบายและสรุปแนวทางการใช้นิทานสำหรับเด็กดังนี้

1. ทำความเข้าใจกับเนื้อหาเรื่องนิทานที่จะเล่าเสียก่อน โดยจินตนาการออกมาเป็นภาพอ่านเรื่องซ้ำๆ เพื่อจับใจความตัวละครและเหตุการณ์ทุกอย่าง ปิดหนังสือคิดย้อนเรื่องออกมาเป็นภาพและอ่านเรื่องทบทวนอีกครั้งเพื่อเก็บภาษาสละสลวยไปใช้ให้เหมาะสมกับเรื่อง
2. การเลือกเล่าเป็นคำที่ง่ายๆ ที่เด็กฟังหรือนึกออกเป็นภาพในจินตนาการได้
3. เมื่อในท้องเรื่องมีตัวละครคุยกัน ให้ใช้บทสนทนาจะทำให้เด็กตื่นเต้นกว่า
4. เริ่มต้นเรื่องให้ดีเพื่อเรียกร้องความสนใจหลีกเลี่ยงการบรรยายและการอธิบายที่ไม่จำเป็น
5. การเล่าเรื่องควรใช้เสียงแบบสนทนาการเธอซ้ำๆ ชัดเจนมีแบบเบาๆ แต่ไม่ควรมีเอออา ซึ่งจะเป็นตัวอย่างที่ไม่ดีแก่เด็ก
6. ขณะเล่านิทานควรจัดเวลา เว้นจังหวะตามอารมณ์ของเรื่อง เช่น ขาดในเรื่องมีสิ่งเร้าใจที่พูดให้เร็วขึ้น ทำท่าจริงจัง เมื่อถึงบทแปลกใจหรือตกตะลึงควรทอดระยะจะทำให้ผู้ฟังคล้อยตามได้ดีที่สุด
7. นิทานที่นำมาเล่าให้ยาวพอๆ กับระยะเวลาความสนใจของเด็กคือประมาณ 15- 20 นาที
8. เวลาเล่าต้องพยายามเป็นกันเองให้มากที่สุด ให้ความรักความสนทนสมกับเด็กอย่างจริงจัง
9. เวลาเล่าควรมีรูปภาพประกอบอาจเป็นหนังสือภาพ หุ่น หรือสื่อการสอนอื่นๆ จะช่วยให้เด็กสนใจยิ่งขึ้น
10. เวลาเล่าอย่าเรื่องเล่าให้สั้นถึงเกินไปจนขาดความสนุก เพราะจะทำให้เด็กไม่รู้เรื่อง
11. จัดบรรยากาศของห้องให้เหมาะสม เช่น อาจนั่งเล่ากับพืหรือมีหุ่นประกอบ

12. ขณะที่เล่าอาจให้เด็กมีส่วนร่วมในการเล่านิทานด้วยก็ได้ เช่น การแสดงท่าทางสัตว์ในเรื่องแต่ไม่ควรจะให้บ่อยนัก

13. ขณะที่เล่านิทาน สายตาของครูจะต้องมองกวาดดูเด็กให้ได้ทุกคน อาจนั่งเป็นครึ่งวงกลมหรือนั่งกับพื้นก็ได้ในเวลาเด็กฟังนิทาน

14. ขณะที่กำลังเล่านิทาน ถ้ามีเด็กพูดในทางขัดจังหวะ ครูควรบอกให้รอจนกว่าจะจบเรื่อง บางครั้งอาจให้เด็กขัดจังหวะได้เป็นบางครั้งบางคราว

15. หลังจากการเล่านิทานควรเปิดโอกาสให้เด็กถามและวิพากษ์วิจารณ์

16. หลังจากการเล่านิทาน อาจให้เด็กแข่งขันกันตั้งชื่อเรื่อง เพื่อเป็นการส่งเสริมให้เด็กได้ติดตามและเพื่อความเข้าใจในเรื่องที่ครูได้เล่ามาแล้ว

17. ถ่านิทานเรื่องยาว ครูอาจเล่าเป็นตอนๆ ก็ได้เพื่อเป็นการเร้าให้เด็กอยากมาโรงเรียนไม่ขาดเรียนเพื่อมาฟังนิทานต่อจนจบเรื่อง

จากการศึกษาแนวทาง วิธีการ เทคนิคการเล่านิทานให้ประสบความสำเร็จการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กโดยใช้นิทานพื้นบ้านก็อาจมีจุดมุ่งหมายที่คล้ายคลึงกันคือ การฝึกฝนและฝึกปฏิบัติ ทักษะการเล่านิทานให้เด็กได้เรียนรู้อย่างสนุกสนานมีชีวิตชีวา บรรลุตามจุดมุ่งหมายของการเล่านิทานโดยมีหลักสำคัญคือเมื่อเตรียมเด็กให้สงบแล้วสามารถดำเนินเรื่องให้เด็กเกิดความสนใจ สนุกสนานไปกับเนื้อเรื่องและสรุปเรื่องให้เด็กได้แสดงบทบาทสมมติ แสดงความคิดเห็นหรือข้อคิดจากการฟังนิทานเรื่องนั้นๆ ได้ซึ่งการดำเนินการนำนิทานพื้นบ้านมาใช้เสริมประสบการณ์สำหรับเด็ก ควรเลือกนิทานโดยคำนึงถึงเนื้อเรื่องที่เหมาะสมสอดคล้องกับวัยความสนใจของเด็ก นิทานพื้นบ้านที่นำมาประยุกต์ใช้ในกิจกรรมเสริมประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยจึงเป็นวิธีการที่จะช่วยให้เด็กได้ฝึกทักษะการเรียนรู้ทางภาษา เกิดความคิดจินตนาการที่จะส่งผลต่อพัฒนาการทางภาษาของเด็กได้อย่างต่อเนื่อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

นิทานพื้นบ้าน เป็นมรดกทางวัฒนธรรมอย่างหนึ่งที่มีคุณค่าควรแก่การอนุรักษ์และสืบทอดให้เด็กรุ่นหลังได้รู้จัก และหาแนวทางส่งเสริมให้เด็กสนใจเรียนรู้นิทานพื้นบ้านซึ่งนอกจากจะช่วยให้เด็กเกิดความสนุกสนานเพลิดเพลินแล้วยังช่วยให้เด็กได้เรียนรู้ภาษาเรียนรู้โลกที่เป็นธรรมชาติ กระตุ้นความคิดจินตนาการของเด็ก แต่เนื่องจากการงานวิจัยเกี่ยวกับนิทานพื้นบ้านสำหรับเด็กยังไม่มีผู้ใดทำวิจัยมาก่อน ผู้วิจัยจึงรวบรวมงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนิทานโดยทั่วไปไว้ ดังนี้

เนื่อน้อง สนับบุญ (2541) ได้ศึกษาความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์เล่านิทาน โดยเปรียบเทียบผลการจัดประสบการณ์เล่านิทานที่เด็กเล่าเรื่องตามรูปจาก

หนังสือที่เด็กเลือก เด็กเล่าเรื่องตามรูปจากหนังสือที่เด็กเลือกต่อกับเพื่อน และเด็กเล่าเรื่องตามรูปจากหนังสือที่เด็กเลือกต่อจากครู กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชาย-หญิง อายุ 5-6 ปี ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ปีการศึกษา 2541 โรงเรียนอนุบาลปราจีนบุรีสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ จำนวน 45 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แผนการจัดประสบการณ์ นิทานแบบทดสอบ ดำเนินการทดลองกับกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม เป็นเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 วัน วันละ 20 นาที ผลการวิจัยพบว่า วิธีการจัดประสบการณ์ 3 วิธี มีผลต่อความสามารถทางภาษาด้านการพูดและการฟังของเด็กปฐมวัยสูงขึ้นแตกต่างกันคือ เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนน กลุ่มที่เด็กปฐมวัยได้รับการจัดประสบการณ์เล่านิทานตามรูปจากหนังสือที่เด็กเลือก มีคะแนนความสามารถทางภาษาสูงสุดมากที่สุด กลุ่มที่ได้รับการจัดประสบการณ์เล่านิทานตามรูปแบบหนังสือที่เด็กเลือกต่อกับเพื่อน และกลุ่มที่ได้รับการจัดประสบการณ์เล่านิทานตามรูปจากหนังสือที่เด็กเลือกต่อจากครูมีค่าเฉลี่ยของคะแนนรองลงมาตามลำดับ

สมิตรา ชาดานันท์ (2541) ได้ศึกษาความพร้อมต่างภาษาของเด็กปฐมวัยโดยใช้สื่อประสมกลุ่มตัวอย่างคือเด็กปฐมวัยอายุระหว่าง 4-5 ปี ชั้นปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2540 โรงพยาบาลลำปาง สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดลำปางจำนวน 15 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแผนการจัดประสบการณ์สำหรับพัฒนาความพร้อมทางภาษา แบบสังเกตความพร้อมทางภาษา แบบทดสอบวัดความพร้อมทางการเรียนภาษาไทยระดับชั้นอนุบาล ดำเนินการทดลองกับกลุ่มตัวอย่างเป็นเวลา 8 สัปดาห์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ การทดสอบค่าที ผลการวิจัยพบว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมพัฒนาความพร้อมทางภาษาโดยใช้สื่อประสมมีความพร้อมทางภาษาการเรียนภาษาไทยสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญกลางสถิติที่ระดับ .01

มธุรส ศรีสุเมธากุล (2543) ได้ศึกษาผลการสอนอ่านคำภาษาไทยโดยใช้บัตรคำและหนังสือนิทานภาพสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 จำนวน 28 คนและนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 จำนวน 28 คน โรงเรียนอนุบาลวัดปรินายกสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ บัตรคำถามจำนวน ภาษาไทย บัตรคำ หนังสือนิทานภาพ หนึ่งการทดลองเป็นเวลา 4 สัปดาห์ วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยโดยการทดสอบค่าที ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนอนุบาลปีที่ 1 และนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนอ่านทำภาษาไทยโดยใช้บัตรคำและหนังสือนิทานภาพมีคะแนนการอ่านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 มีคะแนนการอ่านคิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.53 และนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 มีคะแนนการอ่านคิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.50 จึงสรุปได้ว่าการสอนอ่านคำภาษาไทยโดยใช้บัตรคำได้หนังสือนิทานภาพสำหรับเด็กก่อนวัยเรียนสามารถพัฒนาการอ่านของเด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาพัฒนาความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยในด้านการพูด โดยใช้นิทานพื้นบ้านเป็นสื่อจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามลำดับ ดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมาย
2. แบบแผนการวิจัย
3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
4. แบบทดสอบวัดความสามารถทางภาษาในด้านการพูด
5. การทดลอง
6. เนื้อหา
7. การเก็บรวบรวมข้อมูล
8. การวิเคราะห์ข้อมูล

กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ เด็กปฐมวัย (อายุ 3-4 ปี) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไทร อำเภอบึงสามพัน จังหวัดบุรีรัมย์ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 10 คน ได้มาโดยเลือกแบบเจาะจง

แบบแผนการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้กลุ่มเป้าหมายเพียงกลุ่มเดียว มีการทดสอบก่อนการจัดประสบการณ์และหลังการจัดประสบการณ์ดังแสดงในภาพที่ 2

ภาพที่ 2 แบบแผนการวิจัย

	01	\bar{x}	02
เมื่อ	x	แทน	การสอนโดยการจัดกิจกรรมที่ใช้นิทานพื้นบ้าน
	01	แทน	ความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยในด้านการพูดก่อนการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์

02 แทน ความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยในด้านการพูดหลังการจัดกิจกรรม เสริมประสบการณ์

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วยนิทานพื้นบ้านและภาพประกอบแผนการจัด ประสบการณ์และแบบทดสอบวัดความสามารถทางด้านการพูดสำหรับเด็กปฐมวัยดังรายละเอียด ดังนี้

1. นิทานพื้นบ้านและภาพประกอบ

1.1 ลักษณะของนิทานพื้นบ้านเป็นนิทานพื้นบ้านเกี่ยวกับสัตว์และภาพประกอบจำนวน 1 เรื่องดังนี้

1.1.1 นิทานเกี่ยวกับสัตว์ จำนวน 1 เรื่อง ได้แก่ เรื่อง เต่ากับห่านฟ้า

1.2 ลักษณะของภาพประกอบนิทานพื้นบ้าน ประกอบด้วยภาพปก ภาพเริ่มเรื่อง ภาพ กลางเรื่อง และภาพจบเรื่อง เป็นภาพวาดระบายสีที่ใช้สำหรับประกอบการเล่านิทานพื้นบ้านในแต่ละ เรื่อง โดยสอดคล้องกับเนื้อหาของเรื่อง คือการเกิร่นำการเริ่มเรื่อง การเล่าเรื่อง การสรุปเรื่อง เพื่อ เราคความสนใจของเด็กและกระตุ้นให้เด็กอยากติดตามเรื่องราวต่อไปจนจบ ภาพประกอบนิทาน พื้นบ้าน มีดังนี้

1.2.1 ภาพประกอบนิทานพื้นบ้านเรื่อง เต่ากับห่านฟ้า จำนวน 4 แผ่นภาพ

2. แผนการจัดประสบการณ์

2.1 ลักษณะของแผนการจัดประสบการณ์โดยใช้นิทานพื้นบ้านเป็นสื่อจัดกิจกรรมเสริม ประสบการณ์มีลักษณะดังนี้

2.1.1 แผนการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้นิทานพื้นบ้านเป็นสื่อเสริม ประสบการณ์จำนวน 5 แผนใช้เวลาสอนแผนละ 15 นาที เนื้อหาของแผนการจัดประสบการณ์ ประกอบด้วยนิทานพื้นบ้านเกี่ยวกับสัตว์และภาพประกอบจำนวน 1 เรื่อง

2.1.2 แผนการจัดประสบการณ์โดยใช้นิทานพื้นบ้านเป็นสื่อจัดกิจกรรมเสริม ประสบการณ์ประกอบด้วยเนื้อหาของนิทานและแบบฝึกทักษะที่ใช้ฝึกเมื่อจบเนื้อหาของนิทาน พื้นบ้านในเรื่องเต่ากับห่านฟ้า

2.2 ส่วนประกอบของแผนการจัดประสบการณ์ ประกอบด้วยรายละเอียดดังนี้

2.2.1 จุดประสงค์การเรียนรู้

การกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้โดยเน้นประสบการณ์สำคัญที่มีความสำคัญต่อ การพัฒนาเด็กปฐมวัยทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา จุดประสงค์การเรียนรู้ ในแผนการจัดประสบการณ์โดยใช้นิทานพื้นบ้านเป็นสื่อจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ มีวัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยทางการพูด ดังนั้นจุดประสงค์การเรียนรู้จึงสัมพันธ์กับประสบการณ์สำคัญ เพื่อพัฒนาการด้านสติปัญญาของเด็กที่ส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในด้านทักษะภาษาสามารถใช้ภาษาสื่อสารกับผู้อื่นได้

2.2.2 สาระการเรียนรู้

สาระการเรียนรู้ใช้เป็นสื่อกลางในการจัดกิจกรรมให้แก่ผู้เรียนเพื่อส่งเสริมพัฒนาการทุกด้าน คือ ด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา สาระการเรียนรู้กำหนดเป็น 2 ส่วน คือ ประสบการณ์สำคัญ และสาระที่ควรเรียนรู้

2.2.2.1 ประสบการณ์สำคัญ

ประสบการณ์สำคัญมีความสำคัญต่อการพัฒนาเด็กปฐมวัยทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ช่วยให้เด็กเกิดทักษะที่สำคัญสำหรับการสร้างองค์ความรู้ โดยให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับวัตถุ สิ่งของ บุคคลต่างๆ ที่อยู่รอบตัว รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมไปพร้อมกัน สำหรับประสบการณ์สำคัญที่สัมพันธ์กับแผนการจัดประสบการณ์ โดยใช้นิทานพื้นบ้านเป็นสื่อจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ เป็นประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญาในด้านการคิดการใช้ภาษาของเด็กปฐมวัย

2.2.2.2 สาระที่ควรเรียนรู้

สาระที่ควรเรียนรู้เป็นเรื่องราวรอบตัวเด็กที่นำมาเป็นสื่อในการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ครูผู้สอนสามารถกำหนดรายละเอียดขึ้นเองได้ ให้สอดคล้องกับความต้องการและความสนใจของเด็ก โดยคำนึงถึงประสบการณ์สำคัญและสิ่งแวดล้อมในชีวิตจริงของเด็ก สาระที่ควรเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย มีดังนี้

- ก. เรื่องราวเกี่ยวกับตัวเด็ก
- ข. เรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลและสถานที่แวดล้อมเด็ก
- ค. ธรรมชาติรอบตัว
- ง. สิ่งต่างๆรอบตัวเด็ก

สำหรับสาระที่ควรเรียนรู้ในแผนการจัดประสบการณ์โดยใช้นิทานพื้นบ้านเป็นสื่อเสริมประสบการณ์จะเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับหน่วยธรรมชาติรอบตัว ซึ่งเด็กควรจะได้รู้จักสิ่งมีชีวิตที่เป็นต้นไม้ ดอกไม้ สัตว์ รวมทั้งสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติเพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้และเกิดแนวคิดในด้านธรรมชาติรอบตัว ซึ่งมีทั้งสิ่งมีชีวิตและไม่มีชีวิต การปรับตัวการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ประโยชน์และโทษที่แตกต่างกัน รวมทั้งการช่วยการอนุรักษ์และรักษาสิ่งแวดล้อมที่จำเป็นสำหรับชีวิต

2.2.3 วิธีดำเนินกิจกรรม ดำเนินกิจกรรมตามลำดับขั้นดังนี้

ขั้นนำ เป็นการนำเด็กให้เกิดความพร้อมสำหรับการเรียนรู้

ชั้นสอน เป็นการจัดให้เด็กได้รับประสบการณ์ตามแผน

ชั้นสรุป เป็นการสรุปเรื่องราวจากประสบการณ์ที่ได้รับโดยเด็กและครูร่วมกันสรุป

2.2.4 สื่อและแหล่งการเรียนรู้

สื่อและแหล่งการเรียนรู้เป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้ครูสามารถจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึก และเพิ่มพูนทักษะทางด้านต่างๆ ให้แก่เด็กปฐมวัย

2.2.5 ประเมินผล

การประเมินผลใช้วิธีการประเมินด้วยวิธีการหลากหลายเหมาะสมกับเด็กเพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนา กิจกรรมให้เด็กได้รับการพัฒนาอย่างเต็มตามศักยภาพ

2.3 การสร้างและการหาประสิทธิภาพของแผนการจัดประสบการณ์โดยใช้นิทาน
พื้นบ้านเป็นสื่อจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์

2.3.1 ศึกษาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 (อายุ 3-5 ปี) และ
ตัวอย่างแผนการจัดประสบการณ์ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2546

2.3.2 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์โดยใช้
นิทานเพื่อแนวทางในการจัดประสบการณ์โดยใช้นิทานพื้นบ้านเป็นสื่อจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์

2.3.3 ศึกษาเนื้อหาและกิจกรรมในนิทานพื้นบ้านที่ควรจัดให้กับเด็กปฐมวัย

2.3.4 สร้างแผนการจัดประสบการณ์โดยใช้นิทานพื้นบ้านเป็นสื่อจัดกิจกรรม
เสริมประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 5 แผน ใช้เวลาสอน
แผนละ 15 นาที

2.3.5 นำแผนการจัดประสบการณ์ที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษา
วิทยานิพนธ์พิจารณาตรวจสอบความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้เนื้อหาการดำเนินกิจกรรมสื่อ
และแหล่งการเรียนรู้การประเมินผลพร้อมทั้งข้อเสนอแนะเพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไข

2.3.6 นำแผนการจัดประสบการณ์ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจ
พิจารณาในด้านความถูกต้องเหมาะสมแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

2.3.7 นำแผนการจัดประสบการณ์ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองกับเด็ก
ปฐมวัยศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไทร ภาคเรียนที่ 1 ประจำปีการศึกษา 2560
จำนวน 10 คน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมและเวลาที่ใช้แล้ว
นำมาปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องเพื่อใช้ในการทดลองกับกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย

3. แบบทดสอบวัดความสามารถทางภาษาในด้านการพูด

3.1 ลักษณะของแบบทดสอบวัดความสามารถทางภาษาที่สร้างขึ้นประกอบด้วย

3.1.1 แบบทดสอบวัดความสามารถทางด้านการพูด หมายถึง ความสามารถในการ
พูด บอกชื่อสิ่งต่างๆ จากภาพ และพูดเล่าเรื่องราวให้เกี่ยวข้องกับสอดคล้องกับภาพ

3.1.2 ศึกษาทฤษฎี จิตวิทยาพัฒนาการ และพัฒนาการทางภาษาของเด็กปฐมวัย อายุ 3-4 ปี

3.1.3 ศึกษาแบบฝึกความพร้อมทางภาษาสำหรับเด็กปฐมวัย อายุ 3-4 ปี ที่สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบทดสอบ

3.1.4 สร้างแบบทดสอบวัดความสามารถทางด้านการพูด มีรายละเอียด ดังนี้

1. แบบทดสอบความสามารถทางภาษาด้านการพูด

1.1 การพูดบอกชื่อสิ่งต่างๆ จากภาพ จำนวน 4 ข้อ

1.2 การพูดเล่าเรื่องราวให้เกี่ยวข้องสอดคล้องกับภาพ จำนวน 4 ข้อ

3.1.5 นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาและสอดคล้องเหมาะสมกับวัย

3.1.6 แก้ไขปรับปรุงแบบทดสอบเพื่อนำไปใช้ทดลองจริงกับเด็กปฐมวัยศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไทร จำนวน 10 คน โดยแบ่งแบบทดสอบทั้ง 3 ตอน ออกเป็น 3 ชุด ดังนี้

3.1.6.1 แบบทดสอบภาคปฏิบัติ ตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้น ดังรายละเอียดต่อไปนี้

แบบทดสอบที่ 1 การปฏิบัติตามคำสั่งมีเกณฑ์การให้คะแนนคือ
ระดับคะแนน 1 หมายถึง ไม่สามารถปฏิบัติได้หรือปฏิบัติได้ไม่ถูกต้อง
ระดับคะแนน 2 หมายถึง ปฏิบัติได้ถูกต้องโดยครูชี้แนะ
ระดับคะแนน 3 หมายถึง ปฏิบัติได้ถูกต้องด้วยตนเอง

แบบทดสอบที่ 2 การพูดบอกสิ่งต่างๆ จากภาพ มีเกณฑ์การให้คะแนน คือ

ระดับคะแนน 1 หมายถึง นั่งเฉยไม่พูด

ระดับคะแนน 2 หมายถึง พูดบอกชื่อได้ใกล้เคียง

ระดับคะแนน 3 หมายถึง พูด/ตอบได้ใกล้เคียง

แบบทดสอบที่ 3. การพูดเกี่ยวข้องกับเรื่องราวให้เกี่ยวข้องสอดคล้องกับภาพ มีเกณฑ์การให้คะแนน คือ

ระดับคะแนน 1 หมายถึง ไม่สามารถเล่าเรื่องได้

ระดับคะแนน 2 หมายถึง เล่าเรื่องได้โดยครูชี้แนะหรือเล่าได้ แต่ไม่ตรง

ประเด็น

ระดับคะแนน 3 หมายถึง เล่าเรื่องได้สอดคล้องตรงประเด็นด้วยตนเอง

การดำเนินทดลอง

1. ขั้นก่อนดำเนินการทดลอง

ชี้แจงวัตถุประสงค์การทดลองก่อนการจัดประสบการณ์ให้นักเรียนทำแบบทดสอบวัดความสามารถทางภาษาด้านการพูด เพื่อเก็บข้อมูลไว้เปรียบเทียบกับคะแนนที่วัดได้จากการทดสอบหลังการจัดประสบการณ์

2. ขั้นดำเนินการทดลอง

ดำเนินการสอนตามแผนการจัดประสบการณ์โดยใช้นิทานพื้นบ้านเป็นสื่อในการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ จำนวน 5 แผน โดยสอนวัน 1 แผน แผนละ 15 นาที เป็นระยะเวลา 5 วัน ดังแสดงในตาราง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยแบ่งการเก็บข้อมูลเป็น 2 ตอน คือตอนที่ 1 แบบทดสอบแบบเลือกตอบ และตอบถูกผิดวันและเวลาในการสอนแผนการจัดประสบการณ์โดยใช้นิทานพื้นบ้านเป็นสื่อจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์

วัน	เวลาดำเนินการทดลอง	เรื่อง
วันจันทร์	09.00 - 09.15 น.	- เรื่องทั่วไปเกี่ยวกับนิทานพื้นบ้าน
วันอังคาร	09.00 - 09.15 น.	- รูปร่างลักษณะของเต่ากับห่านฟ้า
วันพุธ	09.00 - 09.15 น.	- อาหารของเต่ากับห่านฟ้า
วันพฤหัสบดี	09.00 - 09.15 น.	- ธรรมชาติความเป็นอยู่ของเต่ากับห่านฟ้า
วันศุกร์	09.00 - 09.15 น.	- ประโยชน์และโทษของเต่ากับห่านฟ้า

3. ขั้นหลังดำเนินการทดลอง

3.1 หลังจากจัดประสบการณ์ตามแผนการจัดประสบการณ์โดยใช้นิทานพื้นบ้านเป็นสื่อจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์สิ้นสุดแล้ว ผู้วิจัยได้ทดสอบความสามารถทางภาษาในด้านการพูด โดย

ใช้แบบทดสอบวัดความสามารถทางภาษาชุดเดิมเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนก่อนและหลังการจัดประสบการณ์

เนื้อหา

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย คือ หน่วยการเรียนรู้เรื่อง สารที่ควรเรียนรู้ : ธรรมชาติรอบตัว
เด็กปฐมวัยศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไทร อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้ระยะเวลาในการวิจัย 1 สัปดาห์ รวม 5 วัน วันละ 15 นาที

โดยทดลองในช่วงเช้า 09.00 - 09.15 น. ในวันจันทร์ วันอังคาร วันพุธ วันพฤหัสบดี และวันศุกร์

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนแบบทดสอบวัดความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัย ในด้านการพูด โดยวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. เปรียบเทียบคะแนนความสามารถทางภาษาในด้านการพูดก่อนการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์และหลังการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์
3. เปรียบเทียบคะแนนความสามารถทางภาษาในด้านพูดหลังการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์กับเกณฑ์ที่ตั้งไว้

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยที่ใช้นิทานพื้นบ้านเป็นสื่อจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ ผลการเรียนรู้ข้อมูลวิจัยได้นำเสนอโดยแบ่งเป็น 3 ตอน ตามลำดับดังนี้ การพัฒนาความสามารถด้านการพูดของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไทร โดยใช้นิทานพื้นบ้านในครั้งนี้มีผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ความสามารถด้านการพูดที่จัดการเรียนการสอน โดยใช้นิทานพื้นบ้าน

ตอนที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความสามารถด้านการพูด โดยใช้นิทานพื้นบ้าน ระหว่างหลังเรียนกับก่อนเรียน

ตอนที่ 3 ผลการเปรียบเทียบความสามารถด้านการพูด โดยใช้นิทานพื้นบ้าน ระหว่างหลังเรียนกับเกณฑ์ของศูนย์เด็ก

ผลการบันทึกหลังจากการจัดกิจกรรมนิทาน

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนแบบทดสอบวัดความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยที่ใช้นิทานพื้นบ้านเป็นสื่อเสริมประสบการณ์ด้านการพูด

ความสามารถทางภาษาด้านการพูด	ก่อนการจัดประสบการณ์			หลังการจัดประสบการณ์	
	N	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.
การพูดบอกชื่อสิ่งต่างๆ จากภาพ	10	7.1	0.54	9.4	0.49
การพูดเล่าเรื่องจากภาพ	10	6	0.44	8.3	0.45
รวม	10	13.1	0.98	17.7	0.94

จากตารางที่ 1 แสดงว่า โดยภาพรวมค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของคะแนนแบบทดสอบวัดความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยที่ใช้นิทานพื้นบ้านเป็นสื่อเสริมประสบการณ์ด้านการพูด มีค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ของคะแนนก่อนและหลังการจัดประสบการณ์เท่ากับ 13.1 และ 17.7 ตามลำดับ และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ก่อนและหลังการจัดประสบการณ์ 0.98 และ 0.94 ตามลำดับ เมื่อวิเคราะห์เป็นรายด้าน ได้แก่ ด้านการพูดบอกชื่อสิ่งต่างๆ จากภาพ มีค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ของคะแนนก่อนและหลังการจัดประสบการณ์เท่ากับ 7.1 และ 9.4 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ก่อนและหลัง การจัดประสบการณ์เท่ากับ 0.54 และ 0.49 ตามลำดับ และด้านการ

พูดเล่าเรื่องจากภาพมีค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ของคะแนนก่อนหลังการจัดประสบการณ์เท่ากับ 6 และ 8.3 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ก่อนและหลัง การจัดประสบการณ์เท่ากับ 0.44 และ 0.45 ตามลำดับ

ตารางที่ 2 คะแนนรวม คะแนนหลังเรียน ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบน และร้อยละ ของเด็กปฐมวัยศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไทร

คนที่	คะแนนก่อนเรียน	คะแนนหลังเรียน	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน	ร้อยละ
1	24	19	17.8	3.03	79.17
2	24	17			70.83
3	24	17			70.83
4	24	17			70.83
5	24	19			79.17
6	24	19			79.17
7	24	18			75.00
8	24	16			66.67
9	24	17			70.83
10	24	19			79.17

จากตารางที่ 3 พบว่า

คะแนนรวม คะแนนหลังเรียน ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และร้อยละ ของเด็กปฐมวัยศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไทร ค่าเฉลี่ยที่ได้ 17.8 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ได้ **3.03** และร้อยละของเด็กปฐมวัยศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไทร จำนวน 10 คน จากแบบทดสอบวัดความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยที่ใช้นิทานพื้นบ้านเป็นสื่อเสริมประสบการณ์ด้านการพูด

**ตอนที่ 3 ผลการเปรียบเทียบความสามารถด้านการพูด โดยใช้นิทาน ระหว่างหลังเรียนกับเกณฑ์ของ
ศูนย์เด็ก**

คนที่	คะแนนหลังเรียน	เกณฑ์ที่ครูกำหนด	ผลสรุปการผ่านเกณฑ์
1	19	24	ดี
2	17	24	ดีมาก
3	17	24	ดีมาก
4	17	24	ดีมาก
5	19	24	ดี
6	19	24	ดี
7	18	24	ดี
8	16	24	ดีมาก
9	17	24	ดีมาก
10	19	24	ดี

ตารางที่ 3 คะแนนหลังเรียน เกณฑ์ที่ครูกำหนด และผลสรุปการผ่านเกณฑ์

คะแนนรวม 10 คะแนน	ระดับคุณภาพ	แปลคุณภาพ
9-10	5	ดีเยี่ยม
7-8	4	ดีมาก
5-6	3	ดี
3-4	2	พอใช้
0-2	1	ปรับปรุง

จากตารางที่ 3 พบว่า

ผลการเปรียบเทียบความสามารถด้านการพูด โดยใช้นิทานระหว่างหลังเรียนกับเกณฑ์ของศูนย์เด็ก คะแนนหลังเรียน เกณฑ์ที่ครูกำหนด และผลสรุปการผ่านเกณฑ์ ความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยที่ใช้นิทานที่บ้านเป็นสื่อจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ คะแนนหลังเรียน เมื่อเทียบกับ เกณฑ์ที่ครูกำหนด อยู่ในช่วงระดับคุณภาพคะแนน 5-6 อยู่ในช่องการแปลคุณภาพ ดี จำนวน 5 คน เมื่อเทียบกับ เกณฑ์ที่ครูกำหนด อยู่ในช่วงระดับคุณภาพคะแนน 7-8 อยู่ในช่องการแปลคุณภาพ ดี มาก จำนวน 5 คน

แบบบันทึกผลคะแนนการทดสอบ
ก่อนการจัดประสบการณ์ - หลังการจัดประสบการณ์

ที่	รายการปฏิบัติ				รวมคะแนน	
	พูดบอกชื่อภาพ		พูดเล่าเรื่อง		ก่อน	หลัง
	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง		
1	6	9	6	9	13	19
2	6	8	6	8	13	17
3	5	8	5	8	11	17
4	6	8	6	8	13	17
5	6	9	6	9	13	19
6	7	9	7	9	15	19
7	6	8	6	8	14	18
8	5	7	5	7	11	16
9	6	8	6	8	13	17
1					15	19
0	7	9	7	9		

ข้อสังเกตและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

1. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างผลการจัดกิจกรรมการเล่านิทานกับการ จัดกิจกรรมรูปแบบอื่น เพื่อนำผลที่ได้มาเป็นแนวทางในการพัฒนาจริยธรรมให้กับเด็กปฐมวัย
2. ควรมีการศึกษาในลักษณะเดียวกันกับการสร้าง “นิทาน” สำหรับการพัฒนา จริยธรรมให้กับเด็กปฐมวัย เช่น โตไปไม่โกง การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความซื่อสัตย์ และการให้อภัย เป็นต้น
3. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการประเมินตามสภาพจริง ประกอบการทำกิจกรรมอื่น เพื่อดูผลการเรียนรู้ของเด็ก

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสามารถทางภาษาด้านการพูดของเด็กปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไทรโดยใช้นิทานพื้นบ้านเป็นสื่อเสริมประสบการณ์ โดยกลุ่มเป้าหมายในการทดลองเป็นเด็กปฐมวัยชาย-หญิง มีอายุระหว่าง 3-4 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไทร ภาคเรียน 1 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 10 คน

1. เพื่อศึกษาความสามารถทักษะด้านการพูดของเด็กปฐมวัยโดยการจัดกิจกรรมเล่านิทาน เป็นสื่อเสริมประสบการณ์ด้านการพูด
2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะด้านการพูดของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเล่า นิทานพื้นบ้านเป็นสื่อเสริมประสบการณ์ด้านการพูด
3. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถทักษะด้านการพูดของเด็กปฐมวัยที่ใช้นิทานพื้นบ้าน จัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ด้านการพูด กับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ร้อยละ 70

กลุ่มเป้าหมายเด็กปฐมวัยชาย-หญิง มีอายุระหว่าง 3-4 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้น ปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไทร ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 10 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง ได้แก่

1. แผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทานพื้นบ้าน
2. นิทานพื้นบ้าน
3. แบบประเมินด้านภาษาความสามารถด้านการพูด

ดำเนินการทั้งสิ้น 1 สัปดาห์ รวม 5 วัน วันละ 15 นาที วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่า

สรุปผล

การวิจัยครั้งนี้ สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนแบบทดสอบวัดความสามารถทางภาษา ของเด็กปฐมวัยที่ใช้นิทานพื้นบ้านเป็นสื่อเสริมประสบการณ์ด้าน คือ ด้าน การพูด สรุปได้ ดังนี้

1.1 ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของคะแนนแบบทดสอบ วัดความสามารถด้านการพูดที่ใช้นิทานเป็นสื่อเสริมประสบการณ์ ด้านการพูดโดยภาพรวมหลังการจัด ประสบการณ์สูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์ และเมื่อ วิเคราะห์เป็นรายด้าน ทั้งด้านการจำแนกเสียง และการปฏิบัติตามคำสั่ง พบว่า มีค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของคะแนน แบบทดสอบวัดความสามารถทาง ภาษาหลังการจัดประสบการณ์สูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์

1.2 ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของคะแนนแบบทดสอบ วัดความสามารถด้านการพูดที่ใช้尼ทานเป็นสื่อเสริมประสบการณ์ด้าน การพูด โดยภาพรวมหลังการจัดประสบการณ์สูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์ และเมื่อ วิเคราะห์เป็นรายด้าน ทั้งด้านการพูดบอกชื่อภาพและการพูดเล่าเรื่องจากภาพ พบว่า มีค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของคะแนนแบบทดสอบวัดความสามารถด้านการพูดหลังการจัดประสบการณ์สูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์

1.3 ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของคะแนนแบบทดสอบ วัดความสามารถด้านการพูดที่ใช้尼ทานเป็นสื่อเสริมประสบการณ์ด้าน การอ่าน โดยภาพรวมหลังการจัดประสบการณ์สูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์ และเมื่อวิเคราะห์เป็นด้าน ทั้งด้านการจำแนกความเหมือนความต่างและการเข้าใจความหมาย ของคำ พบว่า มีค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของคะแนนแบบทดสอบ วัดความสามารถทางภาษาหลังการจัดประสบการณ์สูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์

1.4 ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของคะแนนแบบทดสอบ วัดความสามารถด้านการพูดที่ใช้尼ทานเป็นสื่อเสริมประสบการณ์ด้านการเขียน โดยภาพรวมหลังการจัดประสบการณ์สูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์ และเมื่อ วิเคราะห์เป็นด้าน ทั้งด้านการลากเส้นตามรอยประและการวาดภาพตามแบบ พบว่า มีค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของคะแนนแบบทดสอบวัดความสามารถทางภาษาหลังการจัดประสบการณ์สูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์

2. ผลการเปรียบเทียบความสามารถด้านการพูดที่ใช้尼ทาน เป็นสื่อเสริมประสบการณ์ ก่อนการจัดประสบการณ์และหลังการจัดประสบการณ์ สรุปได้ดังนี้

2.1 ความสามารถด้านการพูดที่ใช้尼ทานเป็นสื่อเสริมประสบการณ์ด้านการฟัง โดยภาพรวมความสามารถด้านการพูด หลังการจัดประสบการณ์ที่ใช้尼ทานเป็นสื่อเสริมประสบการณ์สูงกว่าความสามารถทางด้านการเขียนก่อนการจัดประสบการณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อ พิจารณาเป็นด้าน พบว่า ความสามารถด้านการจำแนกเสียง และการปฏิบัติตามคำสั่งหลังการจัดประสบการณ์สูงกว่าความสามารถทางภาษาก่อนการจัดประสบการณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 ความสามารถด้านการพูดที่ใช้尼ทานเป็นสื่อเสริมประสบการณ์ด้านการพูด โดยภาพรวมความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยด้านการพูด หลังการจัดประสบการณ์ที่ใช้尼ทานเป็นสื่อเสริมประสบการณ์สูงกว่าความสามารถ ทางภาษาด้านการพูดก่อนการจัดประสบการณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัย

ด้านการพูด บอกชื่อภาพและการพูดเล่าเรื่องจากภาพหลังการจัดประสบการณ์สูงกว่าความสามารถทางภาษาก่อนการจัดประสบการณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.3 ความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยที่ใช้นิทานเป็นสื่อเสริม ประสบการณ์ด้านการอ่าน โดยภาพรวมความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยด้านการพูด หลังการจัดประสบการณ์ที่ใช้นิทานเป็นสื่อเสริมประสบการณ์สูงกว่าความสามารถทาง ภาษาด้านการพูดการจัดประสบการณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อ พิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ความสามารถทางภาษา ของเด็กปฐมวัยด้านการจำแนก ความเหมือนความต่างและการเข้าใจความหมายของคำหลังการจัด ประสบการณ์สูงกว่า ความสามารถทางภาษาก่อนการจัดประสบการณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05

2.4 ความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยที่ใช้นิทานเป็นสื่อเสริมประสบการณ์ด้านการพูด โดยภาพรวมความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยด้านการเขียนหลังการจัดประสบการณ์ที่ใช้นิทาน เป็นสื่อเสริมประสบการณ์สูงกว่าความสามารถทางภาษาด้านการเขียนก่อนการจัดประสบการณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ความสามารถทางภาษา ของเด็ก ปฐมวัยด้านการลากเส้นตามรอยประและการวาดภาพตามแบบหลังการจัดประสบการณ์ สูง กว่าความสามารถทางภาษาก่อนการจัดประสบการณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการเปรียบเทียบความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยที่ใช้นิทาน เป็นสื่อเสริม ประสบการณ์หลังการจัดประสบการณ์ กับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ร้อยละ 70 สรุป ได้ดังนี้

3.1 ความสามารถด้านการพูดของเด็กปฐมวัยที่ใช้นิทานเป็นสื่อเสริมประสบการณ์ด้านการฟัง หลังการจัดประสบการณ์ สูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.2 ความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยที่ใช้นิทานเป็นสื่อเสริม ประสบการณ์ด้านการพูด หลังการจัดประสบการณ์ สูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.3 ความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยที่ใช้นิทานเป็นสื่อเสริม ประสบการณ์ด้านการอ่านหลังการจัดประสบการณ์ สูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

1.ข้อเสนอแนะที่พบจากงานวิจัย

1.1 ในการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน ควรคำนึงถึงลักษณะของสื่อที่ใช้ประกอบในการทำ กิจกรรม เช่น ใช้ภาพประกอบการเล่านิทาน มองเห็นได้ชัด และเป็นการจูงใจเด็กในการฟังนิทาน

1.2 การจัดกิจกรรมการเล่านิทาน ควรคำนึงถึงระยะเวลาในการจัดกิจกรรมต้องมีความ เหมาะสมกับวัยของเด็กและขึ้นอยู่กับความสนใจของเด็กในขณะฟังนิทานเด็กอายุ 3-4 ปี ระยะเวลา ในการเล่ารวมทั้งกิจกรรมประมาณ 15 นาที

1.3 กิจกรรมการติดตามผล ครูจะต้องสังเกตพฤติกรรมที่เด็กปฏิบัติจริง โดยครูคอย สังเกตพฤติกรรมเด็กในขณะที่ทำกิจกรรมในแต่ละช่วงสัปดาห์ เด็กสามารถแสดงพฤติกรรม เด่นชัดใน

ด้านการพูดและกระทำเช่นด้านการพูดเด็กจะพูด ไพเราะและไม่พูดโกหก ด้านการกระทำ มีน้ำใจ รู้จักช่วยเหลือ ผลข้างเคียงที่ได้ตามมา จะทำให้เด็กเป็นคนดีมีระเบียบวินัย รู้จักช่วยเหลือตนเองและผู้อื่น เช่น เก็บรองเท้า กระเป๋ และเก็บของเล่นช่วยเพื่อน

ข้อเสนอแนะในการทำการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างผลการจัดกิจกรรมการเล่นิทานกับการ จัดกิจกรรมรูปแบบอื่น เพื่อนำผลที่ได้มาเป็นแนวทางในการพัฒนาจริยธรรมให้กับเด็กปฐมวัย
2. ควรมีการศึกษาในลักษณะเดียวกันกับการสร้าง “นิทาน” สำหรับการพัฒนา จริยธรรมให้กับเด็กปฐมวัย เช่น โต้ไปไม่โกง การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความซื่อสัตย์ และการให้อภัย เป็นต้น
3. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการประเมินตามสภาพจริง ประกอบการทำกิจกรรมอื่น เพื่อดูผลการเรียนรู้ของเด็ก

บรรณานุกรม

กรรณิการ์ พวงเกษม. (2534). การเสนอเรื่องโดยใช้จินตนาการสร้างสรรค์ในระดับ

ประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2539). สอนให้สนุกเป็นสุขกับการเรียน. กรุงเทพฯ :

โรงพิมพ์คุรุสภา.

_____. (2545). การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาพื้นฐาน.

พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ.

_____. (2546ก). หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546. กรุงเทพฯ :

กรมวิชาการ.

_____. (2546ข). คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546. กรุงเทพฯ :

กรมวิชาการ.

_____. (2547). คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546. พิมพ์ครั้งที่ 1.

กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา.

กัลยา นิมจิตต์. (2545). การศึกษารูปแบบการเล่านิทานของผู้ปกครองเด็กปฐมวัย

โรงเรียนอนุบาลนางนอง กรุงเทพมหานคร. ปรินต์นิพนธ์การศึกษา

มหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

กิตติมา บุญยศ. (2545). การสอนภาษาแบบองค์รวมสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน.

วิทยานิพนธ์คหกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. อ้างจาก Lodo, R. (1964).

Language teaching : A scientific approach. New york : McGraw-Hill.

กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2542). การเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียน 3-5 ขวบ. กรุงเทพฯ : โชติสุขการพิมพ์.

ศศิธร ธัญลักษณ์นันท์. (2542). พฤติกรรมการสอนภาษาไทยในชั้นมัธยมศึกษา

นครราชสีมา : คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏนครราชสีมา.

(2543). “กระบวนทัศน์ใหม่ของการศึกษาปฐมวัย”.

สุภาวดี ศรีวรรณะ. (2542). พัฒนาการทางภาษาของเด็กปฐมวัยและวิธีการส่งเสริม

นครสวรรค์ : คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏนครสวรรค์.

อุทัยวรรณ ต้นหยง. (2542). หลักภาษาไทย. ลพบุรี : คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏเทพสตรี.

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. (2546). พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ :

นานมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์.

ผะอบ โปชะกฤษณะ. (2541). ลักษณะเฉพาะของภาษาไทย. พิมพ์เองที่หกกรุงเทพฯ : อักษรพิทยา.

ทีศนา เขมมณี และคณะ. (2535). หลักการและรูปแบบการพัฒนาเด็กปฐมวัย

ตามวิถีชีวิตไทย. กรุงเทพฯ : โครงการเผยแพร่ผลการวิจัย ฝ่ายวิจัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วราภรณ์ รักริฉัย. (2538). การศึกษาก่อนวัยเรียน. กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อัดสำเนา.

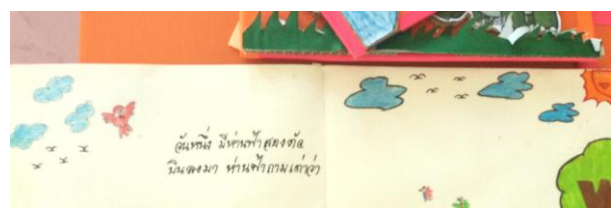
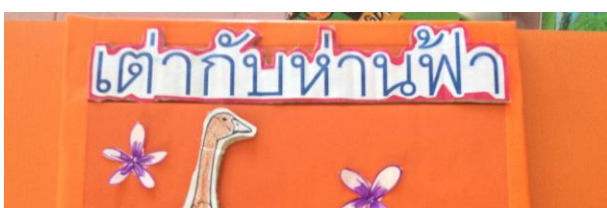
Dioxson, J. and D. Thackray. (1971). Reading readiness. London :

University of London press.

นิทานเต่ากันห่านฟ้า

ชื่อเรื่อง

หัวเรื่อง

กลางเรื่อง

จบเรื่อง

แบบทดสอบที่ 1 การปฏิบัติตามคำสั่ง

คำสั่ง ให้นักเรียนปฏิบัติตามคำสั่งของครู

หัวข้อ	คำสั่ง
1	ให้นักเรียนบินเหมือนผีเสื้อไปเกาะที่ดอกไม้
2	ให้นักเรียนกระโดดเหมือนกระต่ายไปกินแครอท
3	ให้นักเรียนนั่งกไข่เหมือนไก่
4	ให้นักเรียนว่ายน้ำเหมือนปลา

แบบทดสอบที่ 1. การปฏิบัติตามคำสั่งมีเกณฑ์การให้คะแนนคือ

ระดับคะแนน 1 หมายถึงไม่สามารถปฏิบัติได้หรือปฏิบัติได้ไม่ถูกต้อง

ระดับคะแนน 2 หมายถึง ปฏิบัติได้ถูกต้องโดยครูชี้แนะ

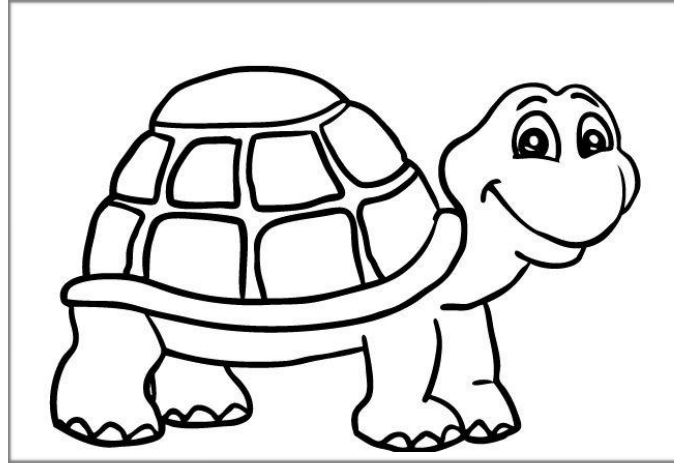
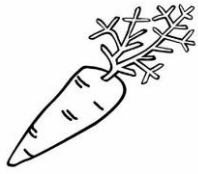
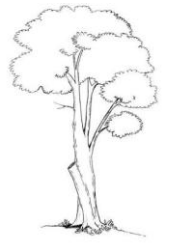
ระดับคะแนน 3 หมายถึง ปฏิบัติได้ถูกต้องด้วยตนเอง

แบบทดสอบวัดความสามารถทางภาษาด้านการพูด

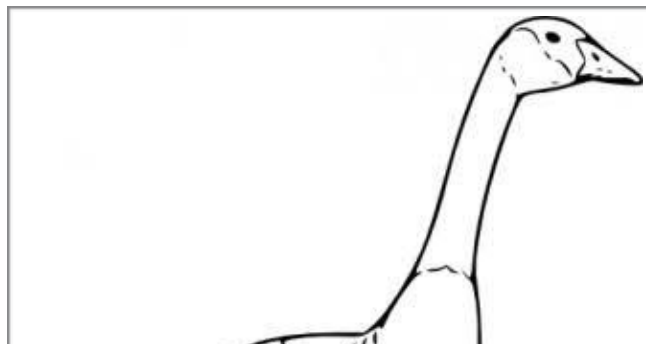
แบบทดสอบที่ 1 การพูดบอกชื่อสิ่งต่างๆ จากภาพ

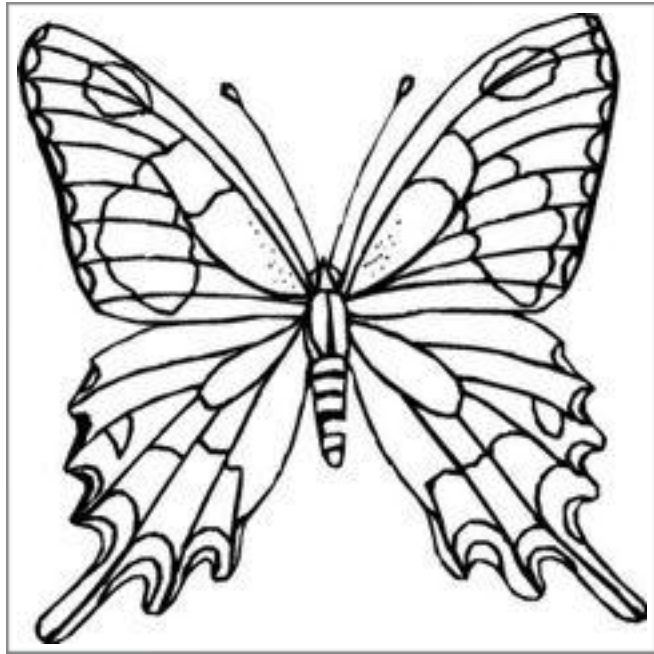
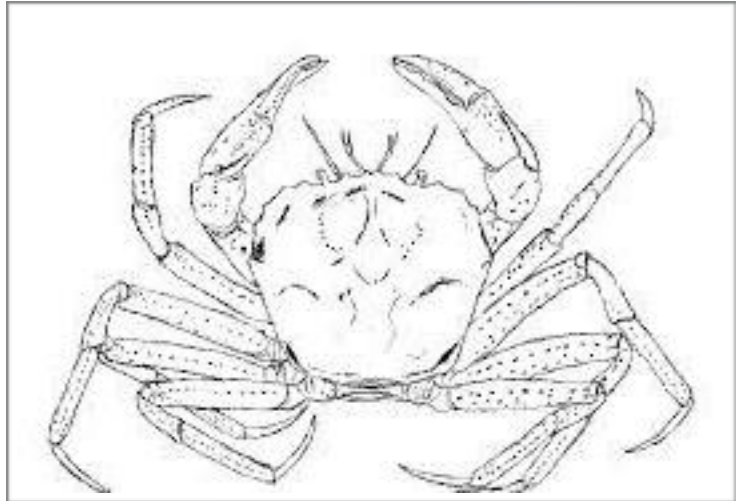
คำสั่ง ให้นักเรียนพูดบอกชื่อสิ่งต่างๆ จากภาพ

หน้า	ข้อ	คำตอบ
ต้นไม้	แครอท	เต๋า
	กล้วย	ห่านฟ้า

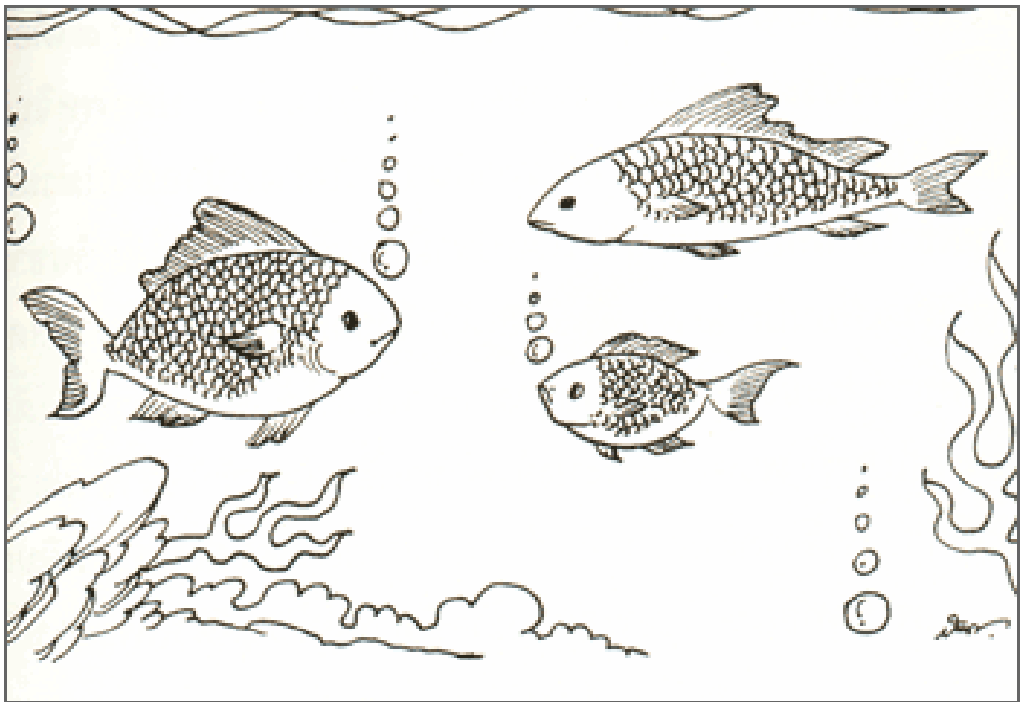
กระต่าย	ปลา	ปู
	นก	ผีเสื้อ

แบบทดสอบที่ 2 การพูดเล่าเรื่องราวให้เกี่ยวข้องสอดคล้องกับภาพ
คำสั่ง ให้นักเรียนดูรูปภาพ และเล่าเรื่องให้เกี่ยวข้องสอดคล้องกับภาพ

แบบบันทึกพฤติกรรมทดสอบภาคปฏิบัติ
การพูดบอกชื่อสิ่งต่างๆ จากภาพ

ที่	ชื่อ	พฤติกรรมที่ประเมิน												รวม	สรุป
		คะแนน													
		เต่า	ห่าน	ปู	ผีเสื้อ										
1		3	2	1	3	2	1	3	2	1	3	2	1		
2															
3															
4															
5															
6															
7															
8															
9															
10															

เกณฑ์การประเมินการพูดบอกชื่อสิ่งต่างๆจากภาพ

ระดับคะแนน

- 1 หมายถึง นิ่งเฉย ไม่พูด
- 2 หมายถึง พูดบอกชื่อได้ใกล้เคียง
- 3 หมายถึง พูด/ตอบได้ถูกต้อง

แบบบันทึกพฤติกรรมการทดสอบภาคปฏิบัติ

การพูดเล่าเรื่องราวให้เกี่ยวข้องสอดคล้องกับภาพ)

ที่	ชื่อ	พฤติกรรมที่ประเมิน												รวม	สรุป
		คะแนน													
		ผีเสื้อเกาะดอกไม้			กระต่ายกินแครอท			ไก่ฝึกไข่			ปลาว่ายน้ำ				
1		1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3		
2															
3															
4															
5															
6															
7															
8															
9															
10															

เกณฑ์การประเมินการพูดเล่าเรื่อง ให้เกี่ยวข้องสอดคล้องกับภาพ

ระดับคะแนน

- 1 หมายถึงไม่สามารถเล่าเรื่องได้
- 2 หมายถึงเล่าเรื่องได้โดยครูชี้แนะ หรือเล่าได้แต่ไม่ตรงประเด็น
- 3 หมายถึงเล่าเรื่องได้สอดคล้องตรงประเด็นด้วยตนเอง

ภาคผนวก จ
แผนการจัดประสบการณ์

แผนการจัดประสบการณ์รายวัน วันจันทร์ ที่ 3 เดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2560 ชั้นอนุบาล 1 (15 นาที) วันที่ 1

แผนการจัดประสบการณ์ระดับปฐมวัย 4 ปี

สาระการเรียนรู้ธรรมชาติรอบตัว นิทานพื้นบ้านเรื่อง เต่ากับห่านฟ้า

จุดประสงค์ : 1.สนทนาโต้ตอบ/เล่าเรื่องให้ผู้อื่นเข้าใจ

2.อ่าน ภาพ และสัญลักษณ์

3.เล่นและทำงานร่วมกับผู้อื่น

วัน ที่	จุดประสงค์	สาระการเรียนรู้		กิจกรรม	สื่อ	กา ร ประ เม ิน	ชิ้นงาน / ร่องรอย การประเมิน
		สาระที่ ควรรู้	ประสบการณ์สำคัญ				
1	กิจกรรม เสริม ประสบการณ์ 1.เด็ก สนทนา เกี่ยวกับ ภาพประกอบ นิทาน พื้นบ้าน เกี่ยวกับ ภาพประกอบ นิทาน พื้นบ้านได้ (มฐ.9 ตบ.1) 2.เด็ก สนทนา โต้ตอบกับ ครูบอกชื่อ เรื่องจาก ภาพตาม ความคิด จินตนาการ ของตนเอง ได้ (มฐ.9 ตบ.1) 3.เด็กทำ กิจกรรม ร่วมกับคน อื่นได้ (มฐ.8 ตบ.1)	สนทนา เกี่ยวกับ ภาพประกอบ นิทาน พื้นบ้าน ได้	<u>ด้านร่างกาย</u> -การเคลื่อนไหวอยู่กับที่ <u>ด้านอารมณ์-จิตใจ</u> -การแสดงออกอย่างสนุกสนาน กับเรื่องตลกฮาซันและเรื่องราว/ เหตุการณ์ที่สนุกสนานต่างๆ <u>ด้านสังคม</u> - การเล่นและการทำงานร่วมกับ ผู้อื่น - การมีโอกาสได้รับรู้ความรู้สึก ความสนใจ และความต้องการ ของตนเองและผู้อื่น - การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และเคารพความคิดเห็นของ ผู้อื่น <u>ด้านสติปัญญา</u> - การเชื่อมโยงภาพ รูปแบบ ต่างๆ - การฟังเรื่องราวนิทานพื้นบ้าน	<u>ขั้นนำ</u> 1. ครูสนทนาทักทายกับเด็กโดยใช้หุ่นมือรูป สัตว์ <u>ขั้นดำเนินกิจกรรม</u> 2. ให้เด็กดูภาพประกอบนิทานพื้นบ้านเรื่อง เต่ากับห่านฟ้า สนทนากับเด็กเกี่ยวกับภาพโดย ใช้คำถาม- เด็ก ๆ เห็นอะไรบ้าง - ถ้าตั้งชื่อเรื่องเด็ก ๆ จะตั้งชื่อเรื่องว่าอย่างไร 3. ครูบอกชื่อเรื่องให้เด็ก ๆ ทราบและให้เด็ก ๆ อ่านชื่อเรื่องจากภาพปกตามครู 4. ครูเล่านิทานพื้นบ้านเรื่องเต่ากับห่านฟ้าโดย ใช้ภาพประกอบการเล่าภาพเริ่มเรื่อง ภาพกลาง เรื่อง และภาพจบเรื่อง 5. เมื่อครูเล่านิทานจบ ครูสนทนาซักถามเด็ก เกี่ยวกับเนื้อเรื่องในนิทาน 6.ครูขออาสาสมัครออกมาสนทนาและแสดง ความคิดเห็น <u>ขั้นสรุป</u> 7. เด็กและครูร่วมกันบอกถึงข้อคิดที่ได้จาก นิทานพื้นบ้านเรื่อง เต่ากับห่านฟ้า	1. หุ่นมือรูป สัตว์ 2. แผ่นภาพ ประกอบกา รเล่านิทาน พื้นบ้าน เรื่อง เต่า กับห่านฟ้า	1.สังเกต กา ร สนทนา เกี่ยวกับ ภาพประกอบ นิทาน พื้นบ้าน 2.สังเกต กา ร ฟัง และการ พูดตอบ โต้ กั บ เพื่ อ น และครู 3.สังเกต กา ร ทำ กิจกรรม ร่วมกับ คนอื่น	ภาพถ่าย

บันทึกหลังสอน

เด็กสามารถบอกชื่อภาพตามจินตนาการได้ และสามารถสนทนาตอบโต้กับครูและเพื่อนได้อย่างสนุกสนาน และได้

แลกเปลี่ยนความรู้กันอย่างสนุกสนาน

แผนการจัดประสบการณ์ระดับปฐมวัย 4 ปี

แผนการจัดประสบการณ์รายวัน วันอังคาร ที่ 4 เดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2560 ชั้นอนุบาล 1 (15 นาที) วันที่ 2

สาระการเรียนรู้ธรรมชาติรอบตัว นิทานพื้นบ้านเรื่อง เต่ากับห่านฟ้า

จุดประสงค์ : 1.สนทนาโต้ตอบ/เล่าเรื่องให้ผู้อื่นเข้าใจ

2.บอกรูปร่าง ลักษณะของเต่ากับห่านฟ้าได้

3.เล่นและทำงานร่วมกับผู้อื่น

วัน ที่	จุดประสงค์	สาระการเรียนรู้		กิจกรรม	สื่อ	กา ร ประเมิน	ชิ้นงาน/ ร่องรอย กา ร ประเมิน
		สาระที่ควรรู้	ประสบการณ์สำคัญ				
2	<p>กิจกรรมเสริมประสบการณ์</p> <p>1.เพื่อให้เด็กบอกรูปร่างลักษณะของเต่ากับห่านฟ้าได้ (มฐ.9 ตบ.1)</p> <p>2.เพื่อให้เด็กสนทนาโต้ตอบกับครูแสดงท่าทางตามจินตนาการเกี่ยวกับเต่าได้ (มฐ.9 ตบ.1)</p> <p>3.เด็กทำกิจกรรมร่วมกับคนอื่นได้ (มฐ.8 ตบ.1)</p>	<p>บอกรูปร่างลักษณะของเต่ากับห่านฟ้าได้</p>	<p>ด้านร่างกาย</p> <p>-การเคลื่อนไหวอยู่กับที่</p> <p>ด้านอารมณ์-จิตใจ</p> <p>-การแสดงออกอย่างสนุกสนานกับเรื่องตลกขำขันและเรื่องราว/เหตุการณ์ที่สนุกสนานต่างๆ</p> <p>ด้านสังคม</p> <p>- การเล่นและการทำงานร่วมกับผู้อื่น</p> <p>- การมีโอกาสดำเนินกิจกรรมที่สนใจ และความต้องการของตนเองและผู้อื่น</p> <p>- การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น</p> <p>ด้านสติปัญญา</p> <p>- การเชื่อมโยงภาพ รูปแบบต่างๆ</p> <p>- การฟังเรื่องราวนิทานพื้นบ้าน</p>	<p>ขั้นนำ</p> <p>1. ครูนำเด็กร้องเพลง “เต่า” และทำท่าทางประกอบเพลงตามจินตนาการ</p> <p>ขั้นดำเนินกิจกรรม</p> <p>2. ครูทบทวนเนื้อเรื่องของนิทานพื้นบ้านเรื่อง เต่ากับห่านฟ้า โดยให้เด็กดูภาพประกอบ</p> <p>3. ครูสนทนากับเด็กเกี่ยวกับรูปร่างลักษณะของเต่ากับห่านฟ้าโดยใช้คำถาม</p> <p>- สัตว์อะไรบ้างมีปีก และบินได้</p> <p>- สัตว์อะไรมีกระดอง</p> <p>6.ครูขออาสาสมัครออกมาสนทนาและแสดงความคิดเห็น</p> <p>ขั้นสรุป</p> <p>7. เด็กและครูร่วมกันบอกถึงข้อคิดที่ได้จากนิทานพื้นบ้านเรื่อง เต่ากับห่านฟ้า</p>	<p>1. เพลงเต่า</p> <p>2. แผ่นภาพประกอบนิทาน</p> <p>เล่มานิทานพื้นบ้านเรื่องเต่ากับห่านฟ้า</p>	<p>1.สังเกตการณ์เกี่ยวกับภาพประกอบนิทานพื้นบ้าน</p> <p>2.สังเกตการณ์ฟังและการพูดตอบโต้กับเพื่อนและครู</p> <p>3.สังเกตการณ์ทำกิจกรรมร่วมกับคนอื่น</p>	<p>ภาพถ่าย</p>

บันทึกหลังสอน

เด็กสามารถบอกรูปร่างลักษณะของเต่ากับห่านฟ้าได้ และสามารถสนทนาตอบโต้กับครูและเพื่อนได้อย่างสนุกสนาน และได้แลกเปลี่ยนความรู้กันอย่างสนุกสนาน

แผนการจัดประสบการณ์รายวัน วันพุธ ที่ 5 เดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2560 ชั้นอนุบาล 1 (15 นาที) วันที่ 3

แผนการจัดประสบการณ์ระดับปฐมวัย 4 ปี

สาระการเรียนรู้ธรรมชาติรอบตัว นิทานพื้นบ้านเรื่อง เต่ากับห่านฟ้า

- จุดประสงค์ 1.สนทนาโต้ตอบ/เล่าเรื่องให้ผู้อื่นเข้าใจ
2.บอกประโยชน์ที่ได้จากเต่าและห่านฟ้าได้
3.เล่นและทำงานร่วมกับผู้อื่น

วัน ที่	จุดประสงค์	สาระการเรียนรู้		กิจกรรม	สื่อ	กา ร ประ เม ิน	ชิ้นงาน/ ร่องรอย กา ร ประ เม ิน
		สาระที่ควรรู้	ประสบการณ์สำคัญ				
2	<p>กิจกรรมเสริมประสบการณ์</p> <p>1.เพื่อให้เด็กบอกพูดหรือเล่าเรื่องตามนิทานเป็นประโยคอย่างต่อเนื่องได้ (มฐ.9 ตบ.1)</p> <p>2.เพื่อให้เด็กสนทนาโต้ตอบกับครูบอกประโยชน์ที่ได้จากเต่าและห่านฟ้าได้ (มฐ.9 ตบ.1)</p> <p>3.เด็กทำกิจกรรมร่วมกับคนอื่นได้ (มฐ.8 ตบ.1)</p>	<p>บอกประโยชน์ที่ได้จากเต่าและห่านฟ้าได้</p>	<p>ด้านร่างกาย</p> <p>-การเคลื่อนไหวอยู่กับที่</p> <p>ด้านอารมณ์-จิตใจ</p> <p>-การแสดงออกอย่างสนุกสนานกับเรื่องตลกขำขันและเรื่องราว/เหตุการณ์ที่สนุกสนานต่างๆ</p> <p>ด้านสังคม</p> <p>- การเล่นและการทำงานร่วมกับผู้อื่น</p> <p>- การมีโอกาสได้รับรู้ความรู้สึก ความสนใจ และความต้องการ ของตนเองและผู้อื่น</p> <p>- การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น</p> <p>ด้านสติปัญญา</p> <p>- การเชื่อมโยงภาพ รูปแบบต่างๆ</p> <p>- การฟังเรื่องราวนิทานพื้นบ้าน</p>	<p>นำ</p> <p>1. ครูนำเด็กร้องเพลง “เต่า” และทำท่าทางประกอบเพลงตามจินตนาการ</p> <p>ขั้นตอนกิจกรรม</p> <p>2. ครูทบทวนเนื้อหาของนิทานพื้นบ้านโดยให้เด็กอาสาสมัครออกมาเล่านิทานพื้นบ้านเรื่อง เต่ากับห่านฟ้า จากประสบการณ์ที่เคยฟังจากครู</p> <p>3. เด็กและครูร่วมกันอธิบายถึงธรรมชาติความเป็นอยู่ของเต่ากับห่านฟ้าที่แตกต่างกัน โดยใช้แผ่นภาพประกอบนิทานพื้นบ้านเรื่อง เต่ากับห่านฟ้า</p> <p>4. เด็กและครูแสดงความคิดเห็นร่วมกันถึงประโยชน์และโทษของเต่าและห่านฟ้า โดยครูใช้คำถาม</p> <p>- ถ้าเรานำสัตว์บก เช่น หมู</p> <p>6.ครูขออาสาสมัครออกมาสนทนาและแสดงความคิดเห็น</p> <p>ขั้นสรุป</p> <p>7. เด็กเล็กครูร่วมกันสรุปเต่าและห่านฟ้าย่อมมีธรรมชาติความเป็นอยู่ที่แตกต่างกัน</p> <p>8.ให้เด็กแต่ละคนดูรูปภาพ และเล่าเรื่องให้เกี่ยวข้องสอดคล้องกับภาพ</p>	<p>1. เพลงเต่า</p> <p>2. แผ่นภาพประกอบภาพ</p> <p>เล่านิทานพื้นบ้านเรื่องเต่ากับห่านฟ้า</p>	<p>1.สังเกตการณ์สนทนาเกี่ยวกับภาพประกอบนิทานพื้นบ้าน</p> <p>2.สังเกตการณ์ฟังและการพูดตอบโต้กับเพื่อนและครู</p> <p>3.สังเกตการณ์ทำกิจกรรมร่วมกับคนอื่น</p>	<p>ภาพถ่าย</p>

บันทึกหลังสอน

เด็กสามารถบอก ประโยชน์และโทษของเต่ากับห่านฟ้าได้ และสามารถสนทนาตอบโต้กับครูและเพื่อนได้อย่างสนุกสนาน และได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างสนุกสนาน

แผนการจัดประสบการณ์รายวัน วันพฤหัสบดี ที่ 6 เดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2560 ชั้นอนุบาล 1 (15 นาที) วันที่ 4

แผนการจัดประสบการณ์ระดับปฐมวัย 4 ปี

สาระการเรียนรู้ธรรมชาติรอบตัว นิทานพื้นบ้านเรื่อง เต่ากับห่านฟ้า

- จุดประสงค์ :
- 1.สนทนาโต้ตอบ/เล่าเรื่องให้ผู้อื่นเข้าใจ
 - 2.ชื่ออาหารของ เต่า และห่านฟ้า ได้
 - 3.เล่นและทำงานร่วมกับผู้อื่น

วันที่	จุดประสงค์	สาระการเรียนรู้		กิจกรรม	สื่อ	การประเมิน	ชิ้นงาน/ ร่องรอย การ ประเมิน
		สาระที่ควรรู้	ประสบการณ์สำคัญ				
4	<p>กิจกรรมเสริมประสบการณ์</p> <p>1.เพื่อให้เด็กบอกพูดหรือเล่าเรื่องตามนิทานเป็นประโยคอย่างต่อเนื่องได้ (มฐ.9 ตบ.1)</p> <p>2.เพื่อให้เด็กสนทนาโต้ตอบกับครูชื่ออาหารของเต่า และห่านฟ้า ได้ (มฐ.9 ตบ.1)</p> <p>3.เด็กทำกิจกรรมร่วมกับคนอื่นได้ (มฐ.8 ตบ.1)</p>	<p>ชื่ออาหารของเต่า และห่านฟ้า ได้</p>	<p>ด้านร่างกาย</p> <p>-การเคลื่อนไหวอยู่กับที่</p> <p>ด้านอารมณ์-จิตใจ</p> <p>-การแสดงออกอย่างสนุกสนานกับเรื่องตลกขำขันและเรื่องราว/เหตุการณ์ที่สนุกสนานต่างๆ</p> <p>ด้านสังคม</p> <p>- การเล่นและการทำงานร่วมกับผู้อื่น</p> <p>- การมีโอกาสได้รับรู้ความรู้สึก ความสนใจ และความต้องการ ของตนเองและผู้อื่น</p> <p>- แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น</p> <p>ด้านสติปัญญา</p> <p>- การเชื่อมโยงภาพ รูปแบบต่างๆ</p> <p>- การฟังเรื่องราวนิทานพื้นบ้าน</p>	<p>ขั้นนำ</p> <p>1. ครูตั้งคำถามเพื่อกระตุ้นให้เด็กช่วยกันตอบ</p> <p>- เต่ากินอะไรเป็นอาหาร</p> <p>- ห่านฟ้ากินอะไรเป็นอาหาร</p> <p>ขั้นดำเนินกิจกรรม</p> <p>2. ให้เด็กร่วมกันแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับอาหารของเต่าและห่านฟ้า</p> <p>3. ครูอธิบายถึงอาหารของเต่าและห่านฟ้าโดยใช้ภาพประกอบนิทานพื้นบ้านเรื่อง เต่ากับห่านฟ้า</p> <p>4. ครูขออาสาสมัครออกมาสนทนาและแสดงความคิดเห็น</p> <p>ขั้นสรุป</p> <p>5. เด็กและครูร่วมกันสรุปอาหารของเต่าและห่านฟ้าโดยครูใช้คำถาม</p> <p>- ในนิทานเรื่องนี้ เต่า และห่านฟ้า กินอะไรเป็นอาหาร</p> <p>6. ครูให้เด็กทำแบบฝึกหัดการเล่าเรื่องให้เกี่ยวข้องสอดคล้องกับภาพ</p>	<p>1. หนังสือนิทานเต่ากับห่านฟ้า</p> <p>2. แผ่นภาพประกอบการ์ตูนเต่านิทานพื้นบ้าน</p> <p>3.สังเกตุการพูดตอบโต้กับเพื่อนและครู</p> <p>ทำกิจกรรมร่วมกับคนอื่น</p>	<p>1.สังเกตุการสนทนาเกี่ยวกับภาพประกอบนิทานพื้นบ้าน</p> <p>2.สังเกตุการฟังและการพูดตอบโต้กับเพื่อนและครู</p> <p>3.สังเกตุการทำกิจกรรมร่วมกับคนอื่น</p>	<p>ภาพถ่าย</p>

บันทึกหลังสอน

เด็กสามารถบอก ชื่ออาหารของ เต่า และห่านฟ้าได้ และสามารถสนทนาตอบโต้กับครูและเพื่อนได้อย่างสนุกสนาน และได้แลกเปลี่ยนความรู้กันอย่างสนุกสนาน

แผนการจัดประสบการณ์รายวัน วันศุกร์ ที่ 6 เดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2560 ชั้นอนุบาล 1 (15 นาที) วันที่ 5

แผนการจัดประสบการณ์ระดับปฐมวัย 4 ปี

สาระการเรียนรู้ธรรมชาติรอบตัว นิทานพื้นบ้านเรื่อง เต่ากับห่านฟ้า

- จุดประสงค์ : 1.สนทนาโต้ตอบ/เล่าเรื่องให้ผู้อื่นเข้าใจ
2.รู้จักธรรมชาติความเป็นอยู่ของเต่าและห่านฟ้าได้
3.เล่นและทำงานร่วมกับผู้อื่น

วันที่	จุดประสงค์	สาระการเรียนรู้		กิจกรรม	สื่อ	การประเมิน	ชิ้นงาน / ร้อยเรียง ประเมิน
		สาระที่ควรรู้	ประสบการณ์สำคัญ				
5	<p>กิจกรรมเสริมประสบการณ์</p> <p>1.เพื่อให้เด็กบอกพูดหรือเล่าเรื่องตามนิทานเป็นประโยคอย่างต่อเนื่องได้ (มฐ.9 ตบ.1)</p> <p>2.เพื่อให้เด็กสนทนาโต้ตอบกับครูรู้จักธรรมชาติความเป็นอยู่ของเต่าและห่านฟ้าได้ (มฐ.9 ตบ.1)</p> <p>3.เด็กทำกิจกรรมร่วมกับคนอื่นได้ (มฐ.8 ตบ.1)</p>	<p>รู้ จัก</p> <p>ธรรมชาติความเป็นอยู่ของเต่าและห่านฟ้าได้</p>	<p>ด้านร่างกาย</p> <p>-การเคลื่อนไหวอยู่กับที่</p> <p>ด้านอารมณ์-จิตใจ</p> <p>-การแสดงออกอย่างสนุกสนานกับเรื่องตลกขำขันและเรื่องราว/เหตุการณ์ที่สนุกสนานต่างๆ</p> <p>ด้านสังคม</p> <p>- การเล่นและการทำงานร่วมกับผู้อื่น</p> <p>- การมีโอกาสได้รับรู้ความรู้สึก ความสนใจ และความต้องการ ของตนเองและผู้อื่น</p> <p>- การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น</p> <p>ด้านสติปัญญา</p> <p>- การเชื่อมโยงภาพ รูปแบบต่างๆ</p> <p>- การฟังเรื่องราวนิทานพื้นบ้าน</p>	<p>ขั้นนำ</p> <p>1. ครูและเด็กร้องเพลง “เต่า” และทำท่าทางประกอบเพลงตามจินตนาการ</p> <p>2. ครูทบทวนเนื้อเรื่องของนิทานพื้นบ้านเรื่อง เต่ากับห่านฟ้า โดยให้เด็กดู ขั้นตอนกิจกรรม</p> <p>3. ครูให้อาสาสมัครหรือตัวแทนออกมาเล่านิทานพื้นบ้านพร้อมภาพประกอบจากประสบการณ์ที่เคยฟังจากครู</p> <p>4. ครูสนทนาซักถามเกี่ยวกับ เต่า และห่านฟ้า โดยใช้คำถามดังนี้</p> <p>- สัตว์อะไรบ้างมีปีกและบินได้</p> <p>- สัตว์อะไรมีกระดอง</p> <p>- เต่าและห่านฟ้ากินอะไรเป็นอาหาร</p> <p>5. ให้เด็กเล่นบทบาทสมมติเป็น เต่า และห่านฟ้า เช่น เต่าเดิน ห่านฟ้าบิน</p> <p>6. ครูขออาสาสมัครออกมาสนทนาและแสดงความคิดเห็น</p> <p>ขั้นสรุป</p> <p>7. เด็กเล็กครู่ร่วมกันสรุปเกี่ยวกับรูปร่างลักษณะ ธรรมชาติความเป็นอยู่และประโยชน์ ของ เต่า และห่านฟ้า</p> <p>8. ครูให้เด็กทำแบบฝึกหัดดูรูปภาพและการเล่าเรื่องให้สอดคล้องกับภาพ</p>	<p>1. หนังสือนิทานเต่ากับห่านฟ้า</p> <p>2. แผ่นภาพประกอบประกอบกิจกรรม</p> <p>3. ภาพถ่ายนิทานพื้นบ้าน</p>	<p>1.สังเกตการสนทนาเกี่ยวกับภาพประกอบนิทานพื้นบ้าน</p> <p>2.สังเกตการฟังและการพูดตอบโต้กับเพื่อนและครู</p> <p>3.สังเกตการทำกิจกรรมร่วมกับคนอื่น</p>	ภาพถ่าย

บันทึกหลังสอน

เด็กสามารถบอก รู้จักธรรมชาติความเป็นอยู่ของเต่าและห่านฟ้าได้ และสามารถสนทนาตอบโต้กับครูและเพื่อนได้อย่างสนุกสนาน และได้แลกเปลี่ยนความรู้กันอย่างสนุกสนาน

นิทานพื้นบ้านเรื่อง เต่ากับผ่านฟ้า

นายจรูญ หะสุวรรณ

เต่าแต่ก่อนนั้นเป็นสัตว์ที่ช่างพูดมากและมีกระดองเลียบไม่ลายแตกเหมือนในปัจจุบันเราอาศัยอยู่ที่ลี้มบึงใหญ่ ทุกวันเต่าเฝ้าแต่มองดูท้องฟ้าดูฝูงห่านเพราะอยากบินได้วันหนึ่งมีห่านฟ้าสองตัวบินลงมา ห่านฟ้าถามเต่าว่า สวัสดิ์จ๊ะเต่า เป็นอะไรหรือจริงดูเศร้าโศกไม่หาย เต่าบอกว่า อยากบินได้ จะได้ดูธรรมชาติ ห่านฟ้าก็บอกว่าสามารถช่วยได้ ห่านฟ้าทั้งสองก็พาเต่าชมธรรมชาติไปทั่วบริเวณโดยให้เต่าคาบคะห่านฟ้าไว้แล้วอย่าพูดจากันเป็นเด็ดขาดเต่าได้ชมธรรมชาติอย่างสุขสำราญใจ พอดีกาผ่านมาเห็นเข้าก็ร้องว่า เต่าตัวนี้มีบุญนักที่มีโอกาสให้หงษ์เหยียบ เต่าจริงอาปากเพียงออกไปว่าไม่ใช่ พอเอ่ยปากพูดปากก็หลุดจากขาห่านฟ้า เต่าจึงตกลงมาสู่พื้นเบื้องล่างทันทีกระดองร้าวเป็นแฉกมาจนถึงปัจจุบันนี้

เพลง เต่า

(ไม่ทราบนามผู้แต่ง)

เต่า เต่า เต่า เต่า มันมีสี่ขา
สี่ตีนเดินมา มันทำหัวผลุบ ๆ โพล่ ๆ

เต่า เต่า เต่า เต่า มันมีสี่ขา
มันทำหัวผลุบ ๆ โพล่ ๆ

ประวัติย่อผู้ทำวิจัย

ชื่อ	นางธนาวดี ศรีประโคน
วันเดือนปี	16 สิงหาคม 2521
สถานที่เกิด	สมุทรปราการ
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	267 หมู่ 4 ตำบลบ้านไทร อำเภอบางคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์
ตำแหน่งหน้าที่การงาน	ผู้ช่วยครูผู้ดูแลเด็ก
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไทร อำเภอบางคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์
ประวัติการศึกษา	ปริญญาตรี รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง